

METODIKA PRO EFEKTIVNÍ OCHRANU AUTORSKÝCH PRÁV V KARTOGRAFII

REALIZAČNÍ VÝSTUP PROJEKTU TECHNOLOGICKÉ AGENTURY ČR

TD020320 ZVÝŠENÍ EFEKTIVITY OCHRANY AUTORSKÝCH PRÁV V KARTOGRAFII A GEOINFORMATICE

REALIZOVANÉHO V OBDOBÍ 2014–2015

Zvýšení efektivity ochrany autorských práv v kartografii a geoinformatice

TAČR TD020320 2014–2015
www.apkg.upol.cz

DEDIKACE

Tato metodika byla vytvořena v rámci projektu *Zvýšení efektivity ochrany autorských práv v kartografii a geoinformatice* TA ČR TD020320. Projekt byl realizován Katedrou geoinformatiky Univerzity Palackého v Olomouci s finanční podporou Technologické agentury České republiky.

OPONENTI

Ing. Milada Svobodová, ředitelka společnosti Kartografie PRAHA, a. s.

doc. Ing. Václav Talhofer, CSc., Fakulta vojenských technologií, Katedra vojenské geografie a meteorologie
Univerzita obrany, Brno
předseda České kartografické společnosti

Interní oponent:

JUDr. Mag. iur. Michal Malacka, Ph.D., MBA, Právnická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci

REALIZAČNÍ TÝM

Autoři: RNDr. Alena Vondráková, Ph.D., Katedra geoinformatiky Univerzity Palackého v Olomouci

RNDr. Jan Brus, Ph.D., Katedra geoinformatiky Univerzity Palackého v Olomouci

prof. RNDr. Vít Voženílek, CSc., Katedra geoinformatiky Univerzity Palackého v Olomouci

Podíl práce autorů: Alena Vondráková 60 %

Jan Brus 25 %

Vít Voženílek 15 %

Odborní konzultanti:

Mgr. Lucie Vodičková, Univerzita Palackého v Olomouci (kapitoly 2.2-2.3)

JUDr. Michal Hudeček, advokátní kancelář Hudeček-Malasková (kapitoly 2.4.3, 2.8)

JUDr. Lenka Kubíčková, Zeměměřický úřad (kapitola 2.4.2.1-2.4.2.6)

Mgr. Jana Volná, Zeměměřický úřad (kapitola 2.4.2.1-2.4.2.6)

Vydala Katedra geoinformatiky Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

© Katedra geoinformatiky UP, 2015

OBSAH

DEDIKACE	2
OPONENTI	2
REALIZAČNÍ TÝM.....	2
1. CÍL METODIKY	5
2. POPIS METODIKY	6
2.1. Úvod.....	6
2.2. Právo duševního vlastnictví	6
2.3. Autorské právo	8
2.3.1. Předmět autorského práva.....	9
2.3.1.1. Pojmové znaky autorského díla.....	9
2.3.1.2. Počítačové programy, databáze a fotografie	10
2.3.1.3. Ochrana nedokončeného díla, částí díla, názvu díla, postav, překlady a zpracování děl	11
2.3.1.4. Souborná díla	12
2.3.1.5. Negativní vymezení autorského díla a výjimky z ochrany	13
2.3.1.6. Druhy autorských děl	13
2.3.1.7. Zveřejnění a vydání díla	13
2.3.2. Autorství	13
2.3.3. Vznik autorského práva.....	14
2.3.4. Obsah autorského práva	15
2.3.4.1. Osobnostní práva	16
2.3.4.2. Majetková práva.....	17
2.3.5. Osiřelé dílo	19
2.3.6. Užití díla	20
2.3.6.1. Volné užití	21
2.3.6.2. Citace	22
2.3.6.3. Školní dílo	23
2.3.6.4. Zaměstnanecké dílo	24
2.3.6.5. Kolektivní dílo	26
2.3.6.6. Dílo vytvořené na objednávku a dílo soutěžní	27
2.3.7. Ochrana práva autorského	28
2.3.8. Práva související s právem autorským	29
2.3.9. Právo pořizovatele databáze	30
2.3.9.1. Pojem databáze	30

2.3.9.2. Podstatný vklad.....	31
2.3.9.3. Pořizovatel databáze	31
2.3.9.4. Obsah zvláštního práva pořizovatele databáze	31
2.3.9.5. Omezení zvláštního práva pořizovatele databáze	33
2.3.9.6. Bezúplatné zákonné licence.....	34
2.3.9.7. Trvání zvláštního práva pořizovatele databáze	34
2.4. Kartografické produkty	35
2.4.1. Státní mapová díla	36
2.4.2. Kartografická data a služby poskytované Zeměměřickým úřadem	37
2.4.2.1. Přehled zkratk použitých v podkapitole 2.4.2.....	37
2.4.2.2. Přehled poskytovaných služeb	39
2.4.2.3. Podmínky poskytnutí služeb.....	41
2.4.2.4. Typy uživatelů e-shopu ČÚZK	42
2.4.2.5. Účel užití	43
2.4.2.6. Možnost publikování na internetu.....	44
2.4.2.7. Státní mapová díla vs. státem poskytovaná data	44
2.4.2.8. Katastrální mapy	45
2.4.2.9. Shrnutí	46
2.4.3. Ochrana různých typů kartografických děl.....	46
<i>podrobné číslování jednotlivých typů děl je uvedeno v Příloze 1</i>	
2.5. Licence.....	56
2.6. Hospodářské trestné činy.....	59
2.6.1. Skutkové podstaty hospodářských trestných činů	60
2.7. Postupy efektivní práce s autorským právem	61
2.7.1. FAQ - Frequently asked questions	63
2.8. Závěr	66
3. NOVOST POSTUPŮ	68
4. POPIS UPLATNĚNÍ CERTIFIKOVANÉ METODIKY	68
5. EKONOMICKÉ ASPEKTY	69
6. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A LITERATURY SOUVISEJÍCÍ.....	69
7. SEZNAM VÝSTUPŮ, KTERÉ PŘEDCHÁZELY METODICE	70
8. SEZNAM ZKRATEK.....	71

1. CÍL METODIKY

Metodika předkládá nové návody a postupy při používání, tvorbě a publikování kartografických produktů. Na základě široké odborné diskuse při řadě odborných seminářů zaměřených na problematiku autorského práva, realizovaných s podporou projektu TA ČR TD020320 *Zvýšení efektivity ochrany autorských práv v kartografii a geoinformatice*, a na základě odborných konzultací s producenty kartografických produktů a s odborníky na právo, byla připravena metodika, která by měla zajistit efektivní ochranu autorského práva.

Hlavním cílem *Metodiky pro efektivní ochranu autorských práv v kartografii* je zpřístupnění odborných výkladů k problematice autorského práva v kartografii a tím umožnění efektivní ochrany autorských práv v kartografii jejím uživatelům.

Ochrana autorských práv ve světě odpovídá většinou obecné úrovni legislativy dané země. Česká republika patří k rozvinutým zemím v rámci sociálně-ekonomické charakteristiky států světa. Stejně tak legislativa České republiky patří mezi nadprůměrné v rámci celosvětového standardu, avšak ochrana autorských práv patří spíše k průměrným a v určitých oblastech odbornosti až k podprůměrným, o čemž svědčí i skutečnost, že ČR figurovala v minulosti na tzv. Watch Listu, seznamu zemí ve světě, které neúčinně chrání a vymáhají práva k duševnímu vlastnictví.

Novou právní úpravou se ČR zařadila mezi vyspělé země s vysokou úrovní ochrany nejčastěji realizovaného autorského práva, avšak oblast kartografie a geoinformatiky nebyla v době realizace této právní úpravy speciálně akcentována a v zákoně je zastoupena pouze ochranou „díla kartografického“ bez další specifikace a vymezením zvláštního práva pořizovatele databáze. Výsledkem nejednoznačné specifikace je situace, kdy mnoho autorů kartografických děl neví, jak efektivně chránit autorská práva svých produktů a jaká díla mohou využít, aniž by porušili práva kohokoliv dalšího.

Projekt *Zvýšení efektivity ochrany autorských práv v kartografii a geoinformatice* si kladl za cíl provést komplexní analýzu problematiky autorského práva v oblasti kartografie a geoinformatiky a navrhnout postupy pro jeho efektivní ochranu v České republice. Toto se podařilo ve spolupráci s odborníky z řady oblastí kartografické tvorby a výsledkem jsou výstupy projektu a tato předložená metodika. Společně s *Metodikou pro efektivní ochranu autorských práv v geoinformatice* je tak pokryta oblast kartografie a geoinformatiky tak, aby bylo dosaženo primárního cíle projektu.

Metodika obsahuje výklad k autorskému právu, specifikaci kartografických produktů, soubor doporučení k uplatňování autorsko-právní ochrany děl včetně odborné analýzy ukázkových příkladů a metodické postupy a pokyny vedoucí k efektivní práci s autorskými právy.

Metodika bude aktivně využita pro šíření odborné osvěty, a to prostřednictvím odborných společností České asociace pro geoinformace a České kartografické společnosti, i prostřednictvím šíření předložené metodiky a šířením výsledků dosažených v rámci realizace projektu TA ČR TD020320 *Zvýšení efektivity ochrany autorských práv v kartografii a geoinformatice*.

Autoři metodiky děkují za spolupráci všem odborníkům, kteří se svými dotazy, připomínkami a výklady podíleli na realizaci projektu, průběhu odborných seminářů a tím i na vzniku a obsahu této metodiky.

Právní výklad k autorskému právu je společný s *Metodikou pro efektivní ochranu autorských práv v geoinformatice*. Podrobné výklady v této metodice jsou zaměřeny na kartografické produkty, v případě potřeby práce s geoinformatickými produkty doporučujeme práci s oběma metodikami současně.

2. POPIS METODIKY

Obsahem metodiky je popis nových návodů a postupů při používání, tvorbě a publikování kartografických produktů. Tyto postupy jsou založeny na platné legislativě a na výsledku odborných diskusí nad efektivním využíváním autorského práva v kartografii. Hlavní přínos metodiky tak spočívá v nově vydefinovaných postupech a výkladech autorského práva v oblasti kartografie. Uživatelé využívající metodiku mohou efektivně chránit a využívat autorská práva svých produktů.

Popis metodiky je strukturován od obecného výkladu autorského práva ke konkrétním kartografickým produktům a odborným termínům.

2.1. Úvod

Autorské právo souvisí v podstatě s veškerou tvůrčí činností, která je vnímána lidskými smysly. Problém ale je, že zatímco například v oblasti výtvarného umění je chápána i významnost této problematiky, v řadě oborů je autorsko-právní problematika zanedbávána, a to jak na úrovni legislativní, tak na úrovni osvěty odborníků a veřejnosti, a to i s ohledem na společností vnímané hodnoty. Mezi tyto oblasti, kde je autorské právo do značné míry opomíjeno, patří i kartografie.

Je velmi důležité, aby existovala shoda nebo alespoň všeobecně přijatelný konsensus mezi představiteli nejvýznamnějších institucí a odborných společností, aby mohla být realizována vhodná osvěta odborných pracovníků a následně i široké veřejnosti. Pouze znalost potřebných legislativních opatření a pojetí umožňuje efektivní ochranu jakýchkoliv práv, včetně práva autorského. V rámci projektu TA ČR *Zvýšení efektivity ochrany autorských práv v kartografii a geoinformaticce* bylo možné hledat společně takové postupy a výklady, aby byly respektovány širokou odbornou veřejností.

V kartografii existují dvě hlavní skupiny producentů a kartografických produktů: státní mapové dílo poskytované Českým úřadem zeměměřickým a katastrálním a komerční sféra, kde kartografická díla vydává velká řada soukromých subjektů. V metodice není řešena problematika kartografických děl ve vojenství, tj. kartografických produktů vytvářených Armádou ČR.

Problematika státního mapového díla byla diskutována přímo s producentem - Zeměměřickým úřadem. Problematika komerční kartografie byla diskutována se zástupci vybraných společností. Nad veškerou odbornou diskusí pak byla provedena právní analýza a dohled.

2.2. Právo duševního vlastnictví

Pojem **právo duševního vlastnictví** není legálně definován. Obecně se dá říci, že pojem „práva duševního vlastnictví“ je určitou výšečí práv k nehmotným statkům. Pojem nehmotný statek lze definovat jako „*statek vytvářený konkrétním duševním obsahem, jehož objektivní výraz je způsobilý být předmětem společenských vztahů, aniž by bylo třeba ztělesnění ve hmotné podobě. Objektivní výraz umožňuje u nehmotných statků jejich smyslové vnímání (zpravidla zrakem či sluchem), stejně jako každý hmotný statek (tj. statek vyjádřený v objektivní hmotné podobě) je vnímatelný i hmatem.*“¹

☞ **Právo duševního vlastnictví je zvláštní forma práva k nehmotným statkům.**

¹ Knap, K., Opltová, M., Kříž, J., Růžička, M. *Práva k nehmotným statkům*. CODEX Praha, 1994, s. 11

Pojem **nehmotné statky** je mnohem širší než samotný pojem duševní vlastnictví, jelikož tento pojem v sobě obsahuje nejen nehmotné majetkové hodnoty (jak je tomu i u duševního vlastnictví), ale i nehmotné osobní hodnoty. Pojem nehmotný statek v sobě obsahuje tedy i osobnostní prvek (ve smyslu pojmu práva vztahujícího se k fyzické či právnické osobě). Na základě výše uvedeného lze tedy shrnout, že pojem práv k nehmotným statkům můžeme rozdělit na práva:

- k nehmotným statkům osobnostní povahy,
- duševní vlastnictví
 - o literární a jiné umělecké vlastnictví,
 - o průmyslové vlastnictví.²

Ve vztahu k nehmotným statkům lze zmínit obecné zásady, které se k těmto nehmotným statkům vztahují. Jednou z nich je zásada spočívající v tom, že práva k nehmotným statkům jsou právy absolutními, působí tedy vůči všem, na rozdíl od práv relativních. Další zásadou je princip teritoriality, to znamená, že práva k nehmotným statkům platí jen na určitém území. Pro některá práva k nehmotným statkům je pak častý i souběh osobních a majetkových práv a s nimi spojená určitá časová omezenost doby trvání ochrany takových práv, příp. omezená doba trvání majetkových práv. Pro některá práva k nehmotným statkům navíc platí i tzv. zásada formální ochrany (typická u práv průmyslového vlastnictví) a naproti tomu stojící zásada neformální ochrany (typicky autorské právo).²

☞ *Práva duševního vlastnictví jsou absolutní - působí vůči všem, jsou teritoriální, tj. platí jen na určitém území, a k některým právům platí časová omezení.*

Vedle nehmotných statků je potřeba odlišovat nejen statky hmotné, na kterých jsou nehmotné statky vyjádřeny, ale také práva k nehmotným statkům. Např. patent je nehmotným majetkovým právem na vynález, který je nehmotným statkem.²

Samotné právo duševního vlastnictví lze rozdělit na:

- právo autorské,
- práva průmyslového vlastnictví, která můžeme dělit na:
 - o **výsledky tvůrčí technické činnosti** - vynálezy, užité vzory, průmyslové vzory, topografie polovodičových výrobků
 - o **označení** - obchodní firma, ochranné známky, označení původu a zeměpisná označení
 - o **související předměty** - odrůdy rostlin, plemena zvířat, obchodní tajemství, know-how

☞ *Práva duševního vlastnictví se dělí na právo autorské a práva průmyslového vlastnictví.*

V návaznosti na přijetí **nového občanského zákoníku** (tj. zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník) dochází v rámci soukromého práva k nové definici věcí v právním slova smyslu, přičemž věci v právním slova smyslu jsou chápány jak věci hmotné, tak věci nehmotné. Přičemž § 496 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen jako „OZ“ nebo „občanský zákoník“) výše uvedeného zákona specifikuje *hmotnou věc jako ovladatelnou část vnějšího světa, která má povahu samostatného předmětu. Nehmotné věci jsou práva, jejichž povaha to připouští, a jiné věci bez hmotné podstaty*. Nehmotné věci pak nemohou být předmětem vlastnického práva v subjektivním slova smyslu (tj. ve smyslu § 1012 OZ). Nehmotné věci však mohou být předmětem absolutních majetkových práv duševního vlastnictví (práva patentová, práva ochranných známek, právo ze zapsaného užitého vzoru) nebo absolutních majetkových práv upravených v třetí části OZ.

V oblasti věcných práv upravených OZ se můžeme s nehmotnými věcmi setkat např. u zástavního práva, kdy zástavou mohou být i věci nehmotné. Nehmotnou věcí pak v souladu s výše uvedeným

² Telec I. *O nehmotných statcích a duševním vlastnictví*. Právní rozhledy 11/1997, s. 549 a násl.

mohou být práva, jejichž povaha to připouští. Nehmotnou věcí tedy mohou být soukromá subjektivní práva majetková absolutní či relativní. Výjimkou tedy jsou **soukromá subjektivní práva** mající osobnostní základ (tím jsou myšlena jak všeobecná osobnostní práva, tak osobnostní práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti - § 11 a § 69 zákona č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, § 9 odst. 1 zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů). Z **majetkových práv duševního vlastnictví** jsou výjimkou (tedy nejsou nehmotnými věcmi) autorská majetková práva výkonných umělců, která nejsou převoditelná mezi živými, jsou neocenitelná a nepostižitelná. Pohledávky z nich však již věcí nehmotnou ve smyslu OZ jsou. Obdobné platí i u práv ke kolektivní ochranné známce. Oproti tomu licence k autorským majetkovým právům či majetkovým právům výkonných umělců ve smyslu § 2358 a násl. OZ již nehmotnou věcí ve smyslu OZ je, jelikož poskytuje nabyvateli licence určitá oprávnění. Co se týče jiných věcí bez hmotné podstaty, tak těmito zákonodárce rozumí předměty práv k duševnímu vlastnictví jako např. označení tvořící ochrannou známku, zeměpisné označení, obchodní firmu, know-how atd. Obdobně mohou být za jinou věc bez hmotné podstaty považovány formy ochrany nehmotných statků jako třeba patent, ochranná známka atd.³

☞ *Nový občanský zákoník zavedl nové definice věcí v právním slova smyslu. Existují tak výjimky týkající se hmotných a nehmotných statků.*

2.3. Autorské právo

Autorské právo je jedním z druhů práv duševního vlastnictví (tzv. práv k nehmotným statkům neosobnostní povahy). Svým charakterem spadá autorské právo do oblasti práva **soukromého**. Základní normou upravující soukromé právo je občanský zákoník, který je z hlediska obsahu úpravy v něm obsažené obecným právním předpisem. Na rozdíl od toho zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen jako „AZ“ nebo „autorský zákon“), který je základní právní normou upravující autorské právo, je zákonem vůči občanskému zákoníku speciálním. Výše uvedené má za následek, že právní úprava obsažená v AZ má přednost před OZ.

Autorské právo se dá chápat ve dvojím slova smyslu. V subjektivním slova smyslu se jedná o právo přirozené, to znamená, že existuje nezávisle na vůli lidí, má univerzální povahu a platí obecně vůči všem (*erga omnes*). Stát prostřednictvím právních předpisů toto právo pouze chrání a stanovuje způsob jeho výkonu. Jedná se tedy o absolutní právo, jehož nositel (autor) má výlučné právo ho vykonávat a naopak ostatní lidé jsou povinni zdržet se jakéhokoliv neoprávněného zásahu do tohoto absolutního práva, čili povinnost nerušit nositele (autora) ve výkonu jeho oprávnění. V objektivním slova smyslu se jedná o soubor právních norem, které upravují právní vztahy vznikající při tvorbě autorských děl a jejich užívání. Předmětem autorského práva jsou vždy nehmotné statky, které ale musí být vyjádřeny v podobě vnímatelné lidskými smysly⁴.

☞ *Autorské právo je přirozené (subjektivní pojetí), jedná se však současně o soubor právních norem (objektivní pojetí).*

Důležitým znakem autorského práva, které vyplývá z jeho přirozenoprávní povahy, je především to, že autorské právo v subjektivním slova smyslu vzniká a je chráněno bez ohledu na skutečnost, zda je někde zaregistrováno.

³ Lavický a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1754–1759

⁴ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 3–5

2.3.1. Předmět autorského práva

Předmětem autorského práva je autorské dílo. Pojem autorského díla je vysvětlen § 2 AZ:

(1) *Předmětem práva autorského je dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam (dále jen "dílo"). Dílem je zejména dílo slovesné vyjádřené řečí nebo písmem, dílo hudební, dílo dramatické a dílo hudebně dramatické, dílo choreografické a dílo pantomimické, dílo fotografické a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, dílo audiovizuální, jako je dílo kinematografické, dílo výtvarné, jako je dílo malířské, grafické a sochařské, dílo architektonické včetně díla urbanistického, dílo užitého umění a **dílo kartografické**.*

(2) *Za dílo se považuje též **počítačový program**, je-li původní v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním tvůrem. Databáze, která je způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu autorovým vlastním duševním tvůrem a jejíž součástí jsou systematicky nebo metodicky uspořádány a jednotlivě zpřístupněny elektronicky či jiným způsobem, je dílem souborným. Jiná kritéria pro stanovení způsobilosti počítačového programu a databáze k ochraně se neuplatňují. Fotografie a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, které jsou původní ve smyslu věty první, jsou chráněny jako dílo fotografické.*

(3) *Právo autorské se vztahuje na **dílo dokončené, jeho jednotlivé vývojové fáze a části**, včetně názvu a jmen postav, pokud splňují podmínky podle odstavce 1 nebo podle odstavce 2, jde-li o předměty práva autorského v něm uvedené.*

(4) *Předmětem práva autorského je také dílo vzniklé **tvůrčím zpracováním** díla jiného, včetně překladu díla do jiného jazyka. Tím není dotčeno právo autora zpracovaného nebo přeloženého díla.*

(5) *Sborník, jako je časopis, encyklopedie, antologie, pásmo, výstava nebo jiný soubor nezávislých děl nebo jiných prvků, který způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu splňuje podmínky podle odstavce 1, je **dílem souborným**.*

(6) *Dílem podle tohoto zákona není zejména námět díla sám o sobě, denní zpráva nebo jiný údaj sám o sobě, myšlenka, postup, princip, metoda, objev, vědecká teorie, matematický a obdobný vzorec, statistický graf a podobný předmět sám o sobě.*

☞ ***Autorským dílem je například dílo kartografické, počítačový program, dílo vzniklé tvůrčím zpracováním díla jiného a dílo souborné. Autorským dílem není námět, myšlenka, postup, princip, metoda, objev, vědecká teorie, matematický vzorec, statistický graf apod.***

2.3.1.1. Pojmové znaky autorského díla

§2 odst. 1 AZ v sobě zahrnuje tzv. generální klauzuli, která v sobě obsahuje **pojmové znaky autorského díla**, které musí být vždy splněny kumulativně, aby se jednalo o dílo, které podléhá ochraně autorského zákona. Jedná se vždy o následující pojmové znaky autorského díla:

- ✓ musí jít o výsledek tvůrčí činnosti člověka,
- ✓ dílo jako takové musí být jedinečné,
- ✓ musí být vyjádřeno v objektivně vnímatelné podobě jako dílo umělecké, vědecké nebo literární.

Ad a) Tvůrčí činnost není nikde v zákoně zakotvena, avšak tvůrčí činností se rozumí „činnost spočívající ve „vytvoření“ nehmotného artefaktu s tím, že dosažení tohoto cíleného i

necíleného výsledku závisí v osobních vlastnostech tvůrce, bez nichž by tento výtvor (duševní plod tvůrčí povahy literární, jiné umělecké nebo vědecké) nebyl vůbec dosažen.“⁵

Ad b) Jedinečnost lze pak vyjádřit tak, že nemohou existovat dvě totožná díla.⁵

Ad c) Postačí, pokud je dílo objektivně vnímatelné jen pro skupinu osob, nemusí být vnímatelné pro všechny. Aby bylo dílo objektivně vnímatelné, není nezbytné, aby mělo nějaký hmotný nosič (např. zahaná píseň).⁶

Skutečnost, zda určité dílo splňuje pojmové znaky autorského díla ve smyslu autorského zákona, se posuzuje vždy objektivně a jedná se o otázku právní. Není tedy možné, aby si např. smluvní strany ve smlouvě sjednaly, že určité dílo je autorským dílem, i když znaky obsažené v legální definici nesplňuje, či naopak že dílo, které tyto znaky splňuje, autorským dílem není.⁷

☞ ***Autorské dílo musí být výsledkem tvůrčí činnosti člověka, musí být jedinečné a musí být v objektivně vnímatelné podobě.***

2.3.1.2. Počítačové programy, databáze a fotografie

Za dílo se dle autorského zákona považuje i **počítačový program, databáze i fotografie**, pokud jsou u těchto autorských děl splněny další podmínky.

Pro **počítačové programy** jsou chápány jako autorská díla pokud splňují pojmové znaky autorského díla dle § 2 odst. 1 AZ nebo pokud splňuje kritérium původnosti dle § 2 odst. 2 AZ. Na základě výše uvedeného lze tedy dle prof. Telce z hlediska autorskoprávního rozlišovat následující tři druhy počítačových programů:

- počítačové programy, které splňují pojmové znaky autorských děl (zejména jedinečnost výsledku tvůrčí duševní činnosti) - ty jsou chráněny jako díla literární, aniž by se muselo o literární díla jednat;
- počítačové programy, které nejsou autorskými díly, ale alespoň je u nich zachována původnost - zde existuje fikce a jsou tedy chráněny jako autorská díla, tedy jako díla literární - § 2 odst. 2 AZ a § 65 odst. 1 AZ;
- počítačové programy, které nesplňují pojmové znaky autorského díla ani kritérium původnosti - nepodléhají ochraně autorského zákona, ale není vyloučeno, že mohou podléhat jinému typu ochrany např. know-how, obchodní tajemství atd.

V praxi je existence splnění pojmových znaků autorského díla či původnosti předmětem znaleckého zkoumání.⁸

☞ ***Autorským dílem je počítačový program. Musí splňovat podmínku tvůrčího vnosu autora, podmínku jedinečnosti a podmínku vnímatelnosti. Může se jednat i o část programu nebo programového kódu.***

⁵ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 18

⁶ Chaloupková, H., Holý, P. *Autorský zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 4

⁷ Chaloupková, H., Holý, P. *Autorský zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 4

⁸ Telec, I., Tůma P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s.36–38

Ve vztahu k **databázím** platí, že „z hlediska autorskopravního lze databáze rozlišovat na:

- souborná díla, která jsou způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu jedinečným výsledkem tvůrčí duševní činnosti;
- databáze, které jsou způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu původní v tom smyslu, že jsou autorovým vlastním duševním výtvoem. Tyto databáze jsou chráněny jako souborná díla;
- netvůrčí databáze, které nejsou předmětem autorského práva.“⁹

☞ **Databáze jako autorské dílo je z hlediska ochrany autorských práv v geoinformatice velmi důležitá, neboť právě jako na databázi je nahlíženo na řadu prostorových datových sad.**

Podobně jako počítačové programy a databáze může i **fotografie** z hlediska autorskopravní ochrany rozdělit do 3 skupin:

- *umělecké dílo fotografické, kterému je na roveň postaveno umělecké dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, které je jedinečným výsledkem tvůrčí duševní činnosti člověka;*
- *původní fotografie, u kterých je stejně jako ve výše uvedených případech v případě databází a počítačových programů splněna jen původnost. Zde tedy opět dochází k fikci a taková fotografie je chráněna jako autorské dílo, i když nesplňuje jeho pojmové znaky dle autorského zákona;*
- *prostý, holý fotografický záznam, který nesplňuje ani pojmové znaky autorského díla ani není původní.*¹⁰

☞ **U fotografie neplatí podmínka unikátnosti - musí se však jednat o původní dílo, tedy autorem je člověk vykonávající tvůrčí činnost.**

2.3.1.3. Ochrana nedokončeného díla, částí díla, názvu díla, postav, překlady a zpracování děl

Ochrana podle autorského zákona se vztahuje i na nedokončená díla, na části děl dokončených i nedokončených, na jejich názvy, případně postavy těchto děl, avšak pouze za předpokladu, že tyto splňují pojmové znaky autorského díla ve smyslu § 2 odst. 1 AZ, případně splňují podmínky uvedené v § 2 odst. 2 AZ,

Co se týče zpracování autorských děl (např. televizní inscenace nějakého románu nebo zpracování románu do divadelní hry) nebo překladu, je výsledek zpracování autorským dílem tehdy, jsou-li kumulativně splněny následující podmínky:

- *novost, jedinečnost* - Toto neplatí u zpracování či překladu, jejichž výsledkem je dílo uvedené v § 2 odst. 2 AZ, v takovém případě totiž pro to, aby dílo požívalo autorskopravní ochrany, postačí pouze původnost, to znamená, že takové dílo bude vlastním duševním výtvoem zpracovatele či předkladatele.
- *bude se jednat o výsledek osobitě tvůrčí, zpracovatelské či překladatelské činnosti.*

Pro zpracovaná a přeložená díla se pak vžil souborný název *díla odvozená*.¹¹

Nově **zpracované** dílo požívá právní ochrany i tehdy, pokud vzniklo zpracováním díla, které bylo tzv. volným dílem (tzn. dílem, u něhož uplynula doba trvání majetkových práv), nebo dílem obsaženým v §3 AZ, případně i statků, které nejsou autorským právem nijak chráněny (viz. §2

⁹ Telec, I., Tůma P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 41

¹⁰ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 49–51

¹¹ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 41–42

odst. 6 AZ). Specifickým příkladem může být v oblasti kartografických děl, kdy např. kartografické dílo, které má povahu mapového podkladu a je tvůrčím osobitým způsobem zpracováno. Pokud by použitím volného díla k tvorbě díla nového nedošlo k vzniku takového díla, které by požívalo autorskoprávní ochrany (tedy nedošlo k takové změně, která by vytvářela dílo nové), pak by to znamenalo, že došlo k plagiátorství (dílo je reprodukováno beze změn pod jiným autorem) nebo o jeho protiprávní úpravu či změnu (změnu původního díla bez souhlasu autora).

Na rozdíl od zpracování pro **překlady děl** platí, že k tomu, aby byl překlad výtvořem, který požívá autorskoprávní ochrany, je nezbytné, aby původní dílo, které je překládáno, bylo dílem v autorskoprávním slova smyslu. Stejně jako u zpracování je však možné, aby překladem volného díla či díla, které je vyjímáno z ochrany ve veřejném zájmu, vzniklo dílo autorské. Hovoříme-li o překladu jako takovém, je tím myšlen nejen překlad do jiného národního jazyka, ale také překlad do mrtvých jazyků a v případě počítačových programů např. i překlad do jiného programovacího jazyka. Ve vztahu k překladům i ke zpracovaným dílům je potřeba upozornit na skutečnost, že i když je zpracované či přeložené dílo samostatným autorským právem, které požívá zákonné ochrany, je autor takového díla poměrně značně omezen v jeho nakládání. Důvodem pro to je skutečnost, že zpracované či přeložené dílo je dílem odvozeným, které je úzce propojeno s původním dílem, a proto je nezbytné, aby autor odvozeného díla získal od autora původního díla nejen souhlas se zpracováním či překladem, ale i s dalším nakládáním s odvozeným dílem jako takovým.¹²

 Přepřecováním nebo překladeu původního díla vzniká nové autorské dílo.

2.3.1.4. Souborná díla

Výčet autorských děl uvedených v § 2 odst. 5 AZ je pouze výčtem demonstrativním.

Z hlediska autorskoprávního můžeme **souborná díla** rozdělit na *souborná díla složená pouze z prvků splňujících legální pojmové znaky díla*, *souborná díla složená jak z prvků splňujících legální pojmové znaky díla, tak z prvků jiných*, *souborná díla složená výlučně z prvků nesplňujících legální pojmové znaky díla.*¹³

Souborné dílo může být nehmotnými statky, hmotnými statky i jejich vzájemnou kombinací. Důležité je, že samotné souborné dílo je vždy statkem nehmotným. **Stejně jako díla souborná je chráněna databáze**, která je výsledkem vlastní duševní činnosti uspořadatele souborného díla, ale zároveň jí chybí jiný pojmový legální znak díla, a to jedinečnost. Subjektem autorského práva k soubornému dílu je vždy uspořadatel, jehož autorské právo není z hlediska vzniku nijak odvozeno od autorských práv autorů jednotlivých částí souborného díla. Pro souborná díla platí obdobné podmínky jako pro překlad, k zapojení každého jednotlivého autorského díla do díla souborného je proto nutný souhlas autora takového jednotlivého díla. Stejně tak platí i nutnost mít pro další nakládání se souborným dílem souhlas jednotlivých autorů děl do souborného díla zařazených.¹³

☞ *Subjektem autorského práva k soubornému dílu je vždy uspořadatel.*

¹² Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 51–54

¹³ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 58–60.

2.3.1.5. Negativní vymezení autorského díla a výjimky z ochrany

Ustanovení § 2 odst. 6 AZ upravuje demonstrativním výčtem to, co **není a nemůže být dílem ve smyslu autorského zákona**, jelikož tyto „údaje“ nespĺňují pojmové znaky autorského díla ve smyslu autorského zákona. Naproti tomu ust. § 3 AZ, které zní následovně: „*Ochrana podle práva autorského se nevztahuje na a) úřední dílo, jímž je právní předpis, rozhodnutí, opatření obecné povahy, veřejná listina, veřejně přístupný rejstřík a sbírka jeho listin, jakož i úřední návrh úředního díla a jiná přípravná úřední dokumentace, včetně úředního překladu takového díla, sněmovní a senátní publikace, pamětní knihy obecní (obecní kroniky), státní symbol a symbol jednotky územní samosprávy a jiná taková díla, u nichž je veřejný zájem na vyloučení z ochrany, b) výtvary tradiční lidové kultury, není-li pravé jméno autora obecně známo a nejde-li o dílo anonymní nebo o dílo pseudonymní (§ 7); užít takové dílo lze jen způsobem nesnižujícím jeho hodnotu.*“, uvádí výčet děl, která by pojmové znaky autorských děl splňovala, avšak ve veřejném zájmu se na ně hledí jakoby autorskými díly nebyly, tudíž nepožívají autorskopravní ochrany. To však v žádném případě neznamená, že by jejich užívání nemohlo být upraveno jiným zvláštním právním předpisem (např. státní symboly).

☞ ***Autorskoprávní ochrana se nevztahuje na úřední díla a výtvary tradiční lidové kultury.***

2.3.1.6. Druhy autorských děl

Autorská díla lze rozdělit do několika skupin podle různých typů dělení. **Dělení dle formy:** literární (slovesná - vyjádřená slovem i písmem, odborné příručky, ostatní), umělecká (hudební, divadelní, fotografická a díla vyjádřená postupem podobným fotografii, audiovizuální, výtvarná, architektonická, díla užitého umění, jiná umělecká díla), vědecká (vědecká slovesná, kartografická, jiná vědecká díla)¹⁴. **Dělení dle označení autorů:** díla kde je autor označen svým pravým jménem, díla anonymní (bezejmenná), díla pseudonymní (cizojmenná).

2.3.1.7. Zveřejnění a vydání díla

V praxi je důležité rozlišovat mezi **zveřejněním díla** a jeho **vydáním**. Dílo je zveřejněno okamžikem, kdy došlo k jeho prvnímu oprávněnému veřejnému přednesení, provedení, předvedení, vystavení, vydání či jinému zpřístupnění veřejnosti. Důležitými znaky pro zveřejnění díla je tedy jak první **zpřístupnění díla**, tak **oprávněnost tohoto zpřístupnění** a v neposlední řadě také **veřejnost tohoto zpřístupnění**. Právo zveřejnit dílo je jedním z osobnostních práv autora. Vydání díla je potom pouze jedním ze způsobů zveřejnění díla, přičemž platí, že k vydání díla dochází zahájením oprávněného veřejného rozšiřování rozmnoženin díla.¹⁵

2.3.2. Autorství

Dle § 5 odst. 1 AZ je autorem vždy **fyzická osoba**, která dílo vytvořila. Po celou dobu života autora je pak pouze právě autor „majitelem“ jak osobnostních, tak majetkových autorských práv k dílu. Jakákoliv jiná osoba může být jen oprávněná na základě licenční smlouvy uzavřené s autorem, případně jeho dědici po jeho smrti, autorské dílo pouze určitým způsobem užívat. Autorská práva osobnostní ani majetková totiž nemůže totiž autor za svého života jakkoliv zcizit, jelikož existuje tzv. **zákonný zákaz zcizení autorských práv mezi živými**, který vyplývá z § 11 odst. 4 a § 26 odst.

¹⁴ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 27–32

¹⁵ Chaloupková, H., Holý, P. *Autorský zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 12

1 AZ. Zcizení autorských práv je tedy možné pouze za předpokladu smrti autora, kdy dochází ke zcizení autorských práv ve prospěch dědiců, nástupců autora. Subjektem autorského práva se autor stává v okamžiku, kdy vyjádří své dílo v objektivně vnímatelné podobě. Není tedy v tomto ohledu zapotřebí, aby autor své dílo kdekoliv registroval, případně musel dodržet jiné formální postupy, které by vedly ke vzniku jeho autorství. Autorem je také zpracovatel autorského díla, které vzniklo zpracováním (§ 2 odst. 4), překladatel (autor překladu § 2 odst. 4), uspořadatel (autor souborného díla - § 2 odst. 5).¹⁶

Ve spojení s problematikou autorství je potřeba zmínit i tzv. **zákonnou domněnku autorství**, která je uvedena v § 6 AZ následovně: „Autorem díla je fyzická osoba, jejíž pravé jméno je obvyklým způsobem uvedeno na díle nebo je u díla uvedeno v rejstříku předmětů ochrany vedeném příslušným kolektivním správcem, není-li prokázán opak; to neplatí v případech, kdy je údaj v rozporu s jiným údajem takto uvedeným. Toto ustanovení se použije i tehdy, je-li toto jméno pseudonymem, pokud autorem přijatý pseudonym nevzbuzuje pochybnosti o autorově totožnosti.“ Jelikož se jedná o vyvratitelnou právní domněnku, její význam spočívá v tom, že v případě uvedení pravého jména autora nebo pseudonymu, který nevzbuzuje pochybnosti o autorství díla, na rozmnoženině díla nebo v rejstříku kolektivního správce, nemusí osoba, v jejíž prospěch tato domněnka svědčí, pro případ sporu nijak dokazovat svoje autorství. Naopak osoba, která popírá autorství této osoby je povinna prokázat, že konkrétní osoba autorem není. Dokud tuto skutečnost neprokáže, je za autora dle § 6 AZ považována osoba, jejíž jméno případně pseudonym je na díle nebo u díla v rejstříku ochrany vedeném kolektivním správcem uvedeno.

☞ *Po celou dobu života autora je autor majitelem jak osobnostních, tak majetkových autorských práv k dílu. Autorská práva osobnostní ani majetková nelze jakkoliv zcizit.*

2.3.3. Vznik autorského práva

Dle ustanovení § 9 odst. 1 AZ platí, že právo k autorskému dílu vzniká **okamžikem, kdy je dílo vyjádřeno v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě**. Objektivně vnímatelná podoba je podoba, kterou lze vnímat lidskými smysly. Je naprosto bez významu, zda bylo možné vnímat konkrétní dílo pouze po určitou dobu (přednes) nebo trvale, případně zda bylo vnímatelné pouze pro určitou skupinu lidí (např. Braillovo slepecké písmo). Stejně tak nezáleží na tom, zda je dílo vnímatelné pouze pomocí využití technických zařízení (dílo zachycené v elektronické podobě), nebo zda je dílo zašifrované a umí šifru rozluštit jen určití jedinci. U počítačových programů pak stačí, je-li takový program vyjádřen jako zdrojový text v programovacím jazyce nebo strojovém kódu.¹⁷

V praxi se často setkáváme s vyznačováním výhrady autorského práva, čili tzv. **copyrightovou doložkou**. Tato doložka má pouze informativní funkci o tom, kdo je osobou, které přísluší právo rozhodovat o dalším užití díla. Výše uvedené označení tedy není v žádném případě nezbytností, která by měla vést ke vzniku autorského práva. Vznik autorského práva v ČR tedy není nijak formalizován a není k němu zapotřebí žádné registrace, zaplacení poplatku či jiné formální překážky.

☞ *Autorské právo vzniká v okamžiku vyjádření díla v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě, a to bez potřeby registrace.*

¹⁶ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 91–96

¹⁷ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 26, 27

K tomu, aby bylo dílo vyjádřeno v podobě vnímatelné lidskými smysly, dochází většinou jeho zachycením na nějaký hmotný substrát (nosič). V tomto ohledu je tedy nutné vždy rozlišovat vlastnické právo k hmotnému nosiči, na němž je dílo zachyceno, a autorské právo k dílu. Jedná se totiž o dvě samostatná práva. V souladu s ustanovení § 9 odst. 2 AZ *nezaniká zničením věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno autorské právo. Nabytím vlastnického práva nebo jiného věcného práva k věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, se nenabývá oprávnění k výkonu práva dílo užít, není-li dohodnuto či nevyplývá-li z autorského zákona jinak. Poskytnutím oprávnění k výkonu práva dílo užít jiné osobě zůstává nedotčeno vlastnické právo nebo jiná věcná práva k věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, není-li dohodnuto či nevyplývá-li ze zvláštního právního předpisu jinak (§9 odst. 3 AZ).*

Dalším projevem toho, že autorské právo k dílu a vlastnické právo k hmotnému nosiči jsou dvě naprosto oddělitelná práva, je i znění ustanovení § 9 odst. 4 AZ, podle kterého *vlastník či jiný uživatel věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, není povinen tuto věc udržovat a chránit před zničením, není-li dohodnuto či nevyplývá-li ze zákona jinak.* Samozřejmě pak existují i autorská díla, která jsou natolik spjata se svým hmotným nosičem (např. socha vytesaná do dřeva či kamene), u kterých často dochází zásahem či zničením do hmotného nosiče také k zásahu do autorského díla jako takového.¹⁸

☞ *Nabytím vlastnického práva nebo jiného věcného práva k věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, se nenabývá oprávnění k výkonu práva dílo užít.*

2.3.4. Obsah autorského práva

Hovoříme-li o obsahu autorského práva, je hned v úvodu nezbytné poznamenat, že v rámci českého právního řádu rozeznáváme dva základní druhy autorských práv, a to výlučná práva osobnostní a výlučná práva majetková. Výlučná osobnostní práva potom autorský zákon vymezuje taxativně v §11 AZ, naproti tomu výlučná majetková práva jsou demonstrativně upravena v §12 AZ.

Výlučná **osobnostní práva** se dělí na:

- právo dílo zveřejnit (viz. § 11 odst. 1 AZ),
- právo osobovat si autorství (viz. §11 odst. 2 AZ), tj. zejména
 - právo bránit se přisvojení si autorství jinými osobami,
 - právo na označení autorství při užití díla za přiměřených podmínek,
 - právo rozhodnout o způsobu autorského označení,
- právo na nedotknutelnost díla (viz. § 11 odst. 3 AZ), tzn.
 - právo autora udělit svolení k jakémukoliv zásahu do díla,
 - právo na užívání díla způsobem nesnižujícím hodnotu díla,
 - právo na autorský dohled
- právo na odstoupení od smlouvy pro změnu přesvědčení autora (viz § 54 AZ),
- právo na autorskou korekturu (viz. § 56 odst. 3 AZ).¹⁹

☞ *Osobnostní práva jsou dílo zveřejnit, osobovat si autorství, právo na nedotknutelnost díla, odstoupení od smlouvy pro změnu přesvědčení autora a právo na autorskou korekturu.*

¹⁸ Chaloupková, H., Holý, P. *Autorský zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 20

¹⁹ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 139, 146

Výlučná **majetková práva** se dělí na:

- právo dílo užít (viz. § 12 a násl. AZ),
- právo na odměnu při opětovném prodeji originálu uměleckého díla (viz § 24 AZ),
- právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu (viz. §25 AZ),²⁰
- právo na odměnu v souvislosti s pronájmem originálu nebo rozmnoženiny díla.

☞ **Majetková práva jsou právo dílo užít a právo na odměnu.**

Právo dílo užít lze pak v souladu s § 12 odst. 4 AZ dále dělit na:

- právo na rozmnožování díla (viz. §13),
- právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 14 AZ),
- právo na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla (§15 AZ),
- právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 16 AZ),
- právo na vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla (§17 AZ),
- právo na sdělování díla veřejnosti (§ 18 AZ), zejména:
 - právo na provozování díla živě nebo ze záznamu a právo na přenos provozování díla (§ 19, 20 AZ),
 - právo na vysílání díla rozhlasem nebo televizí (§ 21 AZ),
 - právo na přenos rozhlasového a televizního vysílání díla (§ 22 AZ),
 - právo na provozování rozhlasového nebo televizního vysílání díla (§ 23AZ).

Dílo však lze užívat i jiným způsobem než výše uvedeným.

2.3.4.1. Osobnostní práva

Osobnostních práv se autor nemůže vzdát; tato práva jsou nepřevoditelná a smrtí autora zanikají (§ 11 odst. 4 AZ). Výše uvedeným však není dotčena skutečnost, že po smrti autora si nikdo nesmí osobovat jeho autorství k dílu, dílo smí být užito jen způsobem nesnižujícím jeho hodnotu a je-li to obvyklé, musí být uveden autor díla, nejde-li o dílo anonymní. Ochrany se může domáhat kterákoli z osob autorovi blízkých, toto oprávnění mají, i když uplynula doba trvání majetkových práv autorských. Této ochrany se může vždy domáhat i právnická osoba sdružující autory nebo příslušný kolektivní správce podle tohoto zákona (§ 11 odst. 5 AZ).

☞ **Osobnostních práv se autor nemůže vzdát, tato práva jsou nepřevoditelná a zanikají smrtí autora.**

Z výše uvedeného vyplývá, že autor se nemůže svých osobnostních práv jakkoliv vzdát (uzavřením smlouvy, prohlášením) a nemůže vlastní vůlí ovlivnit ani jejich zánik. Nemusí však svá osobnostní práva vykonávat. Naopak při nakládání se svými autorskými právy není autor jakkoliv omezen. Co se týče tzv. postmortální ochrany, tato není nikterak časově omezena, je pro ni však nutná existence některé z osob oprávněných ji dle zákona vykonávat. Postmortální ochrana se však vztahuje pouze k ochraně těchto povinností: zákaz osobovat si autorství, povinnost užívat dílo způsobem nesnižujícím jeho hodnotu, povinnost uvést jméno autora při užití díla, je-li to obvyklé, nejedná-li se o dílo anonymní.

²⁰ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 139

Osobami oprávněnými domáhat se této postmortální ochrany jsou potom:

- ✓ osoby autorovi blízké ve smyslu § 22 občanského zákoníku,
- ✓ právnická osoba sdružující autory
- ✓ kolektivní správce podle autorského zákona.

Uvedená práva oprávněných osob jsou potom právy originárními, nejsou tedy nijak odvozena od práv autora. Jejich vznik není ani děděním ani jinou formou právního nástupnictví. Oprávněné osoby se po rušiteli autorských práv mohou domáhat, aby se zdržel protiprávního jednání, které spočívá v konkrétně určeném užití posmrtného díla a konkrétně určeným způsobem odstranil určitý závadný stav a tím, aby obnovil bezvadný stav autorského práva.²¹

2.3.4.2. Majetková práva

Autorských majetkových práv se autor stejně jako u autorských osobnostních práv nemůže vzdát, jsou nezczitelná a nelze je postihnout výkonem rozhodnutí. Tato práva se ani nepromlčují. Majitelem autorských majetkových práv může být za života autora pouze autor. Z toho, že jsou majetková autorská práva nepřevoditelná, vyplývá zákaz jakýchkoliv dispozic, jejichž výsledkem by bylo zcizení autorských majetkových práv. Toto však neplatí pro pohledávky z takových autorských majetkových práv vzniklých. Pohledávky z autorských majetkových práv jsou tedy převoditelné mezi živými. Pro výkon majetkových autorských práv tedy platí, že autor může za svého života pouze umožnit jiným subjektům nabytí oprávnění s dílem určitým způsobem nakládat, a to prostřednictvím licenční smlouvy. Poté, co dojde k zániku licenční smlouvy z jakéhokoliv důvodu, dochází k tzv. konsolidaci autorského majetkového práva do původní podoby. Na rozdíl od majetkových práv, která jsou obsahem průmyslového práva, práv na označení nebo z jejich užití vyplývajících, a výrobně technických a obchodních poznatků, případně od majetkových autorských práv, která jsou obsahem práv souvisejících s právem autorským s výjimkou práv výkoných umělců, a majetková práva pořizovatele databáze, jsou autorská majetková práva neocenitelná ve smyslu § 17 odst. 5 zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku), ve znění pozdějších předpisů. Autorská majetková práva z důvodu jejich nedocenitelnosti a nepřevoditelnosti nemohou být ani předmětem společného jmění manželů, ani vkladem do obchodních korporací.²²

☞ **Majetkových práv se autor nemůže vzdát, ale pohledávky z práv převoditelná jsou - pro výkon majetkových práv tedy platí, že autor může umožnit jiným subjektům nabytí oprávnění s dílem nakládat, a to prostřednictvím licenční smlouvy.**

Na rozdíl od autorských osobnostních práv jsou autorská majetková práva předmětem dědění a smrtí autora nezanikají. V souladu s ustanovením § 26 odst. 2 AZ dále platí, že *zdědí-li majetková práva k dílu více dědiců, použije se na jejich vzájemné vztahy k dílu ustanovení § 8 odst. 3 a 4 AZ obdobně. Zdědí-li takto majetková práva stát nebo státu majetková práva případnou, vykonává je svým jménem Státní fond kultury České republiky, a pokud jde o díla audiovizuální, Státní fond kinematografie. Příjmy z výkonu majetkových práv státu vykonávaných těmito státními fondy jsou příjmy těchto státních fondů.* Státu pak v souladu s § 26 odst. 3 AZ připadnou i majetková práva k dílu, pokud dojde k zániku právnické osoby, která zdědila autorská majetková práva bez právního

²¹ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 158–160

²² Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 311–313

zástupce. V těchto případech pak opět v případě nabytí autorských majetkových práv státem podle předchozí věty vykonává tato autorská majetková práva svým jménem Státní fond kultury České republiky, a pokud jde o díla audiovizuální, Státní fond kinematografie. Příjmy z výkonu majetkových práv státu vykonávaných těmito státními fondy jsou opět příjmy těchto státních fondů.

☞ **Majetková práva smrtí nezanikají a jsou předmětem dědictví.**

Majetková autorská práva mají **určitou dobu trvání**, která je upravena v § 27 AZ následovně:

(1) *Majetková práva trvají, pokud není dále stanoveno jinak, po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti.*

(2) *Bylo-li dílo vytvořeno jako dílo spoluautorů, počítá se doba trvání majetkových práv od smrti spoluautora, který ostatní přežil.*

(3) *Majetková práva k dílu anonymnímu a pseudonymnímu trvají 70 let od oprávněného zveřejnění díla. Je-li pravé jméno autora díla anonymního nebo pseudonymního obecně známo nebo se autor takového díla veřejně prohlásí (§ 7 odst. 2) v průběhu doby podle věty první, řídí se trvání majetkových práv k takovému dílu podle odstavce 1, a jde-li o dílo spoluautorů, i podle odstavce 2. Ustanovení tohoto odstavce se použije i na kolektivní dílo (§ 59), s výjimkou případů, kdy autoři, kteří dílo jako takové vytvořili, jsou u díla nebo na díle při jeho zpřístupnění veřejnosti jako autoři označeni; v takových případech se trvání majetkových práv ke kolektivnímu dílu řídí ustanovením odstavce 1 nebo 2.*

(4) *U díla, u něhož není pro počítání doby trvání majetkových práv rozhodná smrt autora a které nebylo zveřejněno během 70 let od jeho vytvoření, majetková práva uplynutím této doby zanikají.*

(5) *Doba trvání majetkových práv k dílu audiovizuálnímu se počítá od smrti poslední přeživší z následujících osob: režisér, autor scénáře, autor dialogů a skladatel hudby zvláště vytvořené pro užití v audiovizuálním díle.*

(6) *Doba trvání majetkových práv k hudebnímu dílu s textem, byla-li obě díla vytvořena pro účely užití ve spojení, končí, i když nejde o dílo spoluautorů (§ 8), 70 let od smrti poslední přeživší z následujících osob: autor textu a autor hudebního díla. Pro dílo hudebně dramatické se použije věta první obdobně.*

(7) *Je-li pro počítání doby trvání majetkových práv rozhodné zveřejnění díla a dílo se zveřejňuje po určitou dobu ve svazcích, dílech, na pokračování nebo v řadách, počítá se doba trvání majetkových práv pro každou takovou část díla samostatně.*

(8) *Doba trvání majetkových práv se počítá vždy od prvního dne roku následujícího po roce, v němž došlo k události rozhodné pro její počítání.*

(9) *Pro určení doby trvání majetkových práv k osiřelému dílu se použijí ustanovení odstavců 1 až 8 obdobně; pro dílo, jehož autor není určen, se použije odstavec 3 obdobně.*

☞ **Doba trvání majetkových práv je různá v různých zemích světa - řídí se národní legislativou.**

Co se týče **doby trvání majetkových práv**, tato doba je důležitá z toho pohledu, že pokud tato doba uplyne, autorské dílo se stává tzv. **volným dílem** a každý může toto dílo bez dalšího (tzn. bez svolení autora, příp. jeho dědiců) užívat. Při tomto užití je však nadále vždy každý jedinec povinen dílo užívat jen způsobem nesnižujícím hodnotu díla, nesmí si osobovat jeho autorství, a nejedná-li se o dílo anonymní, musí vždy uvést jeho autora. Platí zde tedy opět postmortální ochrana ve smyslu § 11 odst. 5 AZ. Pokud by došlo k tomu, že po uplynutí doby trvání majetkových práv k nezveřejněnému dílu, toto dílo někdo zveřejnil, vznikají takové osobě, která dílo zveřejnila, výlučná majetková práva k takto zveřejněnému dílu v rozsahu, v jakém by je měl autor díla, pokud by jeho majetková práva k dílu ještě trvala. Tato výlučná majetková práva trvají po dobu 25 let od zveřejnění díla, přičemž platí, že doba trvání majetkových práv se počítá od prvního dne roku následujícího po roce, v němž došlo ke zveřejnění díla (viz. §28 odst. 2 a 3 AZ).

2.3.5. Osířelé dílo

Poměrně novým zákonem upraveným institutem v českém autorském právu je institut tzv. osířelých děl. Tento institut byl do autorského zákona zaveden až v roce 2014, a to zákonem č. 228/2014 Sb., který je novelou autorského zákona. Touto novelou byla mimo jiné do českého právního řádu konečně transformována Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/28/EU ze dne 25. října 2012 o některých povolených způsobech užití osířelých děl. Pojem osířelé dílo v podstatě znamená dílo, které je dle autorského zákona autorským dílem, avšak jeho autor buď není znám, nebo i když je určen, není nalezen ani po provedení důsledného vyhledávání podle autorského zákona. Touto novelou tedy došlo k vložení 3 nových paragrafů do autorského zákona ve vztahu k osířelému dílu, a to konkrétně § 27a, § 27b a § 37a AZ. § 27a AZ²³ v podstatě upravuje, co je považováno za osířelé dílo. § 27b AZ²⁴ pak vysvětluje pojem „důsledné vyhledávání“, a konečně § 37a²⁵ zakotvuje zákonnou licenci pro určitá osířelá díla.

²³ (1) Za osířelé se považuje dílo podle § 2, není-li určen jeho autor, nebo i když je určen, není nalezen ani po provedení důsledného vyhledávání podle § 27b zaznamenaného způsobem stanoveným tímto zákonem.

(2) Přísluší-li právo autorské k dílu více než jednomu autorovi a nejsou-li určeni všichni autoři, nebo i když jsou určeni, nejsou nalezeni ani po provedení důsledného vyhledávání podle § 27b zaznamenaného způsobem stanoveným tímto zákonem, dílo se považuje za osířelé, pokud jde o práva autorů, kteří nejsou určeni nebo nalezeni. Pokud jde o autory, kteří jsou určeni a nalezeni, použije se ve vztahu k jejich právům § 12.

(3) Za osířelá se za splnění podmínek podle odstavce 1 považují všechna díla autora, není-li prokázán opak.

(4) Dílo se nepovažuje za osířelé, odpadnou-li podmínky uvedené v odstavci 1. Autor je oprávněn kdykoli ukončit status osířelého díla tím, že písemně oznámí své autorství k dílu kolektivnímu správci vedoucímu příslušný rejstřík osířelých děl podle tohoto zákona. Dojde-li k užití osířelého díla podle § 37a, ukončí autor status osířelého díla písemným oznámením osobě, která dílo užíla v souladu s § 37a odst. 1. Pokud jde o dílo uvedené v odstavci 2 věty první, použijí se pro jeho autory, kteří nejsou určeni nebo nalezeni, věty první až třetí obdobně.

(5) Díla uvedená v § 37a odst. 1 až 4, která se považují za osířelá podle odstavců 1 až 4 v některém z členských států Evropské unie nebo v některém ze států tvořících Evropský hospodářský prostor, se považují za osířelá a mohou být užíta podle § 37a ve všech členských státech Evropské unie a ve všech státech tvořících Evropský hospodářský prostor.

²⁴ (1) Důsledné vyhledávání za účelem zjištění, zda je dílo osířelým, se provede před užitím díla nahlédnutím do vhodných informačních zdrojů příslušných pro jednotlivé druhy děl s cílem určit nebo nalézt autora, a to v tom z členských států Evropské unie nebo v tom ze států tvořících Evropský hospodářský prostor, kde bylo dílo poprvé vydáno nebo poprvé odvysíláno. V případě díla kinematografického nebo audiovizuálního, jehož výrobce má sídlo nebo obvyklé bydliště v některém z členských států Evropské unie nebo v některém ze států tvořících Evropský hospodářský prostor, se důsledné vyhledávání provede v tom z členských států Evropské unie nebo v tom ze států tvořících Evropský hospodářský prostor, kde má výrobce sídlo nebo obvyklé bydliště. V případech podle § 37a odst. 3 se důsledné vyhledávání provede v tom z členských států Evropské unie nebo v tom ze států tvořících Evropský hospodářský prostor, kde je usazena osoba, která dílo zveřejnila.

(2) V případě, že existují důkazy naznačující, že významné informace o autorovi by mohly být nalezeny v jiných než v odstavci 1 uvedených státech, využijí se rovněž zdroje informací dostupné v těchto jiných státech.

(3) Seznam informačních zdrojů pro důsledné vyhledávání, do nichž musí být nahlédnuto, je stanoven v příloze č. 2 k tomuto zákonu.

²⁵ (1) Do práva autorského nezasahuje osoba uvedená v § 37 odst. 1, která výhradně k dosažení cílů souvisejících s jejím posláním ve veřejném zájmu a) rozmnožuje pro účely digitalizace, zpřístupnění způsobem uvedeným v § 18 odst. 2, indexace, katalogizace, uchovávání nebo obnovy osířelé dílo v podobě knihy, časopisu, novin nebo jiné písemnosti nebo osířelé dílo kinematografické nebo audiovizuální a jde o dílo, které je součástí jejich sbírek nebo archivu, nebo b) zpřístupňuje dílo podle písmene a) způsobem uvedeným v § 18 odst. 2.

(2) Do práva autorského nezasahuje provozovatel vysílání ze zákona, který výhradně k dosažení cílů souvisejících s jeho posláním ve veřejném zájmu a) rozmnožuje pro účely digitalizace, zpřístupnění způsobem uvedeným v § 18 odst. 2, indexace, katalogizace, uchovávání nebo obnovy osířelé dílo kinematografické nebo audiovizuální a jde o dílo, které je obsaženo v jeho archivu a bylo jím nebo z jeho podnětu vyrobeno před 31. prosincem 2002, nebo b) zpřístupňuje dílo podle písmene a) způsobem uvedeným v § 18 odst. 2.

(3) Ustanovení odstavců 1 a 2 se vztahují na dílo, které bylo poprvé vydáno, nebo, nebylo-li vydáno, poprvé odvysíláno v některém z členských států Evropské unie nebo v některém ze států tvořících Evropský hospodářský prostor. Nedošlo-li k takovému vydání nebo odvysílání a dílo bylo zveřejněno osobou uvedenou v odstavci 1 nebo 2 se souhlasem autora, vztahují se na ně tato ustanovení, lze-li rozumně předpokládat, že by autor proti jeho užití podle odstavců 1 a 2 neměl námitek.

(4) Ustanovení odstavců 1 a 2 se vztahují rovněž na díla vložená nebo začleněná do osířelého díla nebo tvořící jeho nedílnou součást.

(5) Při užití osířelého díla způsobem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 lze vytvářet příjmy výlučně za účelem pokrytí nákladů, které vzniknou v souvislosti s digitalizací osířelých děl a jejich zpřístupněním veřejnosti.

(6) Za účelem zjištění, zda je dílo osířelým, zajistí osoba uvedená v odstavci 1 nebo 2 důsledné vyhledávání podle § 27b a bude uchovávat záznamy o jeho provedení.

(7) Při každém užití osířelého díla je osoba uvedená v odstavci 1 nebo 2 povinna uvádět jméno jeho autora, byl-li určen.

(8) Osoby uvedené v odstavcích 1 a 2 jsou povinny bez zbytečného odkladu poskytnout ministerstvu v písemné formě a) výsledky každého svého důsledného vyhledávání, na jehož základě dospěly k závěru, že určité dílo se považuje za osířelé, b) informace o užití podle odstavce 1 nebo 2, c) informace o jakékoli změně statusu osířelého díla, které tyto osoby užíly nebo užívají podle odstavce 1 nebo 2, d) své kontaktní údaje.

(9) Ministerstvo výsledky a informace, které obdrží podle odstavce 8, předá bez zbytečného odkladu Úřadu pro harmonizaci na vnitřním trhu¹⁴).

(10) Autor, který ukončil status osířelého díla podle § 27a odst. 4, má právo na odměnu vůči osobě, která dotčené dílo užíla podle odstavce 1 nebo 2. Při určení výše odměny se přihlídnou k účelu a okolnostem užití díla, jakož i k rozsahu újmy způsobené autorovi tímto užitím.

(11) Právo na odměnu podle odstavce 10 se řídí právním řádem státu, ve kterém je usazena osoba povinná k placení této odměny.

2.3.6. Užití díla

K užití cizího autorského díla může v podstatě dojít dvěma základními způsoby, a to se svolením autora, kdy autor udělí jiné osobě oprávnění dílo užít nějakým způsobem (dojde k uzavření licenční smlouvy, jejíž úpravu najdeme v § 2358 a následující občanského zákoníku) anebo bez svolení autora. Autorský zákon obsahuje taxativní výčet způsobů, kdy je dílo možné použít v souladu se zákonem bez svolení autora. Těmito způsoby jsou:

- volné užití díla - § 30 AZ (toto zákon nepovažuje za užití díla),
- užití díla na základě bezúplatných zákonných licencí - §30a AZ a následující
 - o rozmnožování na papír nebo na podobný podklad,
 - o citace,
 - o propagace výstavy uměleckých děl a jejich prodeje,
 - o užití díla umístěného na veřejném prostranství,
 - o úřední a zpravodajská licence,
 - o užití díla v rámci občanských či náboženských obřadů nebo v rámci úředních akcí pořádaných orgány veřejné správy, v rámci školních představení a užití školního díla,
 - o omezení autorského práva k dílu soubornému,
 - o knihovní licence,
 - o licence pro určitá užití osiřelého díla (ta může být i dodatečně úplatná - § 37a odst. 10 AZ),
 - o licence pro zdravotně postižené,
 - o licence pro dočasné rozmnožení,
 - o licence pro fotografickou podobiznu,
 - o nepodstatné vedlejší užití díla,
 - o licence k dílům užitého umění a dílům architektonickým,
 - o licence pro sociální zařízení,
 - o Užití originálu nebo rozmnoženiny díla výtvarného, fotografie nebo díla vyjádřeného postupem podobným fotografii jeho vystavením.
- užití díla na základě úplatných zákonných licencí - § 30a odst. 1 písm. c) a d) AZ, § 37 odst. 2 AZ, § 72 AZ a § 76 odst. 3AZ.²⁶

☞ *Dílo je možné použít i bez svolení autora, a to v souladu se zákonem.*

Od výše uvedených zákonných licencí je nutné odlišovat zákonné oprávnění některých osob k výkonu majetkových autorských práv k dílu, která jsou v podstatě na rozdíl od převážné většiny zákonných licencí dispozitivní. Jedná se ustanovení §58 AZ - zaměstnanecká díla, § 59 AZ - kolektivní díla, 60 AZ - školní díla a § 61 AZ díla vytvořená na objednávku. Hlavní odlišností těchto ustanovení autorského zákona od ustanovení o zákonných licencích je to, že tato ustanovení jsou dispozitivní, mají úzkou základnu oprávněných osob, nedějí se ve veřejném zájmu, ale z důvodu ochrany hospodářské investice do díla (čili ochrana soukromých zájmů). Obecně jsou tato oprávnění souhrnně označována jako tzv. zákonná kvazi-licenční omezení autorského práva.²⁶

I když zákon umožňuje určité způsoby bezesmluvního užití autorského díla, platí i pro toto bezesmluvní užití určité omezení, kterým je ustanovení § 29 odst. 1 AZ, které zakotvuje tzv. tříkrokový test. Tříkrokový test je v podstatě materiální podmínkou bezesmluvního užití autorského díla (skutkové podstaty bezesmluvního užití jsou formální podmínkou), jelikož platí, že, aby nějaké

²⁶ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 339–341

besesmluvní užití díla bylo v souladu se zákonem, musí být naplněna nejen formální, ale i materiální podmínka takového užití. Tzn., že pokud nějaké besesmluvní užití díla splňovalo některou ze skutkových podstat besesmluvního užití díla uvedenou v zákoně a současně nesplňovalo tříkrokový test, je takové užití v rozporu s autorským zákonem. Podstatou tříkrokového testu je tedy to, že dovolená jsou pouze taková besesmluvní užití díla:

- která jsou stanovena v autorském či jiném zákoně,
- která nejsou v rozporu s běžným způsobem užití díla,
- nejsou jimi nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autorů.²⁷

Ve vztahu k užívání díla je pak důležité i ustanovení § 29 odst. 2 AZ: *Volná užití a zákonné licence, s výjimkou licence úřední a zpravodajské (§ 34), licence pro školní dílo (§ 35 odst. 3), licence pro dočasné rozmnoženiny (§ 38a), licence pro fotografickou podobiznu (§ 38b) a licence pro nepodstatné vedlejší užití díla (§ 38c), se vztahují pouze na dílo zveřejněné.*

2.3.6.1. Volné užití

Jednou z nejčastěji využívaných bezúplatných zákonných licencí je volné užití díla, které je upraveno v § 30 odst. 1 AZ. V souladu s § 30 odst. 1 AZ se za **užití díla** podle autorského zákona **nepovažuje užití pro osobní potřebu fyzické osoby, jehož účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, nestanoví-li autorský zákon jinak.** Osobní potřebou se pak rozumí užití v soukromí uživatele, např. pro sebevzdělávání, osobní zábavu atd. Užitím pro osobní potřebu lze také chápat užití v rámci domácnosti uživatele či osobami jemu blízkými ve smyslu občanského zákoníku. Z povahy věci pak logicky vyplývá, že užitím pro osobní potřebu není veřejné užití (např. veřejná projekce filmu). Volné užití se, jak již bylo výše uvedeno, může vztahovat pouze na díla zveřejněná.²⁸ *Volným užitím je také zhotovení záznamu, rozmnoženiny nebo napodobeniny díla pro svou osobní potřebu (§ 30 odst. 2 AZ).*

Nestanoví-li autorský zákon dále jinak, užitím podle autorského zákona je užití počítačového programu či elektronické databáze i pro osobní potřebu fyzické osoby či vlastní vnitřní potřebu právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby včetně zhotovení rozmnoženiny takových děl i pro takovou potřebu; stejně je užitím podle tohoto zákona zhotovení rozmnoženiny či napodobeniny díla architektonického stavbou i pro osobní potřebu fyzické osoby či vlastní vnitřní potřebu právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby (§ 30a) a pořízení záznamu audiovizuálního díla při jeho provozování ze záznamu nebo jeho přenosu (§ 20) i pro osobní potřebu fyzické osoby (viz § 30 odst. 3 AZ). § 30 odst. 3 AZ v podstatě uvádí předměty vyloučené z volného užití, a to: počítačové programy, elektronické databáze, díla umění architektonického, audiovizuální díla, díla hudební a díla hudebně dramatická, pokud jde o rozmnožování jejich záznamů. Pro počítačové programy platí absolutní zákaz jejich rozmnožování bez souhlasu autora nebo vykonavatele autorských majetkových práv, byť pro osobní potřebu. To samé platí i pro elektronické databáze (neboli elektronická souborná díla). Pro databáze, které jsou předmětem zvláštního práva pořizovatele databáze, přitom platí speciální režim uvedený v § 88 a násl. AZ. V návaznosti na volná užití díla pro osobní potřebu však zůstává nedotčeno právo autora na náhradní odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu, dále právo autora na omezení spočívající v rozhodnutí autora opatřit rozmnoženinu díla technickými prostředky ochrany práv a elektronickou informací o správě.²⁹

²⁷ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 339–341

²⁸ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 345, 346

²⁹ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 349–351

2.3.6.2. Citace

Dalším důležitým a v praxi hojně se vyskytujícím užíváním autorského díla bez souhlasu autora jsou tzv. **citace**, jejichž úpravu můžeme nalézt v § 31 AZ. Při výkonu citace platí pro všechny druhy citace uvedené v § 31 AZ jedna základní podmínka, tedy že vždy je třeba dbát osobnostního práva autora na nedotknutelnost díla. Pokud tedy chceme nějaké autorské dílo citovat v souladu s autorským zákoníkem, je nezbytné vždy uvádět alespoň

- jméno autora nebo osoby, pod jejímž jménem se dílo uvádí na veřejnost, nejde-li o dílo anonymní,
- název citovaného díla, není-li bez názvu,
- pramen - místo a rok vydání, pořadí vydání atd.

Dalším důležitým pravidlem při užívání citací je dále **funkční odůvodněnost citovaného díla** a díla, v němž je citováno, a rozsah a účel citace. Od autorskoprávních citací je však nutné odlišovat citační normy ČSN ISO, které jsou nezávaznými technickými normami, které jsou bez autorskoprávního významu. Při citování autorských děl nesmí být zapomínáno ani na dobré mravy. Citace ve smyslu autorského zákona se vztahují pouze na díla zveřejněná, ale nikdy se nevztahují na počítačové programy, a to v celém rozsahu.

Při výkonu citačního práva můžeme v souladu s autorským zákonem rozlišovat celkem **tři druhy citací**:

- § 31 odst. 1 písm. a) AZ zakotvuje tzv. malou citaci, která se vztahuje k výňatkům ze slovesného díla (literární, vědecké, hudební, ale i jiné), přičemž platí, že nezáleží na účelu citace.
- § 31 odst. 1 písm. b) - tzv. velká citace - výňatky z díla nebo drobná díla
 - o lze užít pouze pro účely kritiky nebo recenze vztahující se k dílu, které je citováno
 - o lze užít pro účely vědecké nebo odborné tvorby
 - o vždy je nutné dodržet soulad s poctivými zvyklostmi a rozsah vyžadovaný konkrétním účelem
 - o není rozhodné, zda výtvar, v němž je citace obsažena je autorským dílem
- § 31 odst. 1 písm. c) - tzv. vědecká a výuková citace
 - o platí nejen pro přednášky, ale i na semináři, kurzu, individuální konzultaci, diskuzi po výuce, televizních a rozhlasových kurzech
 - o jedná se o jakýkoliv způsob užití - nejen přednes, ale i rozmnožení, vystavení
 - o rozsah citace musí vždy být odůvodněný vzhledem k výuce, vědeckému výzkumu či ilustraci
 - o **nevztahuje se na užití mimo výuku**, tj. v učebnicích nebo učebních pomůckách
 - o výuka nemůže spočívat jen v užití cizího díla
 - o účelem nesmí být dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu (zvětšení majetku, ale i nezmenšení).³⁰

☞ *Při použití citací je vždy nutné citované dílo co nejlépe specifikovat - jménem autora, názvem díla, pramenem - místo a rok vydání, vydavatel, pořadí vydání a pokud je to možné, tak i uvedení strany, ze které bylo citováno.*

³⁰ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 358–362

2.3.6.3. Školní dílo

Školní dílo je dílo vytvořené žákem nebo studentem k plnění jeho školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému nebo vzdělávacímu zařízení a spočívajících ve vytvoření díla žákem nebo studentem. Ve vztahu ke školnímu dílu v souladu s § 60 odst. 1 AZ platí, že škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3 AZ). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez závažného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 AZ zůstává nedotčeno. Na rozdíl od § 35 odst. 3 AZ se § 60 vztahuje na užití školního díla za účelem dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu. Ve výše uvedeném ustanovení zákona je zakotvena kontraktační povinnost žáka či studenta ex lege (ze zákona). Ve vztahu k požadavku na obvyklé podmínky lze říci, že tento požadavek se vztahuje jak podmínky smluvní, tak na podmínky honorářové, přičemž platí, že obvyklost jako taková není právní, ale skutkovou otázkou. Existují-li závažné důvody, je student oprávněn poskytnutí licence odmítnout, přičemž posouzení závažnosti osobních důvodů pro odepření je otázkou právní.³¹

Na rozdíl od zaměstnaneckého díla je autor školního díla oprávněn dílo dále sám užívat nebo poskytnout licenci třetí straně k užití školního díla, není-li sjednáno jinak, nebo pokud to není v rozporu s oprávněnými zájmy školy.³¹

V případě, že autor školního díla získá v souvislosti s užitím svého díla či poskytnutím licence dle předchozího odstavce nějaký výdělek, jsou škola, školské zařízení nebo vzdělávací zařízení oprávněny po něm požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které škole, školskému zařízení nebo vzdělávacímu zařízení vznikly v souvislosti s vytvořením díla, a to až do jejich skutečné výše. Ve vztahu k nákladům lze požadovat pouze zvýšené materiálové náklady školy nad běžnou školní režii, ke kterým by jinak nedošlo, kdyby nebylo školní dílo vytvářeno. Při stanovení výše příspěvku je nutné přihlížet také k tomu, kolik škola, školské či vzdělávací zařízení z užití školního díla ve smyslu § 60 odst. 1 AZ získala. Důležitým faktorem pro vznik práva na náhradu nákladů je skutečnost, že student či žák výdělek již obdržel, nepostačí jeho pouhé očekávání.³¹

☞ **Autor školního díla je oprávněn dílo sám užívat a poskytnout licenci třetí straně k užití školního díla, pokud to není v rozporu s oprávněnými zájmy školy.**

2.3.6.4. Zaměstnanecké dílo

Problematika zaměstnaneckých děl je upravena v § 58 AZ následujícím způsobem:

(1) *Není-li sjednáno jinak, zaměstnavatel vykonává svým jménem a na svůj účet autorova majetková práva k dílu, které autor vytvořil ke splnění svých povinností vyplývajících z pracovněprávního či služebního vztahu k zaměstnavateli nebo z pracovního vztahu mezi družstvem a jeho členem (zaměstnanecké dílo). Zaměstnavatel může právo výkonu podle tohoto odstavce postoupit třetí osobě pouze se svolením autora, ledaže se tak děje při prodeji podniku nebo jeho části.*

(2) *Smrtí nebo zánikem zaměstnavatele, který byl oprávněn vykonávat majetková práva k zaměstnaneckému dílu a který nemá právního nástupce, nabývá oprávnění k výkonu těchto práv autor.*

³¹ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 372–376

(3) *Nevykonává-li zaměstnavatel majetková práva k zaměstnaneckému dílu vůbec nebo je vykonává nedostatečně, má autor právo požadovat, aby mu zaměstnavatel za obvyklých podmínek udělil licenci, ledaže existuje na straně zaměstnavatele závažný důvod k jejímu odmítnutí.*

(4) *Autorova osobnostní práva k zaměstnaneckému dílu zůstávají nedotčena. Vykonává-li zaměstnavatel majetková práva k zaměstnaneckému dílu, má se za to, že autor svolil ke zveřejnění, úpravám, zpracování včetně překladu, spojení s jiným dílem, zařazení do díla souborného, jakož i k tomu, aby uváděl zaměstnanecké dílo na veřejnost pod svým jménem, ledaže je sjednáno jinak.*

(5) *Není-li sjednáno jinak, má se za to, že autor udělil zaměstnavateli svolení k dokončení svého nehotového zaměstnaneckého díla pro případ, že jeho právní vztah k zaměstnavateli skončí dříve, než dílo dokončí, jakož i pro případ, že budou existovat důvodné obavy, že zaměstnanec dílo nedokončí řádně nebo včas v souladu s potřebami zaměstnavatele.*

6) *Není-li sjednáno jinak, má autor zaměstnaneckého díla vůči zaměstnavateli právo na přiměřenou dodatečnou odměnu, jestliže se mzda nebo jiná odměna vyplacená autorovi zaměstnavatelem dostane do zjevného nepoměru k zisku z využití práv k zaměstnaneckému dílu a významu takového díla pro dosažení takového zisku; toto ustanovení se nepoužije na díla uvedená v odstavci 7, at' jsou díly zaměstnaneckými, či se za ně považují, ledaže je sjednáno jinak.*

(7) *Počítačové programy a databáze, jakož i kartografická díla, která nejsou kolektivními díly, se považují za zaměstnanecká díla i tehdy, byla-li autorem vytvořena na objednávku; objednatel se v takovém případě považuje za zaměstnavatele. Ustanovení § 61 se na tato díla nevztahuje.*

(8) *Práva a povinnosti podle odstavců 1 až 6 zůstávají skončením právního vztahu podle odstavce 1, popřípadě podle odstavce 7 nedotčena.*

(9) *V případě agenturního zaměstnání se pro účely tohoto ustanovení za zaměstnavatele považuje zaměstnavatel, u kterého zaměstnanec agentury práce dočasně vykonává práci podle pracovní smlouvy nebo dohody o pracovní činnosti, není-li mezi agenturou práce a takovým zaměstnavatelem dohodnuto jinak.*

(10) *Ustanovení odstavců 1 až 6 a odstavce 8 platí obdobně pro díla vytvořená ke splnění povinností vyplývajících ze vztahu mezi společností a autorem, který je statutárním orgánem nebo členem statutárního či jiného orgánu společnosti anebo společníkem veřejné obchodní společnosti či komplementářem komanditní společnosti; obchodní společnost se v takovém případě považuje za zaměstnavatele. Předchozí věta se použije obdobně i u jiných právnických osob a autorů, kteří jsou jejich orgány či členy orgánů. Ustanovení § 61 se na díla vzniklá podle tohoto odstavce nevztahuje.*

Z výše uvedeného vyplývá, že AZ *dispozitivně* svěruje zaměstnavateli výkon veškerých majetkových autorských práv k dílu zaměstnance, a to jménem zaměstnavatele. Dochází zde k legální cessi *oprávnění k výkonu výlučných majetkových práv autora (zaměstnance), nikoliv k cessi autorského práva jako takového*. Zaměstnavatel se tedy přímo ze zákona stává nositelem práv a povinností vyplývajících z hospodářského využití díla (oprávnění dílo sám užít, udělovat licence třetím osobám, udělovat podlicence apod.).

☞ **Autorský zákon svěřuje zaměstnavateli výkon veškerých majetkových práv k dílu zaměstnance, a to jménem zaměstnavatele. Zaměstnavatel má právo uvádět se jako autor díla.**

Je však důležité upozornit na skutečnost, že nesjedná-li si zaměstnavatel se zaměstnancem jinak, není zaměstnavatel povinen tato práva vykonávat. Autorovi tak zůstává tzv. „holé autorství“ a práva k majetkovému zhodnocení autorského díla svědčí zaměstnavateli, není-li mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem sjednáno jinak.

Další podstatnou skutečností je i to, že autorskoprávní vztah mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem nezaniká se skončením pracovněprávního vztahu. To znamená, že i poté, co zaměstnanec přestane být v pracovněprávním vztahu k zaměstnavateli, nedochází tím k zániku oprávnění zaměstnavatele s autorským dílem nakládat v souladu s AZ.³²

K tomu, aby se jednalo o zaměstnanecké dílo, musí být naplněny následující pojmové znaky:

- *existence literárního, uměleckého nebo vědeckého díla*
- *existence pracovněprávního vztahu mezi autorem a zaměstnavatelem*
 - o pracovněprávní vztah může vzniknout jak z pracovní smlouvy, tak z dohody o provedení práce či o pracovní činnosti, služební vztah či vztah mezi družstvem a jeho členem
 - o úprava platí i pro díla vytvořená ke splnění povinností vyplývajících ze vztahu mezi společností a autorem, který je statutárním orgánem nebo členem statutárního orgánu společnosti nebo společníkem veřejné obchodní společnosti či komplementářem komanditní společnosti
- *vytvoření díla autorem za účelem splnění povinností vyplývajících z tohoto právního vztahu*
 - o výkon závislé práce, jejíž obsah spočívá v závislé činnosti literární, umělecké nebo vědecké;
 - o v praxi, tvorba textů právních, překladatelská činnost dramaturgie, vytváření kartografických děl atd.;
 - o není významné, zda druh práce sjednaný v pracovní smlouvě zní na literární, uměleckou či vědeckou práci;
 - o není významné, zda se jedná o vedoucího zaměstnance nebo ne;
 - o naopak díla vytvořená zaměstnancem nikoliv ke splnění povinností z pracovněprávního vztahu, byť v přímé souvislosti s výkonem práce - např. využití prostředků zaměstnavatele, nejsou zaměstnaneckým dílem;
 - o není významné, zda k tvorbě díla došlo před nebo po pracovněprávním vztahu, rozhodující je, zda bylo vytvořeno ke splnění pracovněprávních povinností
 - o oprávnění k výkonu výlučných majetkových práv zaměstnavatelem vzniká okamžikem vytvoření díla, je však možné aby se to vztahovalo i k částem díla, pokud jsou splněny podmínky pro autorskoprávní ochranu;³³

AZ však **poskytuje zaměstnanci ochranu** v tom ohledu, že pokud zaměstnavatel majetková autorská práva k autorskému dílu nevykonává vůbec nebo je vykonává nedostatečně, má zaměstnanec právo požadovat uzavření licenční smlouvy se zaměstnavatelem, aby mohl sám autorská majetková práva vykonávat. Má-li však zaměstnavatel k neudělení takové licence závažné důvody (např. ochrana

³² Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 553–567

³³ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 556–562

obchodního tajemství nebo důvěrné informace), je oprávněn uzavření takové licenční smlouvy ve prospěch zaměstnance odepřít.

Kromě práva zaměstnavatele vykonávat autorská majetková práva v souladu s úpravou v AZ, pak existuje ve vztahu k autorským osobnostním právům i tzv. vyvratitelná právní domněnka omezení těchto osobnostních práv, která je upravena v § 58 odst. 4 AZ. K takovému omezení však může docházet pouze v rozsahu nezbytném pro zhodnocení zaměstnaneckého díla a pro výkon autorských majetkových práv. V důsledku toho tedy není možné zpravidla vnímat jako porušování autorského osobnostního práva např. situaci, kdy zaměstnavatel vydává na veřejnost autorské dílo pod svým jménem. Mezi další omezení autorského osobnostního práva lze pak vnímat i ustanovení § 58 odst. 5 AZ, které za určitých podmínek (viz výše) umožňuje zaměstnavateli dokončit za zaměstnance jím rozpracované autorské dílo.³⁴

Úprava zaměstnaneckého díla v AZ je tedy odrazem ochrany investice zaměstnavatele do tvorby autorského díla. Obecně se vychází z předpokladu, že mzda nebo jiná odměna zaměstnance za provedenou práci již v sobě zahrnuje autorskou odměnu podle AZ. Pokud by však došlo k tomu, že mzda nebo jiná odměna by se dostala do zjevného nepoměru se ziskem z využití zaměstnaneckého díla zaměstnavatelem, má autor právo na přiměřenou dodatečnou odměnu.

Ve vztahu k databázím, počítačovým programům a kartografickým dílům, je pak potřeba upozornit na ust. § 58 odst. 7 AZ, který **rozšiřuje rozsah právní úpravy zaměstnaneckých děl i na počítačové programy, databáze či kartografická díla, která byla vytvořena na objednávku**, tedy ve smyslu § 61 AZ, nejedná-li se o díla kolektivní (§ 59 AZ). V takovém případě pak může objednatel vykonávat stejně jako zaměstnavatel autorská majetková práva k počítačovému programu, databázi či kartografickému dílu svým jménem a na svůj účet. Ustanovení § 61 AZ se tedy v těchto speciálních případech nevyužije. Avšak i v případě, že by počítačový program, databáze nebo kartografické dílo byly vytvořeny jako kolektivní dílo ve smyslu AZ, dostaneme se díky zpětnému odkazu v § 59 AZ opět zpět do právní úpravy děl zaměstnaneckých.³⁵

☞ *Objednavatel může vykonávat stejně jako zaměstnavatel autorská majetková práva k objednanému počítačovému programu, databázi či kartografickému dílu.*

2.3.6.5. Kolektivní dílo

Ve smyslu ustanovení § 59 AZ je kolektivním dílem *dílo, na jehož tvorbě se podílí více autorů, které je vytvářeno z podnětu a pod vedením fyzické nebo právnické osoby a uváděno na veřejnost pod jejím jménem, přičemž příspěvky zahrnuté do takového díla nejsou schopny samostatného užití*. Kolektivní dílo tedy musí kumulativně splňovat tyto znaky:

- existence díla, na kterém se podílelo více autorů, jejichž příspěvky nejsou schopny samostatného užití
- podnět investora k vytvoření díla
- vedení této osoby jako investora při vytváření díla
- uvedení díla na veřejnost pod jménem osoby investora.³⁶

☞ *Kolektivní dílo je dílo, na jehož tvorbě se podílí více autorů. Kolektivní dílo může být uváděno na veřejnost i pod jménem právnické osoby, přičemž příspěvky zahrnuté do takového díla nejsou schopny samostatného užití.*

³⁴ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 563–564

³⁵ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 565–566

³⁶ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 570

Co se týče **podnětu investora**, je tímto zejména myšlen pracovní pokyn zaměstnavatele (pak se jedná i o zaměstnanecké dílo), nebo objednávka (objednávka příspěvku do kolektivního díla). „Vedením je pak myšlen konstantní dozor výkonu tvořivé činnosti a její řízení spočívající zejména v udávání celkové koncepce a obsahového, funkčního či hospodářského charakteru díla a jeho konečného vzhledu. Vedení však není povahově tvůrčí činností literární, jinou uměleckou či vědeckou.“³⁶ Na rozdíl od zaměstnaneckých děl, je pak uvedení díla na veřejnost pod jménem investora podstatný prvkem pro vznik kolektivního díla. Pokud by tomu tak nebylo, jednalo by se jen o dílo na objednávku (§ 61 AZ).³⁶

V souladu s ust. § 59 odst. 2 AZ platí, že **kolektivní díla se považují za zaměstnanecká díla podle § 58 i tehdy, byla-li vytvořena na objednávku; objednatel se v takovém případě považuje za zaměstnavatele. Ustanovení § 61 AZ se na tato díla nevztahuje.**

2.3.6.6. Dílo vytvořené na objednávku a dílo soutěžní

Dílo **vytvořené na objednávku** je v souladu s § 61 AZ dílo, které vzniklo na základě smlouvy o dílo. Právní úpravu smlouvy o dílo nalezneme v § 2586 a násl. občanského zákoníku, přičemž zvláštní ustanovení vztahující se k dílům s nehmotným výsledkem jsou uvedena v § 2631 občanského zákoníku. Dílo vytvořené na objednávku však může vzniknout i na základě jiných smluv, např. na základě smlouvy nepojmenované či smlouvy smíšené. Důležitá je vždy skutečnost, že výsledkem činnosti takové smlouvy musí vždy být dílo, které buď splňuje pojmové znaky autorského díla, nebo se jedná o vytvoření díla, které tyto znaky nemá, ale při plnění povinností z takové smlouvy dojde k vytvoření autorského díla. Autorské dílo tedy nikdy nemůže vzniknout ze smluv, jejichž podstatou není vytvoření jakéhokoliv díla (např. smlouva příkazní, mandátní atd.). V praxi se pak setkáváme s tím, že součástí smlouvy o dílo jsou i licenční ujednání a zhotovitel díla (resp. autor) tak může získat na základě takové smlouvy dvojí odměnu, a to jak odměnu za zhotovení díla, tak autorskou odměnu za poskytnutí licence. Často je však autorská odměna obsažena již v samotné ceně díla.³⁷

U děl vytvořených na objednávku platí, že **autor udělil objednateli licenci k užití díla** za účelem, který ze smlouvy o dílo vyplývá (srov. § 2634 občanského zákoníku). K jinému užití je pak objednatel oprávněn pouze na základě licenční smlouvy. Lze tedy doporučit, aby se při uzavírání licenčních smluv o dílo dbalo na dostatečně přesné vymezení účelu smlouvy, případně aby se hned ve smlouvě o dílo sjednala i licenční ujednání, jelikož se tak předejde možným sporům do budoucna. Není-li sjednáno jinak a není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy objednatele, je možné, aby autor sám dílo užíval, případně poskytl k dílu vytvořenému na objednávku licenci i někomu jinému než objednateli. Tato oprávnění autora vycházejí nejen z ustanovení § 61 AZ, ale i z ustanovení § 2633 občanského zákoníku. Lze tedy opět doporučit, aby tato problematika byla v případě uzavírání smlouvy o dílo dostatečně konkrétně upravena.

☞ **Dílo vytvořené na objednávku musí splňovat pojmové znaky autorského díla, součástí smlouvy o dílo jsou často i návazné licenční smlouvy a ujednání.**

Pokud je **zhotovitelem smlouvy o dílo jiná osoba než autor**, typicky jeho zaměstnavatel, nevzniká objednateli automaticky oprávnění k výkonu výlučných majetkových autorských práv k dílu přímo ze smlouvy o dílo. Zde totiž musí dojít ze strany zaměstnavatele buď k postoupení výkonu autorských majetkových práv se souhlasem autora, případně k uzavření licenčního ujednání k užití takového díla v rámci oprávnění zaměstnavatele vykonávat autorská majetková práva k dílu.³⁸

³⁷ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 578–579

³⁸ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 578–580

Ustanovení § 61 AZ se nikdy nepoužije, pokud se jedná o počítačový program, databázi nebo dílo kartografické, případně o dílo kolektivní, jelikož tato díla jsou, jak již bylo výše uvedeno, považována za díla zaměstnanecká, i když byla vytvořena na objednávku.

☞ *Kartografické dílo, počítačový program, databáze nebo dílo kolektivní jsou považována za díla zaměstnanecká, i když byla vytvořena na objednávku.*

V souladu s § 61 odst. 3 AZ pak obdobná práva jako objednateli náleží i vyhlášovatelé veřejné soutěže, a to za účelem, ke kterému byla veřejná soutěž vyhlášena.³⁹

2.3.7. Ochrana práva autorského

☞ *V případě porušení autorského práva má autor právo se domáhat určení svého autorství, zákazu ohrožení svého práva, sdělení údajů o způsobu a rozsahu neoprávněného užití, odstranění následků zásahu do práva a poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu.*

Dojde-li k porušení autorského práva, tzn. k tzv. neoprávněnému zásahu do autorského práva, případně tento neoprávněný zásah hrozí, může se autor domáhat:

a) určení svého autorství,

b) zákazu ohrožení svého práva, včetně hrozícího opakování, nebo neoprávněného zásahu do svého práva, zejména zákazu neoprávněné výroby, neoprávněného obchodního odbytu, neoprávněného dovozu nebo vývozu originálu nebo rozmnoženiny či napodobeniny díla, neoprávněného sdělování díla veřejnosti, jakož i neoprávněné propagace, včetně inzerce a jiné reklamy,

c) sdělení údajů o způsobu a rozsahu neoprávněného užití, o původu neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla, o způsobu a rozsahu jejího neoprávněného užití, o její ceně, o ceně služby, která s neoprávněným užitím díla souvisí, a o osobách, které se neoprávněného užití díla účastní, včetně osob, kterým byly předmětné rozmnoženiny či napodobeniny díla určeny za účelem jejich poskytnutí třetí osobě; práva na informace podle tohoto ustanovení se autor může domáhat vůči osobě, která do jeho práva neoprávněně zasáhla nebo je neoprávněně ohrozila, a dále zejména vůči osobě, která:

1. má nebo měla v držení neoprávněně zhotovenou rozmnoženinu či napodobeninu díla za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu,

2. využívá nebo využívala za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu službu, která neoprávněně zasahuje nebo zasahovala do práva autora nebo je neoprávněně ohrožuje nebo ohrožovala,

3. poskytuje nebo poskytovala za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu službu užívanou při činnostech, které neoprávněně zasahují do práva autora nebo je neoprávněně ohrožují, anebo

4. byla označena osobou uvedenou v bodě 1, 2 nebo 3 jako osoba, která se účastní pořízení, výroby nebo distribuce rozmnoženiny či napodobeniny díla anebo poskytování služeb, které neoprávněně zasahují do práva autora nebo je neoprávněně ohrožují,

³⁹ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 581–582

d) odstranění následků zásahu do práva, zejména

- 1. stažením neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky podle § 43 odst. 2 AZ z obchodování nebo jiného užití,*
- 2. stažením z obchodování a zničením neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky podle § 43 odst. 2 AZ,*
- 3. zničením neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky podle § 43 odst. 2 AZ,*
- 4. zničením nebo odstraněním materiálů a nástrojů použitých výlučně nebo převážně k výrobě neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky podle § 43 odst. 2 AZ,*

e) poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu, zejména

- 1. omluvou,*
- 2. zadostiučiněním v penězích, pokud by se přiznání jiného zadostiučinění nejevilo postačujícím; výši peněžitého zadostiučinění určí soud, který přihlédne zejména k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k zásahu do práva došlo; tím není vyloučena dohoda o narovnání,*

f) zákazu poskytování služby, kterou využívají třetí osoby k porušování nebo ohrožování práva autora.

g) pokud autor uplatnil svůj nárok u soudu a soud došel k názoru, že došlo k porušení autorského práva, může soud přiznat autorovi právo na uveřejnění rozsudku na náklady účastníka řízení, který ve sporu nebyl úspěšný, a podle okolností určit i rozsah formu a způsob uveřejnění.

V případě uvedeném pod písmenem d) musí být takové opatření přiměřené ve vztahu k závažnosti porušení autorského práva a musí být také brán ohled na zájmy třetích osob, zejména spotřebitelů či jiných osob jednajících v dobré víře.

 Kromě trestněprávní roviny zůstává autorovi v souladu s občanským zákoníkem i nárok na uplatnění práva na náhradu škody.

Vedle výše uvedených nároků samozřejmě zůstává v souladu s občanským zákoníkem autorovi i nárok na uplatnění práva na náhradu škody či vydání bezdůvodného obohacení. V případě náhrady škody je tradičně možné, aby se autor domáhal jednak zaplacení skutečné škody, která mu vznikla, i skutečného ušlého zisku. Namísto náhrady skutečného ušlého zisku se však autor může domáhat náhrady ušlého zisku ve výši odměny, která by byla obvyklá za získání takové licence v době neoprávněného nakládání s dílem. Ve vztahu k výši bezdůvodného obohacení, vzniklého na straně osoby, která neoprávněně užívala autorské dílo (čili užívala toto dílo bez licence a současně se nejedná o oprávněné užití díla ve smyslu AZ - viz výše), může autor požadovat bezdůvodné obohacení ve výši dvojnásobku odměny, která by byla za získání takové licence obvyklá v době, kdy došlo k neoprávněnému nakládání s dílem.

Kromě autora má právo domáhat se nároků uvedených výše pod písmenem b) až d), g) a práva na náhradu škody či bezdůvodného obohacení podle předchozího odstavce také osoba, která má od autora výhradní oprávnění dílo užit, nebo osoba, které je takové oprávnění nebo výkon autorských majetkových práv k dílu svěřen zákonem, pokud výhradní oprávnění takové osoby bylo ohroženo nebo porušeno. Tím však není dotčeno právo autora domáhat se nároků výše uvedených pod písm. a), e), f) či g).

Autorský zákon pak ve vztahu k porušování autorských práv upravuje v § 42 a 42a AZ také určitá oprávnění autora ve vztahu k celním orgánům a orgánům vykonávajícím státní statistickou službu, stejně tak i oprávnění a postupy celních orgánů.

2.3.8. Práva související s právem autorským

Autorský zákon upravuje také práva související s právem autorským, kterými jsou:

- právo výkonného umělce k uměleckému výkonu,
- právo výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu,
- právo výrobce zvukově-obrazového záznamu k jeho prvotnímu záznamu,
- právo rozhlasového a televizního vysílatele k jeho vysílání,
- právo nakladatele.

2.3.9. Právo pořizovatele databáze

Zcela zvláštním právem, které je dle systematiky autorského zákona vedle autorského práva a práv souvisejících s právem autorským upraveno zcela samostatně, je **právo pořizovatele databáze**.

Toto právo má zcela **hospodářskou povahu** a je tedy bez osobnostně-právních prvků. Je zcela nepodmíněné a nezávislé na autorskoprávní ochraně souborných děl. Liší se nejen předmětem, ale také obsahem i trváním práv. Mezi pojmové znaky práva pořizovatele databáze, které musí být splněny kumulativně, patří: existence databáze, existence vkladu k pořízení, ověření nebo předvedení jejího obsahu a existence kvalitativní a kvantitativní podstatnosti tohoto vkladu.⁴⁰

☞ ***Právo pořizovatele databáze je velmi důležité pro autorsko-právní ochranu řady geoinformatických a kartografických produktů a datových sad.***

2.3.9.1. Pojem databáze

Databází rozumíme **soubor nezávislých děl, údajů nebo jiných prvků**, systematicky nebo metodicky uspořádaných a individuálně přístupných elektronickými nebo jinými prostředky, bez ohledu na formu jejich vyjádření. Databáze sama o sobě pak nemusí být vlastním duševním výtvorem autora. Kritérium **původnosti** hraje roli jen tehdy, posuzujeme-li zda konkrétní databáze podléhá ochraně autorského zákona jako souborné dílo. Základní podmínkou u databáze je, že **jednotlivé prvky databáze jsou na sobě vzájemně nezávislé a lze je od sebe oddělit**, aniž by byl jakkoliv narušen jejich obsah. Proto sem nespádají například kinematografická nebo audiovizuální díla, která však sama o sobě mohou být součástí databáze. K tomu, aby určitý soubor prvků mohl být označován jako databáze, je nezbytné, aby jednotlivé prvky byly nějak **systematicky či metodicky uspořádány** a musí obsahovat nějaký prostředek, kterými lze **jednotlivé prvky lokalizovat** (např. elektronický, elektromagnetický postup, věcný rejstřík obsah atd. Právě tato podmínka pak umožňuje odlišit databázi od sbírky prvků, která postrádá jakýkoliv lokalizační prostředek. Tradičními lokalizačními prostředky jsou pak abecední seznamy, vzestupnost či sestupnost číselných řad apod. Podmínkou pro vznik databáze není ani shodnost či odlišnost tvůrce (pořizovatele) databáze a tvůrce prvků databáze. Je zcela bez významu i účel, za kterým byla databáze vytvořena či skutečnost, že databáze spadá pod veřejnoprávní režim či nikoliv.⁴¹

⁴⁰ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 718, 719

⁴¹ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 719–720

2.3.9.2. Podstatný vklad

Pro ochranu práva pořizovatele databáze je typické, že směřuje k **ochraně investice** vložené do nehmotného statku, nikoliv tedy k ochraně tvůrčí duševní činnosti, jak je tomu u tvůrčích práv duševního vlastnictví. Z tohoto důvodu požívá ochrany autorského zákona právo pořizovatele databáze pouze tehdy, představuje-li **pořízení, ověření nebo předvedení obsahu databáze kvalitativně nebo kvantitativně podstatný vklad a to bez ohledu na to, zda databáze nebo její obsah jsou předmětem autorskoprávní ochrany**. Z judikatury evropského soudního dvora vyplývá, že pouze vklad ve formě „pořízení, ověření nebo předvedení“ je relevantní formou investice. Konkrétně pak z rozsudku (C-203/02) the British Horseracing Board Ltd and Others v. William Hill Organization Ltd. vyplývá, že *pod pojmem investice ve formě pořízení je třeba rozumět prostředky vynaložené na získání existujících prvků a jejich shromáždění, nikoliv prostředky použité k vytvoření samotných prvků. Dále pak, že pod pojmem vkladu spojeného s ověřením obsahu databáze je nutno chápat prostředky vynaložené s cílem zajistit spolehlivost informací obsažených v databázi na kontrolu přesnosti vyhledávaných prvků během zřizování databáze, jakož i během doby jejího fungování. Vklady vynaložené na ověřování v průběhu tvorby prvků následně shromážděných v databázi nejsou součástí tohoto pojmu*. Kritérium podstatnosti vkladu lze potom posuzovat jak z kvantitativního (vyčíslitelné prostředky) tak kvalitativního (nekvantifikovatelné úsilí) hlediska. Samotný pojem **podstatný vklad** však není v současné době nijak legálně definován.⁴²

Ustanovení § 88a odst. 2 AZ stanoví, že *každý nový kvalitativně nebo kvantitativně podstatný vklad do databáze spočívající v doplnění, zkrácení či jiných úpravách má za následek nový běh trvání práva pořizovatele databáze*. Výklad pojmu podstatný vklad se v tomto případě neliší od výše uvedeného. Jedná se tedy pouze o vklad vynaložený na pořízení, ověření nebo předvedení změny databáze, který dosahuje určité kvality nebo kvantity. V návaznosti na výše uvedené může v praxi vniknout otázka, zda se obnova doby trvání práva pořizovatele databáze vztahuje na celou databázi nebo jen na část databáze, která byla novým vkladem dotčena. V návaznosti na judikaturu Evropského soudního dvora a na účel komunitární úpravy lze pak dovodit, že obnova trvání práv pořizovatele databáze se vztahuje pouze na část databáze, která byla novým vkladem dotčena.⁴³

☞ *Pořízení, ověření nebo převedení je jen „relevantní formou investice“. Aby mohlo platit zvláštní právo pořizovatele databáze, musí být doložitelný podstatný vklad.*

2.3.9.3. Pořizovatel databáze

Ve smyslu ust. § 89 AZ je **pořizovatel databáze fyzická nebo právnická osoba, která na svou odpovědnost pořídí databázi, nebo pro kterou tak z jejího podnětu učiní jiná osoba**. Na rozdíl od autorského práva k dílu soubornému může být prvním nositelem práva pořizovatele databáze i právnická osoba, a to z toho důvodu, že je zde chráněna investice, nikoliv tvůrčí duševní činnost konkrétní osoby. Obdobně jako u autorství i v této oblasti existuje vyvratitelná zákonná domněnka původcovství, to znamená, že za původce je považována osoba, jejíž jméno je obvyklým způsobem uvedeno na nosičích databáze, pokud není prokázán opak.⁴⁴

☞ *Pořizovatelem databáze je fyzická nebo právnická osoba - na rozdíl od autorského práva může být právnická osoba prvním nositelem práva pořizovatele databáze.*

⁴² Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 721–725

⁴³ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 724

⁴⁴ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 726–727

2.3.9.4. Obsah zvláštního práva pořizovatele databáze

Problematika obsahu práva pořizovatele databáze je upravena v § 90 AZ následujícím způsobem:

(1) Pořizovatel databáze má právo na vytěžování nebo na zužitkování celého obsahu databáze nebo její kvalitativně nebo kvantitativně podstatné části a právo udělit jinému oprávnění k výkonu tohoto práva.

(2) Vytěžováním podle odstavce 1 se rozumí trvalý nebo dočasný přepis celého obsahu databáze nebo jeho podstatné části na jiný podklad, a to jakýmkoli prostředky nebo jakýmkoli způsobem.

(3) Zužitkováním podle odstavce 1 se rozumí jakýkoli způsob zpřístupnění veřejnosti celého obsahu databáze nebo jeho podstatné části rozšiřováním rozmnoženin, pronájmem, spojením on-line nebo jinými způsoby přenosu.

(4) Půjčování originálu nebo rozmnoženiny (§ 16) databáze není vytěžování podle odstavce 2 ani zužitkování podle odstavce 3.

(5) Opakované a systematické vytěžování nebo zužitkování nepodstatných částí obsahu databáze a jiné jednání, které není běžné, přiměřené a je na újmu oprávněným zájmům pořizovatele databáze, není dovoleno.

(6) Právo pořizovatele databáze je převoditelné.

Obsahem práva pořizovatele databáze je **právo databázi vytěžovat a zužitkovat**. Tento výčet je **taxativní**. V praxi to znamená, že součástí zvláštního práva pořizovatele databáze není právo na přístup k databázi a na vyhledávání v ní. Přístup do databáze lze však omezovat nepřímo, a to prostřednictvím použití technických prostředků ochrany práv (§ 43 AZ) nebo v důsledku pořizování tzv. dočasných technických (provozních) rozmnoženin vznikajících samovolně při užití elektronické databáze, pro které neplatí ve zvláštním právu pořizovatele databáze bezúplatné zákonné licence. Samotné zvláštní právo pořizovatele databáze však neumožňuje svému majiteli bránit třetím osobám v přístupu k databázi nebo vyhledávání v ní.⁴⁵

„**Vytěžování** znamená trvalý nebo dočasný přepis obsahu databáze na jiný podklad, a to jakýmkoliv prostředky a jakýmkoliv způsobem. Je to tedy ochrana před pořizováním rozmnoženin obsahu databáze. **Zužitkování** znamená jakýmkoliv způsob zpřístupnění veřejnosti celého obsahu databáze nebo jeho podstatné části rozšiřováním rozmnoženin, pronájmem, spojením on-line nebo jinými způsoby přenosu.“⁴⁶ Ve vztahu k pojmu podstatná část databáze z hlediska kvantitativního lze uvést, že se jedná o takovou část databáze, která je podstatná vzhledem k objemu celového obsahu databáze. Z hlediska kvalitativního se jedná o takovou část, na jejíž pořízení, ověření nebo předvedení bylo použito podstatné části vkladu bez ohledu na skutečnost, zda tato část představuje kvantitativně podstatnou část obsahu databáze jako celku. Kvantitativně nepodstatná část totiž může představovat co do svého pořízení, ověření nebo předvedení, představovat podstatný lidský, technický nebo finanční vklad. Je zcela bez významu, zda zužitkování či vytěžování databáze třetí osobou je činěno za obchodním účelem či nikoliv, stejně tak zda vytěžováním či zužitkováním měla být vytvořena databáze konkurenční či nikoliv nebo jaký měla mít rozsah nebo zda se jednalo o činnost jinou než je vytváření databáze.⁴⁷

„Stejně jako u práva autorského dochází v případě prvního převodu rozmnoženiny databáze, který byl uskutečněn majitelem práva pořizovatele databáze nebo s jeho souhlasem na území členského

⁴⁵ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 729–730

⁴⁶ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 729–730

⁴⁷ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 729–731

*státu Evropského společenství, k takovéto rozmnoženině k vyčerpání zvláštního práva pořizovatele databáze na rozšiřování databáze pro území Evropského společenství. Avšak toto platí pouze pro převod rozmnoženiny databáze, nikoliv pro jiný způsob nakládání s rozmnoženinou. K vyčerpání pak dochází jen ve vztahu k právu na prodej či jiný převod rozmnoženiny, nikoliv k právu na využitkování či vytěžování databáze.*⁴⁸

☞ **Pořizovatel databáze má právo na vytěžování nebo na využitkování celého obsahu databáze nebo její kvalitativně nebo kvantitativně podstatné části a právo udělit jinému oprávnění k výkonu tohoto práva.**

Ve vztahu k půjčování rozmnoženin díla je nutné upozornit na skutečnost, že v žádném případě nelze považovat zpřístupňování databáze on-line za půjčování rozmnoženiny databáze. Pokud tedy například nějaká veřejná knihovna chce prezenčně zpřístupňovat databáze, nevztahuje se na ni ani tzv. zákonná knihovní licence, jelikož tato ustanovení AZ se v závislosti na znění ustanovení § 94 AZ a contrario nepoužijí.⁴⁹

2.3.9.5. Omezení zvláštního práva pořizovatele databáze

Dle ustanovení § 91 AZ platí, že *do práva pořizovatele databáze, která byla zpřístupněna jakýmkoli způsobem veřejnosti, nezasahuje oprávněný uživatel, který vytěžuje nebo využívatá kvalitativně nebo kvantitativně nepodstatné části obsahu databáze nebo její části, a to k jakémukoli účelu, za podmínky, že tento uživatel databázi užívá běžně a přiměřeně, nikoli systematicky či opakovaně, a bez újmy oprávněných zájmů pořizovatele databáze, a že nezpůsobuje újmu autorovi ani nositeli práv souvisejících s právem autorským k dílům nebo jiným předmětům ochrany obsaženým v databázi.* K zásahu do zvláštního práva pořizovatele databáze (její části) tedy nedochází, pokud jsou dodrženy následující podmínky:

- ✓ zpřístupnění databáze jakýmkoliv způsobem veřejnosti,
- ✓ existence tzv. oprávněného uživatele,
- ✓ vyvarování se způsobení újmy autorovi nebo nositeli práv souvisejících s právem autorským k dílům nebo jiným předmětům ochrany obsažených v databázi.⁵⁰

Poměrně velké výkladové problémy činí interpretace pojmu oprávněný uživatel. Podle judikatury Evropského soudního dvoru je oprávněným uživatelem uživatel, jehož přístup k obsahu databáze za účelem vyhledávání vyplývá z přímého nebo nepřímého souhlasu pořizovatele databáze.⁵¹ Dle názoru prof. Telce⁵² si však v tomto rozhodnutí sám Evropský soudní dvůr protirečí, jelikož tato interpretace by popírala legislativní vymezení obsahu zvláštního práva pořizovatele databáze. Jak již bylo výše řečeno, obsahem zvláštního práva pořizovatele databáze není výlučné právo k přístupu a vyhledávání v databázi. Oprávněnou osobou k přístupu a vyhledávání je tedy každá osoba a pořizovatel databáze nemůže z tohoto práva nikoho vyloučit a tedy dávat či nedávat někomu souhlas. Vyjasnění této záležitosti ze strany Evropského soudního dvora je tak dle názoru prof. Telce⁵² v budoucnu nezbytné.

⁴⁸ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 731

⁴⁹ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 732

⁵⁰ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 735

⁵¹ Chaloupková, H., Holý, P. *Autorský zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 145

⁵² Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 736–737

2.3.9.6. Bezúplatné zákonné licence

V souladu s ustanovení § 92 odst. 3 AZ platí, že *do práva pořizovatele jím zpřístupněné databáze též nezasahuje oprávněný uživatel, který vytěžuje nebo zužitkovává podstatnou část obsahu databáze:*

- a) pro svou osobní potřebu; ustanovení § 30 odst. 3 zůstává nedotčeno,*
- b) pro účely vědecké nebo vyučovací, uvede-li pramen, v rozsahu odůvodněném sledovaným nevýdělečným účelem,*
- c) pro účely veřejné bezpečnosti nebo správního či soudního řízení.*

I když dojde k **zákonnému užití databáze** dle výše uvedené úpravy, je nutné při zužitkování či vytěžování databáze dbát na to, aby oprávněný uživatel neporušoval či neohrožoval ostatní práva chráněná AZ, která se mohou vztahovat na obsah databáze. Dále je nutné si uvědomit, že zákonné licence se vztahují nejen na vytěžování a zužitkování podstatné části databáze, ale také na opakované a systematické vytěžování a zužitkování nepodstatných částí databáze. Avšak i při využívání databází ve smyslu zákonných bezúplatných licencí je vždy potřeba přiměřeně dodržovat tzv. tříkrokový test (viz výše). Vytěžování pro osobní potřebu vyplývající z této zákonné licence se vztahuje pouze na databáze neelektronické. Ve vztahu k elektronickým databázím lze pak odkázat na § 30 odst. 3 AZ (viz výše). Co se týče pojmu „pro osobní potřebu“, tento pojem není v komunitárním právu nijak definován a lze tedy odkázat na českou právní úpravu v § 30 AZ. Ve vztahu k vědecké a výukové zákonné licenci je nezbytné si uvědomit, že tato se vztahuje pouze na nevýdělečné účely, musí být dodržen i požadavek na odůvodněnost rozsahu a řádného uvedení pramene. Pojem pramen je opět neurčitý a lze pod tímto pojmem chápat jak pořizovatele databáze, tak majitele práva v době využití databáze nebo i obchodní název databáze či ochrannou známku. Co se týče úřední licence, její rozsah je o poznání užší než v právu autorském. V návaznosti na znění § 94 odst. 2 AZ je nutné uvést, že z ustanovení autorského zákona jsou vyloučeny pouze databáze, které jsou součástí právních předpisů.⁵³

2.3.9.7. Trvání zvláštního práva pořizovatele databáze

Zvláštní právo pořizovatele databáze trvá 15 let od pořízení databáze. Pokud však v této době dojde ke zpřístupnění databáze, zaniká zvláštní právo pořizovatele databáze za 15 let od takového zpřístupnění.

Po uplynutí výše uvedených lhůt se z databáze stává volný statek, který může být užit bezplatně kdykoliv a kýmkoliv. Zpřístupněním databáze se pak rozumí její zveřejnění bez ohledu na skutečnost, jakým způsobem ke zveřejnění došlo. Pro počátek běhu lhůty se přiměřeně použije § 27 odst. 8 AZ (viz výše). V návaznosti na výše uvedené je však nutné upozornit na výše uvedené ustanovení § 88a AZ, z něhož vyplývá, že v případě určité změny obsahu databáze může za podmínek výše uvedených dojít k novému běhu lhůty pro trvání zvláštního práva pořizovatele databáze.⁵⁴

⁵³ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 738–740

⁵⁴ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 741

2.4. Kartografické produkty

Kartografická díla zahrnují díla analogová i digitální. Jedná se o jednotlivé mapy, plány, mapové soubory, mapová díla, atlasy, glóby, státní mapová díla, kartografické aplikace a kartografické aplikace na internetu. Mezi nejčastější kartografické produkty patří:

- **mapy** - mohou být analogové, digitální (s databází obsahující vlastnosti jednotlivých prvků), obrazové (například ortofotomapy získané úpravou leteckých snímků), reliéfní (plastické mapy s vyjádřenou členitostí reliéfu) a speciální mapy pro osoby se specifickými požadavky (tyflomapy pro slabozraké a nevidomé, zvukové mapy, apod.),
- **plány**, které se vymezují z kategorie map - plány bývají vyhotoveny v místním souřadném systému (často pravoúhlém) a ve velkém měřítku,
- **mapové soubory** - jedná se o soubory map vyhotovené a uspořádané podle jednotné koncepce a vyjadřující postupně informace o celém zvoleném území nebo zájmové problematice. Jedná se například o turistické mapy, reprinty historických map, apod.,
- **mapová díla** - od mapových souborů se liší shodnou velikostí mapových listů a úplným pokrytím zájmového území. Z toho vychází i systém značení mapových listů, díky němuž lze odvodit určení sousedních mapových listů. Mapová díla jsou civilní i vojenské povahy vyhotovovaná a udržovaná ve státním zájmu jsou označována jako státní mapová díla,
- **atlasy** - představují nejkomplexnější a nejrozsáhlejší kartografické dílo, zpravidla se jedná o atlasy tematické zaměřené na určitou problematiku (politický atlas, klimatický atlas, apod.), obecně geografické atlasy nebo školní atlasy,
- **kartografické aplikace** představují způsob prezentace map v digitální podobě. Mapy mohou být zpřístupněny například v podobě jednoduché internetové stránky, nemusí přitom nutně splňovat náležitosti počítačového programu (software). Stejně tak ale mohou být uceleným programem, který má vlastní funkcionalitu a je distribuován jako software například na DVD. Kartografické aplikace na internetu jsou on-line zpřístupněnou verzí kartografických aplikací.
- **vědecký objev** - vědecké objevy mají sloužit obecnému dobru, a proto spadají do veřejné domény, právo k nim však zůstává v dnešní době mimo zvláštní zákonnou ochranu a jsou brány jako některé z předmětů duševního vlastnictví. Vědecký objev bývá zpravidla literárně popsán ve vědeckém díle, přičemž předmětem autorského práva není sám vědecký objev, nýbrž vědecké dílo, ve kterém je objev vědecky ztvárněn.⁵⁵

Hlavními dvěma skupinami jsou státem poskytovaná kartografická díla a kartografická díla ostatní (především v komerční sféře). Ačkoliv se na díla vztahuje jednotná ochrana autorského práva, státem poskytované kartografické produkty mají podrobně specifikovány podmínky užití a další podmínky s jejich nakládáním.

Pro potřeby této metodiky bylo navrženo **rozdělení kartografických a geoinformatických produktů** na dvě velké skupiny. Skupina kartografických produktů je řešena v této metodice, skupina geoinformatických produktů je řešena v související *Metodice pro efektivní ochranu autorských práv v geoinformatické*. Přílohou této metodiky je rozdělení geoinformatických produktů (Příloha 1) s dílčím číslováním skupin produktů, které jsou dále popisovány v kapitolách 2.4.2.X.X.X (kde X.X.X je číslování uvedeno v příloze pro přehlednost). Pro úplnost je uvedeno i rozdělení geoinformatických produktů (Příloha 2). Podrobný popis těchto produktů je předmětem *Metodiky pro efektivní ochranu autorských práv v geoinformatické*.

⁵⁵ Vondráková, A. *Autorské právo v kartografii a geoinformatické*. Edice Terra Notitia, Katedra geoinformatiky, Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. s. 49

2.4.1. Státní mapová díla

Státní mapová díla tvoří mapové listy souvisle zobrazující území České republiky, zpracované podle jednotných zásad a vydávané orgánem státní správy ve veřejném zájmu. Státní mapová díla závazná na území České republiky jsou stanovena nařízením vlády č. 430/2006 Sb. Dělí se na základní **státní mapová díla** se základním, všeobecně využitelným obsahem a na **státní mapová díla tematická**, která zpravidla na podkladě základního státního mapového díla zobrazují další tematické skutečnosti. Český úřad zeměměřický a katastrální je vydavatelem jak základních státních mapových děl, mezi která patří katastrální mapa, Státní mapa v měřítku 1 : 5 000, Základní mapa České republiky v měřítkách 1 : 10 000, 1 : 25 000, 1 : 50 000, 1 : 100 000 a 1 : 200 000, Mapa České republiky v měřítku 1 : 500 000, tak i několika tematických mapových děl.⁵⁶

☞ Státní mapová díla jsou vymezena nařízením Vlády České republiky a jejich vydavatelem a správcem je Český úřad zeměměřický a katastrální.

Katastrální mapa je polohopisnou mapou velkého měřítka s popisem, která pro potřeby vedení Katastru nemovitostí České republiky zobrazuje například hranice pozemků, obvodů budov a vodních děl, hranice katastrálních území, územních správních jednotek a další předměty v rozsahu stanoveném vyhláškou č. 357/2013 Sb a její přílohou. Katastrální mapy v digitální formě jsou stěžejním mapovým podkladem v informačních systémech a aplikacích vztahujících se k území. **Státní mapa v měřítku 1 : 5 000** je mapou velkého měřítka, obsahuje polohopis, výškopis a popis. Zdrojem její polohopisné části jsou především katastrální mapy, výškopisnou část tvoří vrstevnice převzaté ze **Základní mapy České republiky 1 : 10 000** nebo **ZABAGED®**. Je dostupná z celého území České republiky, zčásti ve vektorové, zčásti v rastrové formě. Nachází široké uplatnění zejména jako podklad pro projektování a plánování. **Soubor základních map středních měřítek** tvoří Základní mapy České republiky v měřítkách 1 : 10 000, 1 : 25 000, 1 : 50 000, 1 : 100 000 a 1 : 200 000. Základní mapy středních měřítek mají topografický charakter, obsahují polohopis, výškopis a popis. Zpracovány jsou v jednotném kladu mapových listů, speciálně navrženém pro účel jejich tvorby s ohledem na optimální pokrytí území mapovými listy. Základní mapa České republiky 1 : 200 000 se od roku 2011 vyhotovuje digitální technologií z Národní databáze **Data200**. Digitální forma základních map středních měřítek je s výhodou jednotného zpracování pro celé území České republiky využívána v geografických informačních systémech, mapových portálech a webových aplikacích v roli přehledových map. **Mapa České republiky v měřítku 1 : 500 000** je všeobecně zeměpisná mapa malého měřítka. Zobrazuje celé území České republiky na jednom mapovém listu, zpracována je digitální technologií. Využití nalézá mimo jiné jako navigační vrstva v Geoportálu ČÚZK a dalších resortních webových aplikacích. **Tematická státní mapová díla** vydávaná Českým úřadem zeměměřickým a katastrálním jsou zatím dostupná pouze v tištěné podobě.⁵⁵

☞ Jako datové sady jsou dostupné pouze topografické mapy České republiky. Tematická státní mapová díla vydávaná Českým úřadem zeměměřickým a katastrálním jsou dostupná pouze v tištěné podobě.

Rozsah a podmínky poskytování údajů z katastru nemovitostí se řídí vyhláškou č. 358/2013 Sb., o poskytování údajů z katastru nemovitostí. ČÚZK poskytuje data katastru nemovitostí také v elektronické podobě (tyto výstupy z databází katastru nemovitostí lze získat pouze za legislativně stanovených podmínek). Daty v elektronické podobě se rozumí data katastru nemovitostí ve stanovených výměnných formátech, obsahující údaje souboru popisných informací (SPI), digitální

⁵⁶ Geoportál ČÚZK – přístup k mapovým produktům a službám resortu. 2015 [cit. 2015-10-30]. Dostupné z: [http://geoportal.cuzk.cz/\(S\(glns4pkveyl3epjkde4xgno5\)\)/default.aspx?mode=TextMeta&side=mapy&text=dSady_mapy&menu=22](http://geoportal.cuzk.cz/(S(glns4pkveyl3epjkde4xgno5))/default.aspx?mode=TextMeta&side=mapy&text=dSady_mapy&menu=22)

katastrální mapy (DKM) a rastrová data skenovaných katastrálních map. Tato data poskytují v rámci své působnosti jednotlivá katastrální pracoviště. Výstupy, přesahující rámec jednoho katastrálního pracoviště, zajišťuje ČÚZK, odbor služeb uživatelům. Zvláštní službu představuje poskytování přehledu vlastnických a jiných práv k nemovitostem, evidovaných pro fyzické nebo právnické osoby v rozsahu celé ČR. Pro žadatele, kteří mají ze zákona nárok na bezplatné poskytnutí těchto informací, zajišťuje tuto službu ČÚZK, odbor služeb uživatelům.⁵⁷

Data registru územní identifikace, adres a nemovitostí, včetně prohlížečích a stahovacích služeb, které ČÚZK poskytuje v rámci realizace směrnice INSPIRE, jsou poskytovány pod otevřenou licencí. Povoleno je v řadě případů i komerční využití.

Podrobnosti o veřejném dálkovém přístupu jsou k dispozici na <http://vdp.cuzk.cz/>

Následující podkapitola 2.4.2 byla vytvořena pro potřeby projektu TAČR TD020320 (autorky Mgr. Jana Volná a JUDr. Lenka Kubíčková) a účelem je především souhrnně představit data a služby, které Zeměměřický úřad spravuje a poskytuje podle svých aktuálně platných *Všeobecných a obchodních podmínek*. Tato část je pro metodiky společná, neboť většina kartografických děl je současně poskytována jako datové sady.

2.4.2. Kartografická data a služby poskytované Zeměměřickým úřadem

Zeměměřický úřad spravuje ZABAGED® České republiky podle zákona č. 359/1992 Sb., o zeměměřických a katastrálních orgánech, ve znění pozdějších předpisů, je pověřen správou státního mapového díla a dalších výsledků zeměměřických činností ve veřejném zájmu Opatřením předsedy Českého úřadu zeměměřického a katastrálního č. j. 1847/2009-22 ze dne 30. 4. 2009 a je zřizovatelem *Ústředního archivu zeměměřictví a katastru*, který je veřejným specializovaným archivem ve smyslu § 80 odst. 2 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, ve znění pozdějších předpisů. Ústřední archiv zeměměřictví a katastru spravuje a veřejnosti poskytuje archiválie ve smyslu tohoto zákona a jeho prováděcích předpisů.

Produkty a služby Zeměměřického úřadu lze implementovat v mnoha oborech lidské činnosti. Jsou využívány jak pro výkon státní správy a samosprávy, např. tvorbu územního plánu, tak pro výuku studentů nebo jako podklad pro informační tabule naučných stezek. Digitální produkty Zeměměřického úřadu se uplatní i při pozemkových úpravách, hlukových studiích nebo jako součást různých vědeckých a výzkumných projektů.

Digitálními produkty jsou myšlena jak souborová data, tak i síťové služby. Digitální produkty Zeměměřického úřadu je možné získat registrovaným kupujícím pouze prostřednictvím e-shopu Geoportálu Českého úřadu zeměměřického a katastrálního (ČÚZK) <http://geoportal.cuzk.cz> na základě objednávky. Neregistrovaný uživatel Geoportálu ČÚZK může data pouze prohlížet a vyhledávat.

2.4.2.1. Přehled zkratk použitých v podkapitole 2.4.2

Níže uvedené zkratky jsou často použity i v jiných částech metodiky, avšak v kapitole 2.4.2 se vyskytují ve větším množství a v přehledových tabulkách, proto jsou na tomto místě uvedeny samostatně.

⁵⁷ ČÚZK – Poskytování údajů z KN. 2015 [cit. 2015-10-30]. Dostupné z: <http://www.cuzk.cz/Katastr-nemovitosti/Poskytovani-udaju-z-KN/Poskytovani-udaju-z-KN.aspx>

AGS - ArcGIS Server

E-shop - E-shop Geoportálu ČÚZK

Data200 - Topografická databáze ČR, všechny vrstvy

DIP - diplomant (student školy, registrované v České republice podle § 186, zákona č. 561/2004 Sb.)

DMP 1G - Digitální model povrchu České republiky 1. generace

DMR 4G - Digitální model reliéfu České republiky 4. generace

DMR 5G - Digitální model reliéfu České republiky 5. generace

FBZL - fyzická osoba bez živnostenského listu

FSZL - fyzická osoba se živnostenským listem

Geonames - Databáze geografických jmen České republiky

Data ze skenování ÚAZK (Archiválie)

- Císařské povinné otisky map stabilního katastru Čech, Moravy a Slezska 1 : 2 880
- Topografické sekce 3. vojenského mapování
- Sbírka map a plánů do roku 1850
- První vydání Státní mapy odvozené 1 : 5 000

LMS - letecký měřický snímek

MČR 500 - Mapa České republiky 1 : 500 000 barevná

MČR 1M - Mapa České republiky 1 : 1 000 000 barevná

OSS - organizační složka státu (např. ministerstva)

POS - právnická osoba

SM 5 - Státní mapa ČR 1 : 5 000 (rastrová i vektorová podoba)

SM 5 vektor - Státní mapa ČR 1 : 5 000 ve vektorové podobě

SM 5 rastr - Státní mapa ČR 1 : 5 000 v rastrové podobě

SMO 5 - První vydání Státní mapy odvozené 1 : 5 000

USC - územně správní celek (město, kraj, obec, městys)

WFS - Web Feature Services

WMS - Web Map Services

WMTS - Web Map Tile Services

ZABAGED® - Základní báze geografických dat ČR, která obsahuje tři produkty:

- Polohopis
- Výškopis - 3D vrstevnice
- Výškopis - GRID 10 × 10 m

ZM 10 - Základní mapa ČR 1 : 10 000 barevná bezešvá

ZM 25 - Základní mapa ČR 1 : 25 000 barevná bezešvá

ZM 50 - Základní mapa ČR 1 : 50 000 barevná bezešvá

ZM 200 - Základní mapa ČR 1 : 200 000 barevná bezešvá

2.4.2.2. Přehled poskytovaných služeb (Zeměměřický úřad)

Tabulka 1 Přehled poskytovaných služeb (Zeměměřický úřad)

Datová sada	Souborová data	Síťové služby		
		WMS	WMTS	WFS
Archivní Ortofoto ČR barevné	x	x	-	-
Archivní Ortofoto ČR černobílé	x	x	-	-
Data ze skenování ÚAZK	x	-	-	-
Data200	x	x	-	-
Databáze bodových polí	x ¹⁾	x	-	-
DMP 1G	x	-	-	-
DMR 4G	x	-	-	-
DMR 5G	x	-	-	-
Geonames	x	x	-	x
INSPIRE dopravní síť (TN)	-	x	-	x
INSPIRE Ortofotostímky (OI)	x	x	-	-
INSPIRE téma zeměpisné soustavy souřadnicových sítí (GGS)	x	x	-	-
INSPIRE vodstvo (HY)	x	x	-	x
INSPIRE zeměpisná jména (GN)	x	x	-	x
LMS	x	-	-	-
MČR 1M	x	x	x	-
MČR 500	x	x	x	-
Ortofoto ČR	x	x	x	-
Podrobný kvazigeoid QGZÚ - 2013	x	-	-	-
SM 5 rastr	x	x	-	-
SM 5 vektor	x	x	-	-
Soubor správních hranic a hranic katastrálních území ČR	x	x	-	x
ZABAGED® - polohopis	x	x	x	x
ZABAGED® - výškopis 3D vrstevnice	x	x	-	-
ZABAGED® - výškopis grid 10 × 10m	x	-	-	-
ZM 10	x	x	x	-
ZM 200	x	x	x	-
ZM 25	x	x	x	-
ZM 50	x	x	x	-

Pozn. ¹⁾ Neposkytuje se prostřednictvím e-shopu Geoportálu ČÚZK

Tabulka 2 Rozdělení digitálních produktů podle autorského zákona nebo vlastnického práva

Digitální produkty zeměměřického úřadu	Právní ochrana	Druh smlouvy
Archivní ortofoto ČR barevné	Vlastnické právo	Smlouva o užití
Archivní ortofoto ČR černobílé	Vlastnické právo	Smlouva o užití
Data ze skenování ÚAZK	Vlastnické právo	Smlouva o užití
Data200	Právo autorské	Nevýhradní licenční smlouva
Databáze bodových polí jako celek	Právo autorské	Nevýhradní licenční smlouva
DMP 1G	Právo autorské	Nevýhradní licenční smlouva
DMR 4G	Právo autorské	Nevýhradní licenční smlouva
DMR 5G	Právo autorské	Nevýhradní licenční smlouva
Geonames	Právo autorské	Nevýhradní licenční smlouva
INSPIRE dopravní síť (TN)	Právo autorské	Nevýhradní licenční smlouva
INSPIRE vodstvo (HY)	Právo autorské	Nevýhradní licenční smlouva
INSPIRE zeměpisná jména (GN)	Právo autorské	Nevýhradní licenční smlouva
INSPIRE ortofotosnímky (OI)	Právo autorské	Nevýhradní licenční smlouva
LMS	Vlastnické právo	Smlouva o užití
MČR 1M	Právo autorské	Nevýhradní licenční smlouva
MČR 500	Právo autorské	Nevýhradní licenční smlouva
Ortofoto ČR	Vlastnické právo	Smlouva o užití
Podrobný kvazigeoid QGZÚ - 2013	Právo autorské	Nevýhradní licenční smlouva
Služba CZEPOS*	Vlastnické právo	Smlouva o užití
SM 5	Právo autorské	Nevýhradní licenční smlouva
Soubor hranic ČR	Volné dílo**	
Údaje o bodech a údaje z dokument. fondů	Vlastnické právo	Smlouva o užití
ZABAGED®	Právo autorské	Nevýhradní licenční smlouva
ZM 10	Právo autorské	Nevýhradní licenční smlouva
ZM 25	Právo autorské	Nevýhradní licenční smlouva
ZM 50	Právo autorské	Nevýhradní licenční smlouva
ZM 200	Právo autorské	Nevýhradní licenční smlouva

* Neposkytuje se prostřednictvím E-shopu Geoportálu ČÚZK

** Smluvní ujednání o poskytnutí produktu není potřeba, pokud jsou předmětem objednávky pouze data *Soubor hranic ČR* nebo *Stahovací služba WFS - Správní hranice*. Nevztahuje se na ně tedy omezení pro užití dat.

Jak je uvedeno v kapitolách 2.2 a 2.3, autorský zákon upravuje jednak práva autora k jeho dílu (právo autorské), práva související s právem autorským. Jako zvláštní právo (právo *sui generis*) je pak upraveno právo pořizovatele k jím pořízené databázi. Digitální i tištěná státní mapová díla podléhají stejné autorsko-právní ochraně jako díla vytvářená v komerční sféře, přičemž jedinou výjimku tvoří katastrální mapy. Ty jsou z autorsko-právního hlediska dílem volným, protože nejsou výsledkem tvůrčí činnosti. Správcem státního mapového díla je Český úřad zeměměřický a katastrální, který díla poskytuje na základě licenčního ujednání a konkrétně definovaných smluv.

Ochrana duševního vlastnictví mapového díla vyprší po 70 letech od vydání, tzn. archiválie a staré mapy již povětšinou AZ nepodléhají. Při jejich využívání je ovšem třeba dbát na to, není-li jejich užití chráněno jinými normami (např. o archivnictví, občanským zákoníkem apod.), případně smluvně.

2.4.2.3. Podmínky poskytnutí služeb

Zeměměřický úřad nabízí většinu souborových dat i ve formě **prohlížečích služeb** (WMS, WMTS, AGS). Některá data jsou k dispozici i ve formě stahovací služby (WFS). Prohlížečí služby jsou pro vlastní potřebu poskytovány bezplatně a bez registrace pro všechny typy uživatelských aplikací. Uživatel může prohlížečí služby využít přímo v **Geoprohlížeči Geoportálu Českého úřadu zeměměřického a katastrálního** (<http://geoportal.cuzk.cz/geoprohlizec/>). V Geoprohlížeči jsou k dispozici různé mapové kompozice, ale zároveň je možné si některou z nabízených vrstev přidat. Aktuální seznam nabízených prohlížečích služeb naleznete na Geoportálu ČÚZK pod záložkou Síťové služby.

Druhou možností je připojení nabízené služby do vlastního klienta, na Geoportálu ČÚZK je uveden seznam testovaných klientů, u kterých byla ověřena možnost pracovat se službami WMS. Bezplatně poskytované prohlížečí služby nejsou určeny ke komerčnímu užití a podléhají autorsko-právní ochraně dle zákona č. 121/2000 Sb. Pro jejich šíření, reprodukci v původní či pozměněné podobě i nekomerčního charakteru, je nutný písemný souhlas Zeměměřického úřadu. Pro prohlížečí služby platí obchodní podmínky Zeměměřického úřadu, které jsou k dispozici na Geoportálu ČÚZK. Služby lze užívat pouze v souladu se zákonem č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“) a podmínkami stanovenými ve vyhlášce č. 103/2010 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o právu na informace o životním prostředí.

Stahovací služby (WFS) jsou, kromě WFS - Správní a katastrální hranice ČR, INSPIRE Dopravní síť (TN) letecká doprava (AIR), vodní doprava (WATER) a lanové dráhy (CABLE), zpoplatněny dle Ceníku produktů Zeměměřického úřadu. Aktuální přehled nabízených stahovacích služeb naleznete na Geoportálu ČÚZK pod záložkou Síťové služby. Jednorázové stahování dat je z kapacitních důvodů omezeno na 2 m. l. ZM 10, tedy max. 1 000 objektů.

Přehled poskytovaných dat a služeb Zeměměřického úřadu, uvedených v tomto dokumentu, je platný k 24. 9. 2015, aktuální Ceník a všeobecné obchodní podmínky Zeměměřického úřadu naleznete na stránkách Geoportálu ČÚZK (<http://geoportal.cuzk.cz/Dokumenty/CENIK.pdf>).

2.4.2.4. Typy uživatelů e-shopu ČÚZK

E-shop rozlišuje pro potřeby objednání digitálních produktů celkem **6 typů uživatelů** (DIP, FBZL, FSZL, OSS, POS, USC). Typ uživatele, který si každý kupující vybírá z nabídky již při registraci, určuje dále specifická pravidla pro jednotlivé objednávky.

DIP - diplomant (student školy, registrované v ČR podle § 186, zákona č. 561/2004 Sb.)

FBZL - fyzická osoba bez živnostenského listu

FSZL - fyzická osoba se živnostenským listem

OSS - organizační složka státu (např. ministerstva)

POS - právnická osoba

USC - územně správní celek (město, kraj, obec, městys)

Uživatel DIP je student školy, registrované v České republice podle § 186, zákona č. 561/2004 Sb. Zeměměřický úřad uživateli DIP zapůjčuje vybraná data ve zvoleném formátu jen v omezeném množství pro účely vyhotovení školní, diplomové, bakalářské nebo semestrální práce, na základě objednávky dat v e-shopu a vyplněné *Žádosti o zapůjčení dat*. Práce nesmí být součástí komerčních projektů nebo projektů financovaných z vnějších zdrojů fakulty nebo školy. Zapůjčením se zde rozumí předání dat studentovi, který data použije pouze pro zpracování své vlastní práce, a poté tato data vymaže ze všech svých úložišť a médií. Zapůjčení dat je zpoplatněno částkou 500 Kč za jednu objednávku.

Limity pro jednotlivá data pro uživatele DIP:

- ZM 10 - 55 čtverců
- SM 5 (všechny typy) - po 45 m. l.
- Ortofoto, archivní ortofoto barevné, archivní ortofoto černobílé - po 45 m. l.
- ZABAGED® (polohopis, výškopis, grid) - po 10 m. l.
- ZM 25 - 10 čtverců
- ZM 50 - 4 čtverce
- ZM 200 - 1 čtverec
- DMR 4G, DMR 5G a DMP 1G - po 20 m. l.
- Data200 - jeden kraj
- Geonames - 10 m. l.
- SMO 5 - 10 m. l.
- Císařské otisky stabilního katastru Čech, Moravy a Slezska - 10 ks nebo jedno celé katastrální území (přehledky se nezapočítávají)
- INSPIRE pro téma Vodstvo (HY), INSPIRE pro téma Zeměpisná jména (GN) - po 10 m. l.

V případě, že student chce použít pro svoji práci WMS služby úřadu, tak je povinen uvést v této práci zdroj dat: „Mapový podklad © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz.“

Podrobné informace pro zapůjčení dat a návod na objednání jsou uvedeny v *Zapůjčení dat k diplomové, bakalářské nebo semestrální práci*.

Uživateli USC se pro výkon jeho působnosti v územním rozsahu jemu příslušném, na základě podepsané *Smlouvy o užití* nebo *Nevýhradní licenční smlouvy*, poskytují tyto digitální produkty bezplatně:

- ZABAGED® (dle zák. č. 200/1994 Sb., ve znění pozdějších předpisů)
- DMR 4G
- DMR 5G
- DMP 1G
- Ortofoto České republiky
- Data200
- INSPIRE datové sady pro téma Vodstvo (HY), Zeměpisná jména (GN), Dopravní síť (TN) a Ortofoto (OI)
- Stahovací služba WFS - INSPIRE pro téma Vodstvo (HY) a Zeměpisná jména (GN)
- Stahovací služba WFS - ZABAGED®

Data Geonames a stahovací služba WFS - Geonames se uživateli USC poskytuje bezplatně pouze pro územně plánovací činnost a pro činnost projektanta územně plánovací dokumentace a územní studie.

Pro uživatele OSS platí stejné podmínky bezplatného poskytnutí digitálních produktů jako pro uživatele USC, jedinou výjimku tvoří *Státní pozemkový úřad*. Státnímu pozemkovému úřadu poskytuje Zeměměřický úřad veškeré údaje a podklady bezplatně, kromě dat ze skenování ÚAZK, vyžadované v řízení o pozemkových úpravách a pro činnost podle zákona č. 503/2012 Sb., o Státním pozemkovém úřadu a o změně některých souvisejících zákonů a podle § 20 zákona č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách, v platném znění, na základě podepsané Smlouvy o užití / Nevýhradní licenční smlouvy.

Pro uživatele typu USC a OSS tedy platí, že na výše uvedené produkty s nimi vždy musí být sepsána smlouva o užití objednaných digitálních produktů.

Školám, registrovaným v České republice podle § 186, zákona č. 561/2004 Sb., pro výuku studentů poskytuje Zeměměřický úřad data v přiměřeném rozsahu bezplatně, na základě Smlouvy o užití / Nevýhradní licenční smlouvy uzavřené s vedením školy, katedry nebo příslušné fakulty vysoké školy, s výjimkou dat ze skenování ÚAZK. V každé smlouvě o využití dat je uvedeno, že nabyvatel (v tomto případě škola) není oprávněn poskytnout digitální produkt studentům pro vyhotovení jejich bakalářské, diplomové nebo semestrální práce.

Ostatní typy uživatelů získají všechny digitální produkty dle platného Ceníku produktů Zeměměřického úřadu na základě své objednávky v e-shopu Geoportálu ČÚZK. Objednávky uživatelů jsou vždy vyřizovány podle účelu užití.

2.4.2.5. Účel užití

Účel užití digitálního produktu vyplňuje kupující při jeho objednávání v e-shopu ČÚZK. Na výběr je buď vlastní potřeba, nebo jiné užití, které je nutné specifikovat. Zadaný účel užití digitálního produktu určuje způsob vyřízení objednávky.

Vlastní potřebou se rozumí užití, jehož účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu. Za vlastní potřebu též považuje Zeměměřický úřad takové užití, pokud data nabyvatel zpracuje a použije pouze pro jednoho svého zákazníka. Zpracovaná data smí poté předat nabyvatel svému zákazníkovi jen v tištěné podobě nebo v podobě tiskového souboru.

Vlastní potřebou naopak není:

- obchodní šíření digitálních produktů nebo jejich aplikací a modifikací, komerční prezentace digitálních produktů na internetu nebo užití digitálních produktů k vytvoření jiného kartografického díla,
- další užití digitálních produktů třetí osobou se samostatnou právní subjektivitou než je kupující,
- pokud je kupujícím zpracovatel digitálních produktů, který dále předává zpracovaná data v digitální formě,
- užití dat ze skenování ÚAZK k jakékoliv publikaci reprodukce (týká se i nekomerčního zveřejnění na internetu nebo nezpлатněné reprodukce v případě nekomerčního užití).

Pro uživatele DIP není vlastní potřeba možná, viz podmínky uvedené výše. Pokud uživatelé FBZL, FSZL a POS objednají data pro vlastní potřebu, jsou při odeslání objednávky vyzváni k přečtení a odsouhlasení (=odkliknutí) standardní Dohody o poskytnutí produktu (dále jen „Dohoda“). Pokud tak kupující neučiní, bude s ním sepsána Smlouva o užití / Nevýhradní licenční smlouva. Dohoda obsahuje informace o podmínkách užití produktu dle Obchodních podmínek úřadu a jejím odsouhlasením (odkliknutím) se zkrátí vyřízení celé objednávky. Kupující pak může ihned zaplatit

objednaný digitální produkt kartou, nebo je mu zaslána neprodleně faktura e-mailem. Digitální produkt je vydán způsobem zvoleným v objednávce po přijetí platby kupujícího na účet Zeměměřického úřadu. Odsouhlasenou Dohodu nelze doplňovat dodatky, to znamená, že dodatečně nelze upravovat ani rozšiřovat účel užití poskytnutých dat.

V případě, že si uživatelé FBZL, FSZL a POS objednají digitální produkt pro účel užití „Jiné“, je s nimi uzavřena smlouva o užití objednaných digitálních produktů. Komerční užití digitálních produktů je vždy řešeno individuálně na základě konkrétní objednávky a je zpoplatněno dle aktuálně platného Ceníku produktů úřadu.

2.4.2.6. Možnost publikování na internetu

Poskytnutá data je možné nekomerčně prezentovat na internetu. Prezentací se rozumí vždy jen zprostředkování nahlížení dat na internetových stránkách kupujícího.

Kupující není oprávněn poskytnout zprostředkování nahlížení dat na internetových stránkách jiných subjektů ani poskytnout těmto subjektům obrazy dat jiným způsobem (např. pomocí svých prohlížečích služeb), pokud není uvedeno ve smlouvě jinak. Je nutné přitom dodržet podmínky ochrany:

„Kupující je povinen zajistit zakreslení textu „© ČÚZK“ přímo do rastrového souboru neoddělitelným způsobem, a to tak, aby při každém posunu obrazu v mapovém okně aplikace byl viditelný a dobře čitelný alespoň jeden tento text, pokud není ve smlouvě uvedeno jinak. Barevné provedení textu musí zajistit viditelné poškození publikovaných dat. Na stránce zobrazující data a na stránce popisu připojení dalších klientů mapového serveru (pokud existuje) musí být zřetelně uveden text „Podkladová data © ČÚZK“ s doplňkovým textem: „Podkladová data (ZABAGED®, SM 5, ZM 10, ZM 25, ZM 50, ZM 200, Data200, Ortofoto, Správní hranice, Geonames) ČÚZK (dále jen „data“) smí být používána pouze v kontextu dalších vrstev mapového portálu. Data smí být používána pouze pro navigační a přehledové účely. Data nesmí být dále publikována nebo využívána v GIS aplikacích nebo systémech. Veškerá práva vyhrazena. K případnému jinému využití dat je nutný souhlas ČÚZK. Uvedený doplňkový text může být variantně zobrazen i v novém okně po kliknutí na odkaz: „Podkladová data © ČÚZK“.

Podkapitoly 2.4.2.1–2.4.2.6 jsou převzaty z výkladu vyhotoveného pro potřeby projektu TA ČR TD020320 a jsou dílem Mgr. Jany Volné a JUDr. Lenky Kubíčkové ze Zeměměřického úřadu. Tyto informace jsou určeny k upřesnění informací o datových sadách a produktech Zeměměřického úřadu a vzhledem ke své povaze jsou společným dílem pro kartografickou i geoinformatickou metodiku.

2.4.2.7. Státní mapová díla vs. státem poskytovaná díla

Není možné zaměňovat státní mapová díla a mapová díla, případně geografická data, která jsou státem, resp. státními institucemi, poskytována. Státní mapová díla jsou definována zákonem (resp. nařízením vlády), další mapová díla a data poskytovaná státními institucemi jsou shromažďována a poskytována většinou na základě vyhlášek nebo interních předpisů a nařízení daných institucí, avšak nejsou nazývána jako státní mapová díla.

Nařízení Vlády ČR č. 430/2006 Sb. o stanovení geodetických referenčních systémů a státních mapových děl závazných na území státu a zásadách jejich používání stanoví státní mapové dílo následovně:

Státními mapovými díly závaznými na území státu jsou

- a) katastrální mapa,*
- b) Státní mapa v měřítku 1 : 5 000,*
- c) Základní mapa České republiky v měřítcích 1 : 10 000, 1 : 50 000, 1 : 100 000 nebo 1 : 200 000,*
- d) Mapa České republiky v měřítku 1 : 500 000,*
- e) Topografická mapa v měřítcích 1 : 25 000, 1 : 50 000 a 1 : 100 000,*
- f) Vojenská mapa České republiky v měřítcích 1 : 250 000 a 1 : 500 000.*

Tematickými státními mapovými díly závaznými na území státu jsou tematická mapová díla vytvořená pro celé území státu na podkladě základních státních mapových děl Základní mapy ČR, Mapy ČR, Topografické mapy nebo Vojenské mapy ČR.

Nařízení dále stanoví, že Státní mapová díla katastrální mapa, Státní mapa v měřítku 1 : 5 000, Základní mapa ČR v měřítcích 1 : 10 000, 1 : 50 000, 1 : 100 000 nebo 1 : 200 000, Mapa ČR v měřítku 1 : 500 000 a tematická státní mapová díla jsou určena pro veřejné užití. Veřejné užití však neznamená, že jsou tato díla po stránce autorsko-právní ochrany tzv. volná.

Ústředním orgánem státní správy v oblasti zeměměřictví a katastru nemovitostí České republiky je Český úřad zeměměřický a katastrální. ČÚZK byl zřízen zákonem č. 359/1992 Sb., o zeměměřických a katastrálních orgánech, s účinností od 1. 1. 1993. Zabezpečuje dle § 3 zákona č. 359/1992 Sb. správu katastru nemovitostí České republiky, budování a údržbu podrobných bodových polí, tvorbu, obnovu a vydávání základních a tematických státních mapových děl a jiných publikací, standardizace jmen nesídelních geografických objektů z území České republiky a jmen sídelních a nesídelních geografických objektů z území mimo Českou republiku, vytváření a vedení automatizovaného informačního systému zeměměřictví a katastru nemovitostí České republiky, dokumentaci výsledků zeměměřických činností.⁵⁸

Zákon stanoví, kdo je správcem a poskytovatelem státních mapových děl, nikterak však neřeší, na která díla se vztahuje nebo nevztahuje autorské právo, tudíž platí autorský zákon a autorské právo patří na všechna tvůrčí díla.

2.4.2.8. Katastrální mapy

KMD - katastrální mapa digitalizovaná

Vymezení

*Katastrální mapa vzniklá digitalizací (převedením do číselné podoby) grafické (analogové) katastrální mapy, charakterizovaná nižší přesností než digitální katastrální mapa.*⁵⁹

Jedná se o autorské dílo?

Ne, jedná se o věrný odraz reality bez místa pro autorskou tvorbu.

Šířit údaje katastru lze pouze se souhlasem Českého úřadu zeměměřického a katastrálního za podmínek stanovených prováděcím právním předpisem.

⁵⁸ Vondráková, A. *Autorské právo v kartografii a geoinformatice*. Edice Terra Notitia, Katedra geoinformatiky, Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. s. 51

⁵⁹ Terminologický slovník zeměměřičství a katastru nemovitostí. [online]. [cit. 2015-09-30].

Dostupné z: http://www.vugtk.cz/slovník/termin.php?jazykova_verze=&tid=3617&l=digitalizovana-katastralni-mapa

DKM - digitální katastrální mapa

Vymezení

*Číselný (digitální) záznam obsahu katastrální mapy s geometrickým a polohovým určením v S-JTSK, se stanovenou přesností podrobného měření a se stanoveným kódem charakteristiky kvality podrobných bodů, uložený na paměťových médiích počítače.*⁶⁰

Jedná se o autorské dílo?

Ne, jedná se o věrný odraz reality bez místa pro autorskou tvorbu.

Šířit údaje katastru lze pouze se souhlasem Českého úřadu zeměměřického a katastrálního za podmínek stanovených prováděcím právním předpisem.

Katastrální mapa

Vymezení

*Polohopisná mapa velkého měřítka s popisem, která zobrazuje všechna katastrální území a všechny nemovitosti, které jsou předmětem katastru (s výjimkou bytů a nebytových prostorů). Pozemky se v katastrální mapě zobrazují průmětem svých hranic do zobrazovací roviny, označují se parcelními čísly a značkami druhů pozemků; stavby se zobrazují průmětem svého vnějšího obvodu na terén.*⁶¹

Jedná se o autorské dílo?

Ne, jedná se o věrný odraz reality bez místa pro autorskou tvorbu.

Šířit údaje katastru lze pouze se souhlasem Českého úřadu zeměměřického a katastrálního za podmínek stanovených prováděcím právním předpisem.

2.4.2.9. Shrnutí

Ze všech státních mapových děl lze tedy bez autorsko-právního omezení využívat pouze katastrální mapy, které nepodléhají autorskému zákonu. Ostatní státní mapová díla podléhají ze zákona stejné ochraně jako všechna ostatní kartografická díla. Pro vlastní potřebu je možné státní mapová díla používat bez omezení - je tedy možné je upravovat, tisknout apod. V případě jakéhokoliv dalšího použití, které není vlastní potřebou (tyto případy specifikují *Všeobecné a obchodní podmínky ČÚZK*), je potřeba kontaktovat správce státního mapového díla (ČÚZK) a uzavřít o použití dat licenční ujednání, kterým se řídí veškeré další nakládání s daty.⁵⁶

2.4.3. Ochrana různých typů kartografických děl

Mezi nejčastější produkty kartografických společností a vydavatelství jsou samostatná kartografická díla, která představují zpravidla tematické mapy (turistické, cykloturistické, vodácké, apod.) nebo unikátní díla, jako jsou například nástěnné mapy, plastické mapy nebo mapy lentikulární. Samostatná kartografická díla mohou tvořit také tematické edice.

⁶⁰ Terminologický slovník zeměměřičství a katastru nemovitostí. [online]. [cit. 2015-09-30].

Dostupné z: http://www.vugtk.cz/slovník/termin.php?jazykova_verze=&tid=3618&l=digitalni-katastralni-mapa

⁶¹ Terminologický slovník zeměměřičství a katastru nemovitostí. [online]. [cit. 2015-09-30].

Dostupné z: http://www.vugtk.cz/slovník/termin.php?jazykova_verze=&tid=1123&l=katastralni-mapa

Mezi další kartografické produkty patří atlasy. Nejčastěji se jedná o tematické atlasy (autoatlasy, vodácké atlasy nebo například atlasy zájmových oblastí nebo jednotlivých krajů ČR), všeobecně geografické atlasy nebo školní atlasy, které mají doložku Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT). Kartografická díla pro školy zahrnují i specifické publikace nebo nástěnné mapy, které mohou být jak tematické, tak všeobecně geografické.⁶²

Další kategorii děl tvoří kartografické aplikace na internetu, mezi které patří především mapové portály. Poslední velkou skupinu tvoří digitální kartografické aplikace, které mohou stát na pomezí s produkty geografického informačního systému. Záleží především na funkcionalitě, způsobu uložení dat a způsobu generování odpovědí na zadané dotazy.

Níže uvedený výčet kartografických produktů není kompletní, protože řada kartografických děl je natolik specifických, že se vymezují oproti tradičním produktům. Obecný princip a postup použití těchto děl je specifikován v části 2.7.

Číslování uvedeno v Příloze 1 je níže od úrovně 2.4.3.X.X.X

2.4.3.1. DÍLA

2.4.3.1.1. Kartografická díla

2.4.3.1.1.1. Mapy

2.4.3.1.1.1.1. Státní mapová díla

Státní mapová díla jsou vyjmenována v kapitole 2.4.2.7 a popis jejich dostupnosti je uveden v předchozím textu.

2.4.3.1.1.1.2. Referenční mapy

Topografické mapy

Vymezení

*Mapy zpravidla středního měřítka, které přehledným způsobem kartografického znázornění předmětů šetření a měření a jejich generalizací nebo zdůrazněním poskytují dobrou všeobecnou orientaci v daném území.*⁶³

Jedná se o autorské dílo?

Ano.

⁶² Vondráková, A. Autorské právo v kartografii a geoinformatice. Edice Terra Notitia, Katedra geoinformatiky, Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. s. 56

⁶³ Terminologický slovník zeměměřičství a katastru nemovitostí. [online]. [cit. 2015-09-30].

Dostupné z: http://www.vugtk.cz/slovník/termin.php?jazykova_verze=&tid=4042&l=topograficka-mapa

Obecně geografické mapy

Vymezení

Jednoduché mapy znázorňující zemský povrch se zdůrazněním jeho základních fyzicko-geografických charakteristik.

Jedná se o autorské dílo?

Ano. Jedná se o mapu vytvořenou tvůrčí činností s jasně patrným autorským vnosem.

2.4.3.1.1.1.3. Tematické mapy

Tematické mapy

Vymezení

Tematické mapy zobrazují na podkladu základní mapy, popř. na redukovaném podkladu základní mapy nebo obecně geografické mapy další přírodní, sociálněekonomické a technické objekty a jevy a jejich vztahy.⁶⁴

Jedná se o autorské dílo?

Ano. Jedná se o dílo s jasně patrným tvůrčím vnosem.

2.4.3.1.1.1.4. Ostatní mapy

2.4.3.1.1.1.4.1. Ortofotomapy

Ortofotomapa topografická

Vymezení

Druh produktu vzájemně doplňující ortofotosnímek (obrazovou složku) se znakovou složkou zobrazující všeobecně použitelné geografické objekty a informace.⁶⁵

Jedná se o autorské dílo?

Samotné ortofoto není autorským dílem, neboť jedná se o věrný odraz reality bez místa pro autorskou tvorbu získaný automatickým procesem. Současně se však jedná o databázi. Pokud je ortofotomapa opatřena dalšími náležitostmi mapy (měřítkem, vybranými mapovými značkami, souřadnicovou sítí, rámem mapy, popisem mapy atd.) jedná se o mapu a autorské dílo.

Na ortofotomapu lze nahlížet jako na databázi a platí zde zvláštní právo pořizovatele databáze.

⁶⁴ Terminologický slovník zeměměřičství a katastru nemovitostí. [online]. [cit. 2015-09-30].

Dostupné z: http://www.vugtk.cz/slovník/termin.php?jazykova_verze=&tid=4041&l=tematicka-mapa

⁶⁵ BĚLKA, Luboš a Vít VOŽENÍLEK. Ortofotomapa: geovizualizace materiálů dálkového průzkumu Země. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, 141 stran. ISBN 978-80-244-3592-3.

Ortofotomapa tematická

Vymezení

*Účelové speciální kartografické dílo s přednostně vymezenou tematikou v rozsahu jednoho nebo skupiny obsahových prvků, přičemž ostatní prvky mohou být potlačeny nebo vynechány.*⁶⁶

Jedná se o autorské dílo?

Samotné ortofoto není autorským dílem, neboť jedná se o věrný odraz reality bez místa pro autorskou tvorbu získaný automatickým procesem. Současně se však jedná o databázi. Pokud je ortofotomapa opatřena dalšími náležitostmi mapy (měřítkem, vybranými mapovými značkami, souřadnicovou sítí, rámem mapy, popisem mapy atd.) jedná se o mapu a autorské dílo.

Na ortofotomapu lze nahlížet jako na databázi a platí zde zvláštní právo pořizovatele databáze.

2.4.3.1.1.1.4.2. Technické mapy

Technická mapa

Vymezení

*Mapa velkého měřítka, která svou přesností, obsahem a způsobem kartografického znázornění předmětů šetření a měření vyhovuje požadovanému technickému a hospodářskému účelu.*⁶⁷

Technická mapa je, dle zákona č. 200/1994 Sb. (Zeměměřický zákon, § 2 písm. m), mapovým dílem velkého měřítka vedeným na prostředcích výpočetní techniky s podrobným zákresem přírodních a technických objektů a zařízení vyjadřujícím jejich skutečný stav.

Jedná se o autorské dílo?

Technická mapa je co nejvěrnějším odrazem reality specifikovaná zákonem. Z tohoto pohledu zde není prostor pro autorský vnos a nejedná se o autorské dílo.

Na technickou mapu je možné nahlížet jako na databázi a tudíž dílo chránit zvláštním právem pořizovatele databáze.

Technická mapa města (TMM)

Vymezení

*Účelová mapa vyhotovená podle jednotných technických předpisů, která podrobně zobrazuje objekty a technická zařízení na povrchu, pod povrchem i nad ním uvnitř urbanizovaných obvodů; je podkladem pro provozní, plánovací, projekční a evidenční účely.*⁶⁸

66 BĚLKA, Luboš a Vít VOŽENÍLEK. Ortofotomapa: geovizualizace materiálů dálkového průzkumu Země. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, 141 stran. ISBN 978-80-244-3592-3.

67 Terminologický slovník zeměměřičství a katastru nemovitostí. [online]. [cit. 2015-09-30].

Dostupné z: http://www.vugtk.cz/slovník/termin.php?jazykova_verze=&tid=4038&l=technicka-mapa

68 Terminologický slovník zeměměřičství a katastru nemovitostí. [online]. [cit. 2015-09-30].

Dostupné z: [http://www.vugtk.cz/slovník/termin.php?jazykova_verze=&tid=4039&l=technicka-mapa-mesta-\(tmm\)](http://www.vugtk.cz/slovník/termin.php?jazykova_verze=&tid=4039&l=technicka-mapa-mesta-(tmm))

Jedná se o autorské dílo?

Technická mapa je co nejvěrnějším odrazem reality. Z tohoto pohledu, zde není prostor pro autorský vnos a nejedná se o autorské dílo.

Na technickou mapu je možné nahlížet jako na databázi a tudíž dílo chránit zvláštním právem pořizovatele databáze.

2.4.3.1.1.4.3. Speciální mapy

3D mapa

Vymezení

Digitální mapa území umožňující zobrazit určitou lokalitu prostorově ze všech stran. Velmi často co nepřesněji napodobuje povrch, který je texturovaný.

Jedná se o autorské dílo?

Pokud se jedná o případ tvorby modelu činností vyžadující tvůrčí činnost, jedná se o autorské dílo. Tím je například 3D model domu, města atd. Pokud se jedná o výsledek automatických operací vznikajících na základě předem jasně daných výpočtů, o autorské dílo se nejedná.

Na mapu jako celek lze nahlížet jako na databázi. Proto v řadě případů platí zvláštní právo pořizovatele databáze.

Anaglyfová mapa

Vymezení

Mapa vzniklá soutiskem dvou obrazů, pořízených stereoskopickou reprodukcí prostorového reliéfu mapy, v barvě modrozelené (azurové) a červené, který vytváří při pozorování brýlemi se stejnobarevnými filtry stereoskopický vjem reliéfu; pro tisk popisu a vodních ploch je možno použít třetí barvu (neutrální), která stereoskopický vjem nevytváří.⁶⁹

V podstatě se nejedná o mapu, ale o kombinaci dvou fotografií bez náležitostí kartografického díla.

Jedná se o autorské dílo?

Ne, jedná se jen o technicky provedené spojení dvou snímků, při němž není použito tvůrčí činnosti. Pokud by však spojované snímky byly pořízeny jako fotografie tvůrčí činností, muselo by již i spojování být provedeno se souhlasem autora oněch snímků, neboť tyto původní fotografie by autorským právem chráněny byly.

Pokud by se jednalo o soubor, nebo sadu anaglyfových map bylo by možné na uvedené nahlížet jako na databázi a tudíž dílo chránit zvláštním právem pořizovatele databáze.

⁶⁹ Terminologický slovník zeměměřičství a katastru nemovitostí. [online]. [cit. 2015-09-30]. Dostupné z: https://www.vugtk.cz/slovník/4941_anaglyfova-mapa

Reliéfni mapa

Vymezení

Mapa s trojrozměrným vyjádřením povrchu Země nebo její části; měřítko použité pro zobrazení výškových poměrů je zpravidla větší než měřítko rovinného zobrazení mapy.⁷⁰

Jedná se o autorské dílo?

Ano za předpokladu, že je reliéf ztvárněn uměleckým stylem nebo je patrný tvůrčí vnos autora.

Pseudoreliéfni mapa

Vymezení

Mapa s trojrozměrným vyjádřením povrchu Země nebo její části. Na rozdíl od map reliéfních, které vyjadřují povrch skutečně trojrozměrně, pseudoplastické mapy představují jen fiktivní modely povrchu. Prostorový dojem je možno docílit různými způsoby.

Jedná se o autorské dílo?

Ano za předpokladu, že je reliéf ztvárněn uměleckým stylem nebo je patrný tvůrčí vnos autora.

Tyflografická mapa

Vymezení

Mapa s mělkým reliéfem čarových prvků, určená pro haptické vnímání; slouží pro výuku a orientaci slepých a slabozrakých.⁷¹

Jedná se o autorské dílo?

Ano. Jedná se o dílo vytvořené tvůrčí činností s jasně patrným autorským vnosem.

2.4.3.1.1.2. Plány

Orientační plán města

Vymezení

Tematická mapa zobrazující uliční síť se jmény ulic a veřejných prostranství, příp. i městskou hromadnou dopravu, veřejné budovy, kulturní památky apod.; zpravidla je doplněna orientační sítí a rejstříkem ulic, popř. i průvodním textem se základními informacemi o městě.⁷²

⁷⁰ Terminologický slovník zeměměřičství a katastru nemovitostí. [online]. [cit. 2015-09-30].

Dostupné z: http://www.vugtk.cz/slovník/termin.php?jazykova_verze=&tid=4855&l=reliefni-mapa

⁷¹ Terminologický slovník zeměměřičství a katastru nemovitostí. [online]. [cit. 2015-09-30]. Dostupné z:

https://www.vugtk.cz/slovník/4863_tyflograficka-mapa.

⁷² Terminologický slovník zeměměřičství a katastru nemovitostí. [online]. [cit. 2015-09-30].

Dostupné z: http://www.vugtk.cz/slovník/termin.php?jazykova_verze=&tid=4852&l=orientacni-mapa-mesta--orientacni-plan-mesta

Jedná se o autorské dílo?

Ano. Jedná se o dílo s tvůrčím vnosem.

Geometrický plán

Vymezení

Geometrický plán je technický podklad pro zápis vlastnických a jiných věcných práv do katastru nemovitostí a je vždy nedílnou součástí listin (např. kupní smlouvy, kolaudačního rozhodnutí, úvěrové smlouvy apod.), na jejichž základě se má provést zápis do katastru nemovitostí.

Jedná se o autorské dílo?

Ne. Jedná se o tak podrobný zákres reality, že zde není místo pro autorskou tvorbu.

Vzhledem k systematicky nebo metodicky uspořádaným prvkům se z pohledu autorského zákona jedná se o databázi. Platí zde zvláštní právo pořizovatele databáze.

2.4.3.1.1.3. Atlasy

Atlas

Vymezení

Atlas je soubor map spojených účelem, tematikou, měřítkem nebo měřítkovou řadou, generalizací a dalšími systémovými hledisky, zpracovaný koncepčně kartograficky a polygraficky jako jednotné dílo.

Jedná se o autorské dílo?

Ano. Jedná se o dílo vytvořené tvůrčí činností s jasně patrným autorským vnosem.

V případě primitivního atlasu mohou být jednotlivé mapy chráněny samostatně, případně se může jednat o databázi. V případě digitálních atlasů platí stejné podmínky jako u tištěných ekvivalentů atlasů, případně platí zvláštní právo pořizovatele databáze a pravidla pro webové služby.

2.4.3.1.2. Nekartografická díla s výrazným mapovým podílem

Územně plánovací dokumentace

Vymezení

Územně plánovací dokumentací rozumíme dokumentaci, kterou určuje § 2 odst. 1 písm. n) zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, tj. zásady územního rozvoje, územní plán a regulační plán.

Jedná se o autorské dílo?

Považuje se za tzv. úřední dílo, které se ve veřejném zájmu vyjímá z autorské ochrany.

Územně plánovací podklady

Územní studie

Vymezení

Územní studie jsou územně plánovacím podkladem, který v nejčastějších případech řeší koncepci uspořádání určité lokality, zejména vymezuje veřejná prostranství a stanovuje uliční a stavební čáry. Kromě toho upřesňuje také zásady prostorové regulace, jako je stanovení výšek zástavby a intenzity využití pozemků, a navrhuje uspořádání veřejných prostranství (zeleň, parkovací plochy, hřiště, apod.). Územní studie je neopominutelným podkladem, který musí být zohledněn v územním řízení, není však ze zákona závazná.

Jedná se o autorské dílo?

Ano.

Územně analytické podklady

Vymezení

Územně plánovací podklady tvoří územně analytické podklady, které zjišťují a vyhodnocují stav a vývoj území a územní studie, které ověřují možnosti a podmínky změn v území; slouží jako podklad k pořizování politiky územního rozvoje, územně plánovací dokumentace, jejich změně a pro rozhodování v území.

Jedná se o autorské dílo?

Považuje se za tzv. úřední dílo, které se ve veřejném zájmu vyjímá z autorské ochrany

2.4.3.2. Kartografická tvorba

Znakový klíč

Vymezení

Znakový klíč je soubor všech kartografických vizualizačních prostředků (znaků) předepsaných pro konkrétní mapové dílo s vymezením jejich významu, způsobu použití a s uvedením jejich grafických charakteristik.

Jedná se o autorské dílo?

Bude-li unikátní, konkrétnímu autorovi vlastní a tedy specifická, pak by měl být chráněn autorským právem.

Autorský koncept mapy

Vymezení

Méně graficky náročná rukopisná předloha zpracovaná autorem; zobrazuje budoucí obsah mapy a může mít odlišné kartografické zobrazení, měřítko i grafické vyjádření než bude mít zpracovávaná mapa; slouží jako podklad pro zpracování sestavitelského originálu mapy.⁷³

Jedná se o autorské dílo?

Ano. Jedná se o dílo s jasně patrným tvůrčím vnosem.

Autorský originál (mapy)

Vymezení

Originál mapy zpracovaný jejím autorem; jde o rukopisnou grafickou předlohu budoucího obsahu mapy, která slouží jako podklad pro zpracování sestavitelského, popř. přímo vydavatelského originálu mapy.⁷⁴

Jedná se o autorské dílo?

Ano. Jedná se o dílo s jasně patrným tvůrčím vnosem.

Kartografický originál (mapy), vydavatelský originál (mapy), čistokresba mapy

Vymezení

Dílčí kartografický produkt, obsahující polohově přesné vykreslení (vyrytí) prvků mapy, popř. jejich zobrazení pomocí počítačové grafiky, s použitím stanovených mapových značek, určený pro další reprodukci; podkladem kartografického originálu je sestavitelský nebo topografický originál mapy; kartografické originály se vyhotovují zpravidla zvlášť pro každou barvu použitou pro tisk budoucí mapy.⁷⁵

Jedná se o autorské dílo?

Ano, při tvorbě se použije určitá míra autorského působení. Jedná se o autorské dílo.

⁷³ Terminologický slovník zeměměřičství a katastru nemovitostí. [online]. [cit. 2015-09-30].

Dostupné z: http://www.vugtk.cz/slovník/termin.php?jazykova_verze=&tid=3881&l=autorsky-koncept-mapy

⁷⁴ Terminologický slovník zeměměřičství a katastru nemovitostí. [online]. [cit. 2015-09-30].

Dostupné z: [http://www.vugtk.cz/slovník/termin.php?jazykova_verze=&tid=3882&l=autorsky-original-\(mapy\)](http://www.vugtk.cz/slovník/termin.php?jazykova_verze=&tid=3882&l=autorsky-original-(mapy))

⁷⁵ Terminologický slovník zeměměřičství a katastru nemovitostí. [online]. [cit. 2015-09-30].

Dostupné z: [http://www.vugtk.cz/slovník/termin.php?jazykova_verze=&tid=3887&l=kartograficky-original-\(mapy\)--vydavatelsky-original-\(mapy\)--cistokresba-mapy](http://www.vugtk.cz/slovník/termin.php?jazykova_verze=&tid=3887&l=kartograficky-original-(mapy)--vydavatelsky-original-(mapy)--cistokresba-mapy)

Maketa kartografického díla

Vymezení

*Zjednodušený model kartografického díla zhotovený tak, aby mohl být posouzen jeho obsah, vzhled a rozměr, popř. mohly být zpracovány technologické postupy a vypočteny výrobní náklady.*⁷⁶

Jedná se o autorské dílo?

Ano, neboť i při tvorbě makety je použito tvůrčí činnosti.

2.4.3.3. Znovu-užití mapy

Skeny, fotografie map

Vymezení

Digitálně získané obrazové záznamy mapových výstupů zpřístupněné nebo nezpřístupněné veřejnosti (např. ve volném prostranství, v muzeu atd.)

Jedná se o autorské dílo?

Zde je vhodné využít přímo citace ustanovení § 33 odst. 1 zák. č. 121/2000 Sb. (autorský zákon) který říká, že do práva autorského nezasahuje ten, kdo kresbou, malbou nebo grafikou, fotografií nebo filmem nebo jinak zaznamená nebo vyjádří dílo, které je trvale umístěno na náměstí, ulici, v parku, na veřejných cestách nebo na jiném veřejném prostranství; do autorského práva nezasahuje ani ten, kdo takto vyjádřené, zachycené nebo zaznamenané dílo dále užije. Je-li to možné, je nutno uvést jméno autora, nejde-li o dílo anonymní, nebo jméno osoby, pod jejímž jménem se dílo uvádí na veřejnost, a dále název díla a umístění.

Faksimile mapy

Vymezení

*Věrně tiskem provedená napodobenina staré mapy.*⁷⁷

Jedná se o autorské dílo?

Pokud se jedná o věrnou kopii, tak ne. O autorské dílo by se jednalo v případě, že je při tvorbě použito tvůrčího (kreativního) působení (například dokreslování mapy apod.).

Samozřejmě může být autorsky chráněno původní dílo.

⁷⁶ Terminologický slovník zeměměřičství a katastru nemovitostí. [online]. [cit. 2015-09-30]. Dostupné z: http://www.vugtk.cz/slovník/termin.php?jazykova_verze=&tid=5515&l=maketa-kartografickeho-dila

⁷⁷ Terminologický slovník zeměměřičství a katastru nemovitostí. [online]. [cit. 2015-09-30]. Dostupné z: http://www.vugtk.cz/slovník/termin.php?jazykova_verze=&tid=4826&l=faksimile-mapy

2.5. Licence

Pokud chce někdo jiný než autor dílo využívat, až na zákonem stanovené výjimky je vždy potřeba uzavřít licenční smlouvu. Licence je právní dokument, který obsahuje soudně vymahatelné podmínky specifikující pravidla používání produktu (kartografického díla, GIS softwaru, databáze, apod.). Autorsko-právní licence uděluje oprávnění k výkonu práva dílo užit, přičemž nabyvatel je povinen licenci využít. U licence výhradní a nakladatelské je nutná písemná forma. Souhlas s uzavřením licenční smlouvy může být vyjádřen i provedením úkonu k užití díla (např. při instalaci softwaru). Autorsko-právní licence se neregistrují. Existují mezinárodně používané licence, které jsou jasně definovány, a autor dílo může publikovat přímo s jejich uvedením. Licence se liší pro použití v oblasti informačních technologií (geografických informačních systémů) a v oblasti kartografických produktů.⁷⁸

Licenční smlouva může být uzavřena různým způsobem, od dlouhých právních textů, přes ústní domluvu stvrzenou podáním ruky, až po jednání, z něhož je zřejmé, že s určitým způsobem užití díla souhlasíte.⁷⁹

Copyright lze přeložit jako „všechna práva vyhrazena“, pokud s produktem pod tímto označením chce kdokoli jakkoliv manipulovat ve smyslu užití díla podle autorského zákona, musí kontaktovat autora (příp. majitele autorských práv) a získat od něj souhlas. Každé autorské dílo je však chráněno automaticky, aniž by na něm muselo být vysloveně uvedeno jakékoliv licenční ujednání nebo odkaz na legislativní ochranu. Symbol copyrightu proto v podstatě ztratil na významu, ale je uváděn jako určité upozornění uživateli, že dílo podléhá autorsko-právní ochraně a odkazuje na vykonavatele práv. Obecně se jeho používání doporučuje, protože jednoznačně vymezuje majitele a vykonavatele autorských práv.

Creative Commons lze přeložit jako „některá práva vyhrazena“ - jedná se o speciální předdefinované licence, kdy autor prostřednictvím konkrétní vybrané licence (označení) plošně uzavírá se všemi potenciálními uživateli díla smlouvu, na základě které jim poskytuje některá svá práva k dílu a jiná si vyhrazuje. Autor díla, které využívá původní dílo licencované Creative Commons, tak při určitém nakládání s tímto dílem nemusí kontaktovat autora původního díla, protože některá práva jsou uvolněna už samotnou licencí.

Licence Creative Commons umožňují jednoduchý způsob udělení povolení k užívání autorských děl, a to včetně děl kartografických. Pod touto licencí mohou být samozřejmě šířeny jakékoliv texty, prezentace, obrázky, videa apod., tj. v podstatě jakákoliv autorská díla. Pro geoinformatická díla je důležité, že od verze 4.0 licence Creative Commons podporují i ochranu databází. Pod licencí Creative Commons jsou například šířeny mapové služby (dlaždice) Open Street Map.

Creative Commons je kromě licencí i název americké neziskové organizace, která se věnuje správě a propagaci využívání právě Creative Commons licencí. Zatím poslední verze licencí Creative Commons 4.0 byla představena v roce 2013. Od roku 2009 jsou dostupné i překlady do českého jazyka, což je pro řadu institucí velmi důležité a z tohoto důvodu jsou méně využitelné Open Data Commons Open Database License (ODbL), které jsou sice velmi vhodné pro ochranu různých typů databází, ale české překlady nemají a je tak často problém s konfliktem angloamerického a kontinentálního právního systému.

⁷⁸ Vondráková, A. *Autorské právo v kartografii a geoinformatice*. Edice Terra Notitia, Katedra geoinformatiky, Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. s. 47

⁷⁹ Využití licencí Creative Commons jako cesta k efektivnějšímu sdílení informací. Iuridicum Remedium, o. s., Praha, 2015. s. 5 Dostupné z: http://www.iure.org/sites/default/files/article/downloads/cc_tisk_7_7.pdf

Podrobné vymezení licencí je k dispozici na webových stránkách Creative Commons Česká republika nebo v nově dostupné infopublikaci⁸⁰. Vzhledem k tomu, že autoři metodiky chtějí tuto iniciativu podpořit, neboť vede jednoznačně k otevírání dat a vzájemné kompatibilitě licencí, uvádíme níže nejčastěji používané licence a způsob licencování. Licence Creative Commons je možné použít pro on-line i tištěná díla.

Licenci Creative Commons uživatel vyjadřuje prostřednictvím piktogramů či kombinací písem. Pro prostředí internetu je vhodné využít tzv. Machine readable verze, kterou si lze vygenerovat na stránkách creativecommons.org. Na uvedených stránkách jsou k dispozici jednoduchá jednostránková shrnutí práv a povinností uživatele, nazývané Commons Deed. Je zde řečeno vše podstatné, zejména co s dílem je možné dělat a co už nikoliv. Zpravidla jsou tyto Commons Deed bez problémů srozumitelná i laikovi. Plné znění licenční smlouvy jsou uváděny do verze licencí Creative Commons 3.0 v různých národních mutacích přizpůsobených v detailech národnímu právu. Od verze 4.0 je již pouze jediná mezinárodní verze licence a jazykové mutace jsou pouhými překlady.

U licencí Creative Commons je nutné rozlišovat jejich jednotlivé verze, které se vzájemně liší, byť většinou pouze v drobných detailech, kterých si běžný uživatel ani nepovšimne. V současné době je novější verze 4.0, která přinesla asi zatím největší počet změn v historii Creative Commons. Důležitou změnou je možnost využívat Creative Commons licence i pro tvůrce databází a licencování jejich práv. Nově také může autor žádat odstranění svého jména při dalším užívání díla, například pokud se způsobem využití nesouhlasí. Novinkou je také to, že porušení licence nemusí rovnou znamenat zánik licenční smlouvy, ale je dána třicetidenní lhůta na nápravu od zjištění porušení pravidel.⁸¹ Nejčastěji využívané licence jsou uvedeny na obrázku 1.

Písmenné označení	Označení piktogramy	Název licence
BY		Uvedte původ
BY - SA		Uvedte původ - Zachovejte licenci
BY - ND		Uvedte původ - Nezpracovávejte
BY - NC		Uvedte původ - Neužívejte komerčně
BY - NC - SA		Uvedte původ - Neužívejte komerčně - Zachovejte licenci
BY - NC - ND		Uvedte původ - Neužívejte komerčně - Nezpracovávejte

Obr. 1 - Význam Creative Commons licencí

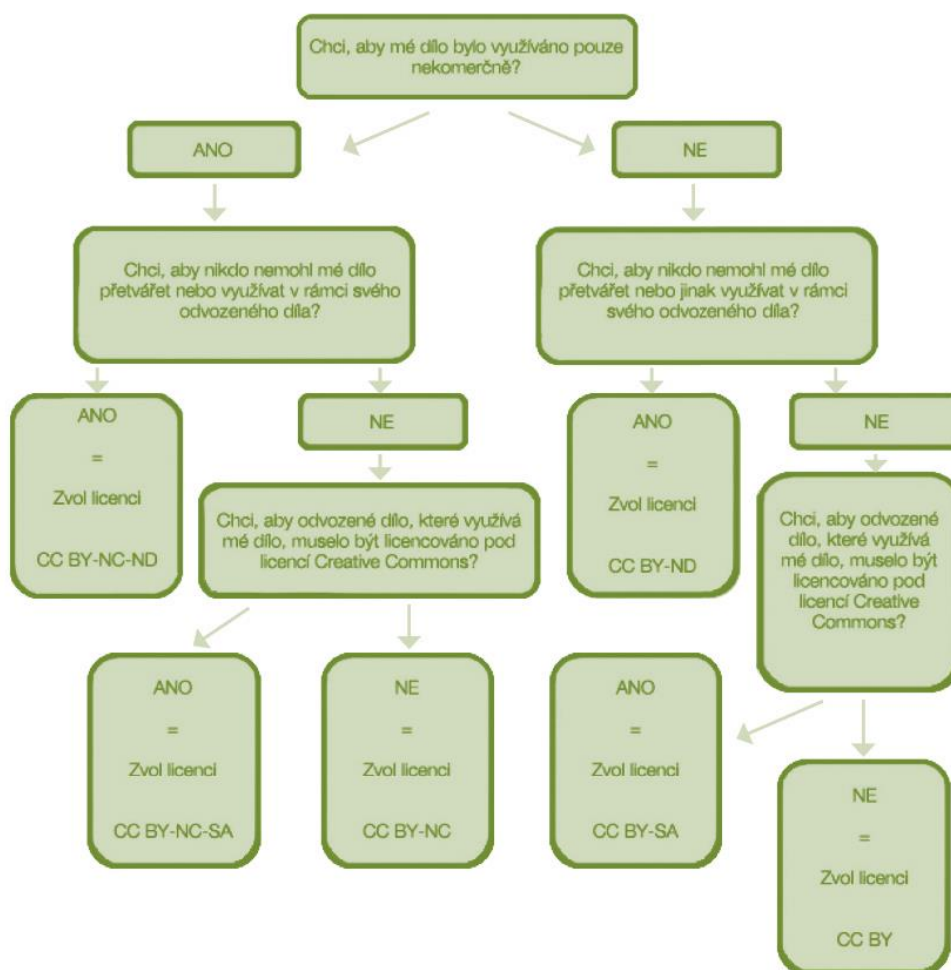
(Zdroj: Využití licencí Creative Commons jako cesta k efektivnějšímu sdílení informací, 2015)⁸²

Na obrázku 2 je uveden způsob volby Creative Commons licence. Tento postup lze v podstatě použít i dále - pokud chce uživatel „odbočit“ někam, kam není možné, pak musí využít jiný způsob licencování. To nejdůležitější je, aby dílo jako takové, bez úprav, nebylo dále šířeno komerčně.

⁸⁰ Využití licencí Creative Commons jako cesta k efektivnějšímu sdílení informací. Iuridicum Remedium, o. s., Praha, 2015. Dostupné z: http://www.iure.org/sites/default/files/article/downloads/cc_tisk_7_7.pdf

⁸¹ Využití licencí Creative Commons jako cesta k efektivnějšímu sdílení informací. Iuridicum Remedium, o. s., Praha, 2015. s. 6 Dostupné z: http://www.iure.org/sites/default/files/article/downloads/cc_tisk_7_7.pdf

⁸² Využití licencí Creative Commons jako cesta k efektivnějšímu sdílení informací. Iuridicum Remedium, o. s., Praha, 2015. s. 8 Dostupné z: http://www.iure.org/sites/default/files/article/downloads/cc_tisk_7_7.pdf

Obr. 2 - Způsob volby Creative Commons licencí

(Zdroj: Využití licencí Creative Commons jako cesta k efektivnějšímu sdílení informací, 2015)⁸³

Vždy je třeba mít na paměti, že se jedná pouze o ochranu autorských práv a nejsou tím řešena další dotčená práva. *To, že je potřeba při využívání autorských děl pod CC licencemi zvažovat i dopad do dalších práv, ukázal například soudní spor ve věci Chang vs. Virgin mobile v roce 2007, kdy australský telefonní operátor použil na své reklamní panely fotografii i s obličejem mladé dívky, která byla opatřena licencí Creative Commons a autor reklamy ji získal z databáze Flickr, kde byla fotografie vložena pod licenci CC BY 2.0. Rodina dívky následně podala na mobilního operátora žalobu, pro zásah do soukromí.*⁸⁴

Creative Commons nejsou jedinou možností. K otevírání dat jsou vhodné i výše uvedené Open Data Commons Open Database License (ODbL), které však nemají závazné české překlady a tím pádem je velmi obtížné a v řadě situací předjímat, jaké stanovisko by v případě sporu justice zastala.

⁸³ Využití licencí Creative Commons jako cesta k efektivnějšímu sdílení informací. Iuridicum Remedium, o. s., Praha, 2015. s. 13 Dostupné z: http://www.iure.org/sites/default/files/article/downloads/cc_tisk_7_7.pdf

⁸⁴ Využití licencí Creative Commons jako cesta k efektivnějšímu sdílení informací. Iuridicum Remedium, o. s., Praha, 2015. s. 15 Dostupné z: http://www.iure.org/sites/default/files/article/downloads/cc_tisk_7_7.pdf

2.6. Hospodářské trestné činy

Hospodářské trestné činy jsou typu *mala in se*, tj. jedná se o jednání, které je trestné z podstaty věci. Nejedná se o činy proti životu nebo zdraví, ale o činy proti majetku. Hospodářské trestné činy většinou vedou k obohacení pachatele na úkor podnikatelských zisků poškozené strany a jedná se o trestné činy úmyslné. Řada skutků, které jsou laicky zahrnovány do hospodářské kriminality, nesplňuje parametry prostého nebo těžkého trestného činu a jedná se o přestupky nebo přečiny. Právě v oblasti kartografie a geoinformatiky se většinou v případě porušení autorských nebo průmyslových práv jedná o přestupky nebo přečiny. § 14 odst. 2 trestního zákoníku stanovuje, že „přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.“⁸⁵ Pokud se jedná o hospodářské trestné činy proti průmyslovým právům a proti autorskému právu, pak se jedná většinou o trestné činy prosté (podle § 14 odst. 3 trestního zákoníku se jedná o trestný čin s horní hranicí trestní sazby nad 5 let).

Trestné činy hospodářské jsou vymezeny v Hlavě VI Části 2 trestního zákoníku⁹⁴. § 233-271 řeší čtyři základní typy: § 233-239 řeší trestné činy proti měně a platebním prostředkům, § 240-247 řeší trestné činy daňové, poplatkové a devizové, § 248-267 řeší trestné činy proti závazným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou a § 268-271 řeší trestné činy proti průmyslovým právům a proti autorskému právu.

V oblasti kartografie a geoinformatiky se v naprosté většině hospodářských trestných činů jedná o porušení § 269 a § 270. Výjimečně se může jednat o § 268 a § 271.

§ 268 trestního zákoníku⁹⁴ popisuje **porušení práv k ochranné známce a jiným označením**. V kartografii a geoinformatice nedochází přímo ke zneužívání ochranné známky, ale ke skutkům popsaným v odstavci 2: *„Stejně bude potrestán, kdo pro dosažení hospodářského prospěchu neoprávněně užívá obchodní firmu nebo jakékoliv označení s ní zaměnitelné,“*. Jedná se o situaci, kdy je narušena základní rozlišovací funkce, případně funkce soutěžní. Trest za takové jednání je stanoven v odstavci 3-4: *„(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let, peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty bude pachatel potrestán, a) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, nebo b) dopustí-li se takového činu ve značném rozsahu. (4) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán, a) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, nebo b) dopustí-li se takového činu ve velkém rozsahu.“*.

§ 269 trestního zákoníku popisuje **porušení chráněných průmyslových práv**. Trestného činu se dopustí ten, kdo „neoprávněně zasáhne nikoli nepatrně do práv k chráněnému vynálezu, průmyslovému vzoru, užitému vzoru nebo topografii polovodičového výrobku, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty“. Trest za takové jednání je odnětí svobody na šest měsíců až pět let, peněžitý trest nebo jiné majetkové potrestání. Závažnější trestné činy jsou trestány odnětím svobody na tři léta až osm let. V oblasti kartografie se jedná především o užité vzory. Užité vzory s kartografickou tematikou vlastní například společnost Kartografie HP.

§ 270 trestního zákoníku⁹⁴ popisuje **porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi**. Trestného činu se dopustí ten, kdo „neoprávněně zasáhne nikoli

⁸⁵ zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

nepatrně do zákonem chráněných práv k autorskému dílu, uměleckému výkonu, zvukovému či zvukově obrazovému záznamu, rozhlasovému nebo televiznímu vysílání nebo databázi, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty,“. Jedná se o nejčastější hospodářský trestný čin jak v kartografii, tak v geoinformatice. Většinou se jedná o vědomé využití mapových podkladů pro tvorbu nového kartografického díla nebo o vytěžování prostorové databáze. „Odnětím svobody na šest měsíců až pět let, peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty bude pachatel potrestán, a) vykazuje-li čin uvedený v odstavci 1 znaky obchodní činnosti nebo jiného podnikání, b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch nebo způsobí-li tím jinému značnou škodu, nebo c) dopustí-li se takového činu ve značném rozsahu. Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán, a) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu nebo způsobí-li tím jinému škodu velkého rozsahu, nebo b) dopustí-li se takového činu ve velkém rozsahu.“

§ 271 trestního zákoníku popisuje **padělání a napodobení díla výtvarného umění**. Kartografická díla zpravidla nejsou označována jako výtvarná díla, na druhou stranu na semináři Autorské právo v kartografii, konaném 11. září 2012 v Olomouci, ředitelka nejvýznamnějšího kartografického vydavatelství v České republice, Ing. Milada Svobodová ze společnosti Kartografie PRAHA, a. s., konstatovala, že v dnešní době je tím nejdůležitějším, co si na svých produktech společnost chrání, unikátní výtvarný design. V případě dat je totiž velmi obtížně prokazatelné jejich zneužití nebo adaptace na jiné dílo, ale výtvarný design je to, co jejich produkty prodává a odlišuje od ostatních.

2.6.1. Skutkové podstaty hospodářských trestných činů

Tématem tohoto oddílu jsou skutkové podstaty uvedených trestných činů. „*Pojem skutkové podstaty trestného činu lze definovat jako souhrn typových znaků, kterými se od sebe odlišují různé typy trestných činů. Někdy bývá skutková podstata definována jako souhrn objektivních a subjektivních znaků, které určují jednotlivé druhy trestných činů a odlišují je navzájem,*“⁸⁶ Skutkové podstaty trestných činů lze následně třídit podle vyjádření v zákoně, podle závažnosti trestných činů jimi charakterizovaných a podle struktury⁸⁷. Jednotlivé skutkové podstaty jsou charakterizovány pěti skupinami znaků: protiprávností, objektem, objektivní stránkou, subjektem a subjektivní stránkou.

Protiprávnost musí být dána u každé skutkové podstaty, protože trestným činem může být jen jednání právem zakázané nebo nedovolené. V případě řešené problematiky jsou skutky jednoznačně vymezeny v § 268-271 trestního zákoníku. Obligatorním znakem skutkové podstaty trestného činu je objekt trestného činu. Tím je v oblasti kartografie a geoinformatiky zpravidla ochrana kartografického nebo geoinformatického díla. Objektivní stránka trestného činu charakterizuje trestný čin z vnějšího pohledu, je tvořena obligatorními a fakultativními znaky a charakterizuje způsob spáchání trestného činu a jeho následky. V řešené oblasti se jedná zpravidla o způsob realizace díla (opomenutí, vnitřní složka vůle, apod.) a o následky (finanční, nefinanční), případně

⁸⁶ NOVOTNÝ, O., DOLENSKÝ, A., JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné, obecná část*. 4. přeprac. vydání, Praha, ASPI Publishing, s.r.o., 2003. s. 95

⁸⁷ JANKO, B. *Znaky skutkové podstaty trestného činu podle nového trestního zákoníku*. Bakalářská práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Teorie a praxe přípravného řízení trestního, Katedra trestního práva. Vedoucí práce: JUDr. Vladimír Kratochvíl, CSc. Brno, 2010. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/285288/pravf_b/bakalarka2.pdf

o příčinný vztah mezi jednáním a následkem. Subjektem je pachatel trestného činu, tedy osoba, která svým jednáním naplnila všechny znaky skutkové podstaty trestného činu, jeho pokusu nebo přípravy, je-li trestná. Subjektivní stránkou trestného činu je charakteristika vnitřních znaků, které se týkají psychiky pachatele, jedná se například o hodnocení zavinění, které má formu úmyslu nebo nedbalosti. Subjektivními znaky jsou také pohnutka a cíl pachatelova trestného jednání.

V České republice je tzv. nový trestní zákoník účinný od 1. 1. 2010, a to jako Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Důvodem přijetí tohoto zákoníku bylo, že do té doby platný trestní zákon č. 140/1961 Sb. byl mnohokrát novelizován a tím byla narušena jeho celková jednota. Nový trestní zákoník je postaven na několika zásadách, nejvýznamnější změnou je přechod od materiálního pojetí trestného činu na formální pojetí trestného činu. „*Trestní zákon č. 140/1961 Sb. byl založen na kombinovaném materiálně-formálním pojetí trestného činu, podle kterého byl trestný čin tvořen dvěma současně přítomnými znaky. Aby se jednalo o trestný čin, musel čin vykazovat znaky uvedené v zákoně a současně musel být nebezpečný pro společnost. Obě podmínky musely být splněny zároveň.*“⁸⁸

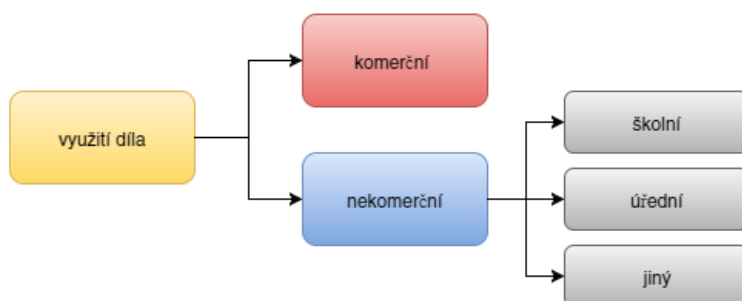
Trestní zákoník podává poměrně vyčerpávající popis skutkové podstaty hospodářských trestných činů. Trestní zákoník zavádí bipartici trestných činů v podobě méně závažných přečinů a závažnějších zločinů, přičemž v kartografii a geoinformatice se v naprosté většině porušení autorského práva a práv průmyslových jedná právě o méně závažné přečiny, tj. nedbalostní trestné činy, případně úmyslné trestné činy, za něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let (včetně).

2.7. Postupy efektivní práce s autorským právem

Následující postupy názorně ukazují na výše uvedené skutečnosti a postupy popsané v předchozích kapitolách.

Účel použití

Důležitým aspektem je způsob využití díla. Kromě vlastního užití a konkrétních situací, které jsou specifikovány v kapitole 2.3, je ve všech ostatních případech nutné řešit, jaká práva se k použitému dílu vztahují.

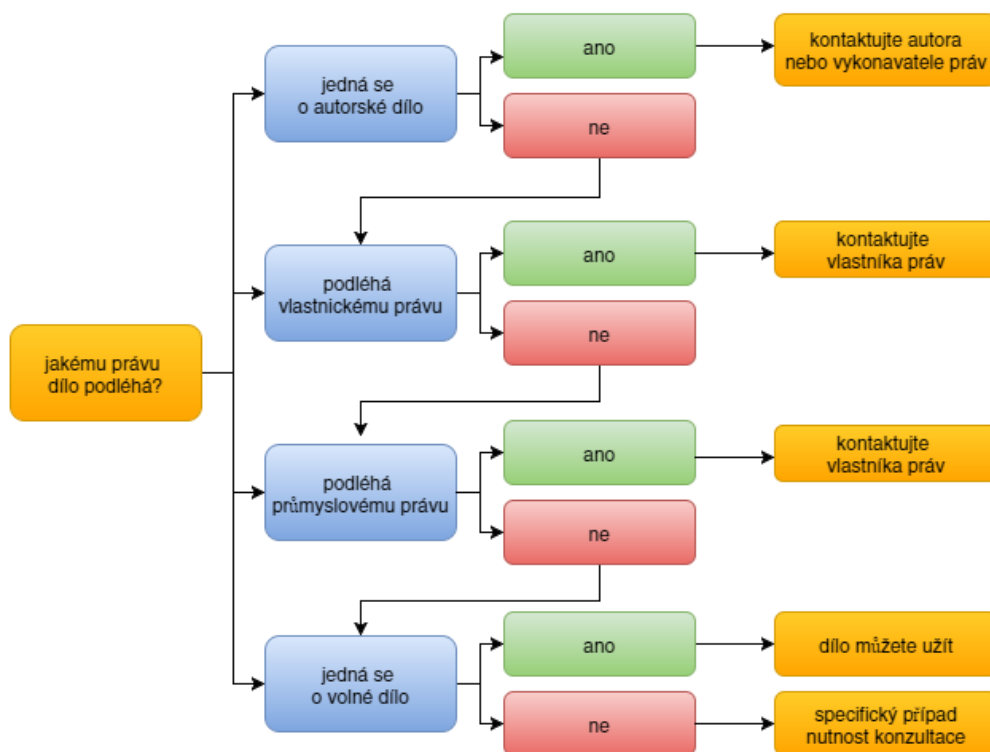

Obr. 3 Způsob využití díla.

⁸⁸ JELÍNEK, J. *O novém trestním zákoníku*. In: Sborník příspěvků z mezinárodní konference Olomoucké právnické dny. Trestněprávní sekce, 2009. s. 23

Jakému právu dílo podléhá?

Dílo může podléhat autorskému právu (příp. zvláštnímu právu pořizovatele databáze), může podléhat vlastnickému právu, právům průmyslovým nebo může být z hlediska autorsko-právní ochrany volné.

Obr. 4 Jakému právu dílo podléhá?

Efektivní práce s licencemi

V případě tvorby je potřeba efektivně pracovat s licencemi. Jedná se o problematiku, která je podrobně řešena v řadě odborných publikací. Ukázka kompatibility licencí je na obrázku 3.

	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✗
	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✗
	✓	✓	✓	✓	✗	✗	✗	✗
	✓	✓	✓	✗	✓	✗	✓	✗
	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗
	✓	✓	✓	✗	✓	✗	✓	✗
	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗

Obr. 5 Kompatibilita licencí ⁸⁹

⁸⁹ Creative Commons Corporation. [online]. 2015. [cit. 2015-09-30]. Dostupné z: https://wiki.creativecommons.org/images/thumb/5/5b/CC_License_Compatibility_Chart.png

Ochrana autorského práva stejně jako ostatních práv duševního vlastnictví nabývá stále větší důležitosti v souvislosti s fenoménem informační společnosti a možnostmi informačních technologií, včetně internetového prostředí a mobilních sítí. Zpřístupňování autorských děl či jiných předmětů ochrany prostřednictvím těchto technologií neznamená, že jsou komukoli volně k dispozici a že je lze bez dalšího volně užít. Stejně tak se mnozí domnívají, že když uvedou zdroj, odkud mapu, její výřez nebo třeba datovou vrstvu použili, neporušují autorská práva, což v řadě případů pravda není. Uplatňování autorského zákona a práv souvisejících se liší závaznou platnou legislativou, proto při splnění postupů a podmínek uvedených v této metodice by měla být práce s autorsko-právní ochrany autorských děl efektivní.

2.7.1. FAQ - Frequently Asked Questions

V rámci metodiky si dovoluujeme zařadit i podkapitolu často kladených otázek, které byly řešeny v průběhu seminářů projektu TAČR TD020320.

Je mapa autorským dílem?

V naprosté většině případů ano, jedná se o výsledek tvůrčí činnosti autora. Výjimku tvoří pouze katastrální mapy a mapy, které nesplňují podmínky autorského díla (například unikátnost a tvůrčí vnos).

Je znakový klíč autorským dílem?

V naprosté většině případů ano, jedná se o výsledek tvůrčí činnosti autora.

Je zaměstnaneckým dílem mapa vytvořená v rámci pracovní pozice?

Mapa vytvořená v rámci pracovní pozice je zaměstnaneckým dílem. Počítačové programy databáze a kartografická díla, která nejsou kolektivními díly, se považují za zaměstnanecká díla i tehdy, byla-li vytvořena na objednávku. Objednatel se v takovém případě považuje za zaměstnavatele. Zaměstnavatel vykonává svým jménem a na svůj účet autorova majetková práva k dílu, které autor vytvořil ke splnění svých povinností vyplývajících z pracovněprávního vztahu. Uvedené lze upravit dohodou a toto právo se svolením autora převést. Osobnostní práva zůstávají nedotčena, ale ve skutečnosti jsou velmi omezena (zůstává tzv. holé právo).

Může se uvádět zaměstnavatel jako autor mapy?

Pokud se jedná o zaměstnanecké dílo, tak ano, může.

Licence k vydání map náleží zaměstnavateli nebo zaměstnanci?

Zaměstnavatel vykonává svým jménem a na svůj účet autorova majetková práva k dílu, které autor vytvořil ke splnění svých povinností vyplývajících z pracovněprávního vztahu.

Licence k vydání map náleží zaměstnavateli nebo zaměstnanci?

Zaměstnavatel vykonává svým jménem a na svůj účet autorova majetková práva k dílu, které autor vytvořil ke splnění svých povinností vyplývajících z pracovněprávního vztahu.

Jak je řešena ochrana autorských práv v rámci vysokých škol (závěrečné práce studentů, tvorba dat a softwaru zaměstnanci a studenty).

Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (zákonná licence pro užití díla školního k výuce a pro vlastní potřebu). Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout i další osobě, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení. Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Autorské dílo bylo vytvořeno při studiu jako školní práce, může s ním škola volně nakládat?

Škola může využít školní díla svých studentů libovolně a bezúplatně pouze pro svou vnitřní potřebu. Škola je vnímána jako nepřímý investor vzdělání. Nositelem majetkových práv je student. Školitel nebo vedoucí práce majetkovými (ani jinými) právy k práci nedisponuje. Je však důležité, aby dílo vzniklo výlučně jako studentské, při plnění studentských povinností. Za určitých okolností může dojít ke spoluautorství učitele a studenta. Potom se může jednat o souběh školního díla a zaměstnaneckého díla.⁹⁰

Jakým způsobem je licencována Open Street Map?

OpenStreetMap® jsou otevřená data licencována pod licencí Open Data Commons Open Database License (ODbL). Kartografické dílo je licencováno pod Creative Commons Attribution-ShareAlike 2.0 license.

Lze využívat mapy od společnosti Seznam komerčně?

V řadě případů ano. Například screenshot z Obecné nebo Turistické mapy a to pro další publikaci v rámci vlastních dokumentů, tištěných letáků apod. at' už ve formě papírových výtisků tak i elektronických dokumentů. Podmínkou pro publikaci je uvedení zdroje ve formě loga Mapy.cz, v případě malých výřezů popisu: Zdroj: „Mapy.cz“. Podrobné licenční podmínky jsou k dispozici na Mapy.cz a doporučujeme je vždy podrobně prostudovat. Autorům licenčních podmínek patří uznání za to, že jsou podmínky velmi dobře popsány.

Lze používat databázi Open Street Map ke komerčním účelům?

Licence, která pro data OSM primárně platí, znamená, že geografická data z OSM si může stáhnout kdokoli a používat je k jakémukoli účelu. Pro tvorbu papírových map,

⁹⁰ ŠULC, P., BARTOŠ, A. *Autorské právo: v otázkách a odpovědích*. Praha: Pierot, 2012, 233 s. ISBN 978-80-7353-223-9.

multimediálních map, knih, novin, časopisů, TV, her atd. Lze je využít pro účely osobní, vzdělávací, veřejné či (dokonce) i komerční, aniž by bylo nutné komukoli platit za licenci. Pokud tedy kdokoli vytvoří z OSM dat mapu (hovoří se o tzv. „Produced Work“), může ji publikovat pod jakoukoli licencí a není nucen tuto mapu „Produced Work“ publikovat pod licencí ODbL nebo CC-BY-SA protože dle licence se v tomto případě nevytváří odvozená databáze (Derived Database ODbL 4.5b). Je však potřeba opravdu podrobně studovat licenční ujednání, zda se skutečně jedná o oprávněný případ a nemůže se jednat o jiný (např. Derived Database), protože pak jsou podmínky zcela odlišné. Tyto podmínky není možné zcela zjednodušit.

Lze volně využívat Google mapy?

Ne, použití se řídí licenčními podmínkami společnosti Google.

Je fotografie autorským dílem?

Ano, jedná se o autorské dílo. Autorské právo na fotografii vzniká automaticky ihned při jejím vzniku a zaznamenání na kartu nebo kinofilm a postačuje původnost díla (tedy to, že fotografii pořídil autor). U fotografii neplatí podmínka unikátnosti.

Co zpřístupňování dat prohlížečnými službami (např. WMS, WMTS)?

V tomto případě vždy platí konkrétní licence, podmínky užití a podmínky poskytovatele dané služby. K poskytovaným datům se váží autorská práva.

Lze bez omezení využívat státní mapové dílo?

Ne nelze. I když se jedná o státní mapové dílo, stále se jedná o autorské dílo. Je nutné mít na zřeteli konkrétní licenční podmínky a jednat v souladu s těmito podmínkami. Autorskému zákonu tedy podléhají všechny mapy a mapová díla v rámci tzv. státního mapového díla s jedinou výjimkou, kterou je katastrální mapa. Její obsah je přesně dán příslušnou právní normou a její vyhotovení pro konkrétní území a konkrétní časový úsek je považováno za dané a není (ani nemůže být) nijak autorsky modifikováno.

Jakým způsobem lze využívat katastrální mapu a RÚIAN?

Registr uzemní identifikace, adres a nemovitostí je veřejný seznam, který neobsahuje žádné osobní údaje a je jedinečným zdrojem adres pro ostatní základní registry, ve kterých se povedou odkazy na adresní místa v RÚIAN. Data lze z RÚIAN získat prostřednictvím veřejného dálkového přístupu (VDP) bezúplatně. Správcem registru je Český úřad zeměměřický a katastrální. Podmínky užití jsou uvedeny u poskytované služby.

Lze databázi ArcČR 500 používat k tvorbě komerčních map?

Ano. Uživatel je povinen kartografická díla doplnit označením „©ArcČR, ARCDATA PRAHA, ZÚ, ČSÚ, 2014“ nebo „©ArcČR, ARCDATA PRAHA, 2014“ a zároveň uvést logo s názvem

Zeměměřický úřad (ZÚ) a logo Českého statistického úřadu (ČSÚ). Konkrétní licenční podmínky jsou uvedeny na stránkách poskytovatele databáze ArcData Praha s.r.o.

Může být hillshade autorským dílem?

Ano, může - jedná se o autorské dílo, pokud je patrný autorský vnos a výsledné dílo splňuje znaky autorského díla (především unikátnost).

Vztahuje se výjimka vlastního užití i na software?

Ne, pro software neplatí výjimka vlastního užití. Je potřeba vždy kontrolovat licenci pod kterou je software šířen - instalace a užití softwaru v rozporu s licencí je protiprávním jednáním i v případě vlastní potřeby.

Je vědecký objev autorským dílem?

Ne, není. Jedná se o negativní vymezení autorského díla - co autorským dílem není. Pozor ale na etická pravidla (například akademickou etiku) a průmyslová práva.

Je myšlenka autorským dílem?

Ne, není. Jedná se o negativní vymezení autorského díla - co autorským dílem není.

2.8. Závěr

Autoři metodiky si dali za cíl, co možná nejpřesněji a především jednoznačně odpovědět na otázku, jakým způsobem jsou různé typy kartografických děl chráněny z hlediska autorského práva, resp. zda určitý kartografický výstup, produkt nebo datová sada je autorským dílem či nikoli. U většiny z nich se to podařilo, avšak u některých je situace velmi problematická, neboť záleží na drobných nuancích při jejich tvorbě, které rozhodnou tom, zda tedy výtvar bude *autorským dílem* a bude proto chráněn autorským právem či nikoli. A nutno přiznat, že i u některých z těchto výtvarů, kde lze v obecné rovině na položenou otázku poměrně jednoznačně odpovědět, může nastat určitá situace, například změnou jedné či více okolností při tvorbě, kdy právě v tom určitém konkrétním případě, který jinak spadá pod ochranu autorského práva, se ve výsledku o autorské dílo jednat nebude či naopak.

Dostane-li se tedy uživatel do situace, kdy bude stát před rozhodnutím, zda jistý kartografický výstup, produkt nebo datová sada, který vytvořil někdo jiný, může či nemůže použít, aniž by se tázal autora na svolení a neporušil tím jeho autorská práva, nechť kromě nahlédnutí do této metodiky podrobí ještě daný výtvar níže uvedeným myšlenkovým testům, které mu napoví, zda se právě v tom určitém konkrétním případě nejedná o výjimku, kdy sice obecně pro tento typ produktu platí ochrana autorským právem (či naopak neplatí), ale vzhledem k určitým okolnostem, daným v tomto konkrétním případě je tomu jinak.

Jedním z možných testů, je zhodnocení toho, zda daný produkt nese všechny znaky, které musí být splněny, aby se jednalo o autorské dílo, a které jsou následující⁹¹:

⁹¹ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, s. 16–22

- 1) Musí se jednat o výsledek *tvůrčí činnosti autora* (fyzické osoby).
- 2) Výsledkem tvůrčí činnosti musí být *jedinečné dílo*.
- 3) Dílo musí být objektivně vnímáno jako *výsledek tvůrčí kategorie umění nebo vědy*.
- 4) Dílo musí být vyjádřeno v jakékoli smysly *vnímatelné podobě*.

Tento test může na první pohled působit poněkud odborněji a složitěji, avšak lze ho zjednodušit, a pokud v něm nebudeme hledat zbytečné komplikace, zjistíme, že se nám pro účely praxe nejspíše podaří využít pouze dvě otázky, byť jejich zodpovězení již tak jednoduché být nemusí.

Pokud nahlížíme na určitý kartografický výtvar, nebo produkt a budeme posuzovat jeho možnou ochranu autorským právem, zjistíme, že se jedná o dílo ve *smysly vnímatelné podobě*. Tím máme splněn 4. výše uvedený znak. Pro další zjednodušení lze považovat tyto produkty jako výsledky vědecké činnosti. Tím pádem je splněn 3. znak díla. Po tomto zhodnocení nám prakticky zůstanou k zodpovězení pouze otázky týkající prvních dvou znaků díla:

Jedná se o výsledek *tvůrčí činnosti člověka*?

Jedná se o *jedinečný* výsledek?

Faktem je, že tímto zjednodušením lze stanovit základní kritéria pro zodpovězení naší hlavní otázky a lze poměrně jednoduše a výstižně pojmenovat zásadní meritum problému. Tímto odkrytím problému je však dále nutné odpovědět si na tyto zmíněné dvě otázky, což velmi často není vůbec jednoduché. Typickým příkladem může být třeba otázka *pořízení fotografie nebo snímku*. Poněkud zjednodušeně řečeno platí, že fotografie je primárně autorským dílem. Vychází se totiž z předpokladu, že fotografii pořídil *člověk*, užil při tom jisté míry *tvůrčí činnosti* a výsledek je *jedinečný*. Uvedené platí i v případě, kdy fotograf fotoaparát nijak nenastavuje a pouze stiskne spoušť. Uvedené lze považovat za *lidskou* (do značné míry) *tvůrčí činnost s jedinečným výsledkem*, takže u naprosté většiny člověkem pořízených fotografií budeme mít kladně zodpovězeny obě naše kardinální otázky. V současnosti je však možné pořizovat fotografie zcela automatickou cestou, kdy není zapotřebí jakéhokoli zásahu ze strany pořizovatele fotografie. Vše lze uskutečnit nastavením jednotlivých parametrů a využití samospouště. Uvedené se hojně využívá při snímkování z letadel nebo dronů. Pokud se jedná o zcela autonomní provoz a fotoaparát nebo snímací zařízení pořizuje fotografie v předem daném intervalu, při daném nastavení, podle výkladu autorského zákona by se nemělo jednat o autorské dílo. Na vině vzniklému problému je vývoj techniky. Ten je jednak obrovského rozsahu a navíc je velmi rychlý. *Právo* jej tak při nejlepší vůli není schopno bezprostředně následovat a na každý technický posun v možnostech „automatizace“ při tvorbě jistého druhu díla okamžitě reagovat výslovným zařazením určitého výstupu pod ochranu autorského práva či naopak jeho vyčleněním z této ochrany.

Uživatelům, kteří přijdou do styku s takto problematickými či hraničními situacemi, je pak tedy možné pouze doporučit značnou dávku obezřetnosti a používání takovýchto výstupů určité „lidsko-robotické“ (sou)činnosti s vědomím, že tyto mohou podléhat ochraně autorského práva, byť by se to na první pohled nemuselo tak jevit. Dříve nebo později se totiž zcela jistě nějaký takový problém dostane před soudy a ty budou muset rozhodnout a dát tím závazné vodítko, kudy při použití techniky (robotů, automatů a více či méně samočinných přístrojů) vede hranice autorského práva, přičemž jejich závěry mohou být odlišné a třeba i zcela opačné, než jaké prezentují autoři této metodiky. Právo (a tedy i to autorské) se totiž musí vyvíjet a (i když někdy s určitým zpožděním) přizpůsobovat se potřebám společnosti, i s přihlédnutím k rozvoji techniky. Současně lze samotnou bezletovou přípravu, jako plánování optimální trasy a výšky letu, nastavení kamery atd. považovat za tvůrčí vnos.

Uživatelé prostorových dat, kartografických produktů musejí mít navíc na paměti obecné varování, že je třeba být při práci s těmito produkty velmi obezřetní. Neboť právě velká většina produktů, které nemusejí přímo podléhat tvůrčí činnosti je chráněna zvláštním právem pořizovatele databáze. Jelikož se většinou jedná o soubor nezávislých děl, údajů nebo jiných prvků, systematicky nebo metodicky uspořádaných a individuálně přístupných elektronickými nebo jinými prostředky, bez ohledu na formu jejich vyjádření. Tím pádem by neoprávněné užití těchto dat bylo porušením autorského práva jejich autora. Uvedené se týká převážně ortofotomap, fotomozaiek nebo mračen bodů.

3. NOVOST POSTUPŮ

Téma uplatňování autorského práva je řešeno v řadě odborných publikací, ale vždy jen v obecné rovině. Podrobnější rozbor obsahovalo dílo „Metodika a postupy prosazování práv z duševního vlastnictví u jednotlivých orgánů veřejné správy České republiky, v jejichž působnosti je prosazování práv z duševního vlastnictví“⁹² z roku 2007. Zmíněná metodika však byla cílená pouze na veřejnou správu, proto je v oblasti kartografie v upotřebitelná pouze ve velmi omezeném rozsahu. Neřeší však nejzásadnější problém, a to výklad ke konkrétním typům kartografických produktů.

Metodika popisuje a vysvětluje důležité aspekty autorsko-právní ochrany a práv souvisejících u kartografických produktů. Ve své obecné části popisuje důležité části autorského práva a podává doplňující vysvětlení. V samotné metodické části pak popisuje konkrétní kartografické produkty a způsob jejich ochrany. Právě tyto výklady přitom byly tím hlavním požadavkem, který vzešel z široké odborné diskuse.

O novosti postupu a velkém zájmu odborné veřejnosti o výstupy projektu TD020320 svědčí velká účast odborníků z kartografických a souvisejících oborů na konaných seminářích a skutečnost, že v průběhu projektu byla realizována řada vyzvaných přednášek. Současně o novosti a přínosu metodiky svědčí projevený zájem ze strany odborných společností - České kartografické společnosti a České asociace pro geoinformace.

4. POPIS UPLATNĚNÍ CERTIFIKOVANÉ METODIKY

Metodika je určena pro využití odborníky, kteří užívají a vytvářejí kartografická díla, stejně jako pro laickou veřejnost, která má zájem o řešenou problematiku. Využití metodiky lze očekávat na akademických pracovištích (při tvorbě odborných vědeckých výstupů souvisejících s kartografií, při tvorbě a šíření kartografických děl a při vzdělávání studentů), ve veřejné správě (při používání státem poskytovaných kartografických děl a komerčních kartografických produktů), v komerční sféře kartografie, tj. ve společnostech, mezi živnostníky a všemi, kdo v jakékoliv podobě vytvářejí nebo užívají různé kartografické produkty.

Metodika se může stát základním materiálem pro další diskusi nad řešenou problematikou. Metodika bude využívána Českou kartografickou společností a Českou asociací pro geoinformace pro další

⁹² Čermák, K., Koplíková, E., Lorenc, L. *Metodika a postupy prosazování práv z duševního vlastnictví u jednotlivých orgánů veřejné správy České republiky, v jejichž působnosti je prosazování práv z duševního vlastnictví*. Patentová kancelář Čermák Hořejš Myslí a spol., Praha, 2007.

vzdělávání odborníků. Dílčí i celkové výsledky řešení byly publikovány na konferencích, seminářích a v odborných příspěvcích.

5. EKONOMICKÉ ASPEKTY

Ekonomický impakt není primárním cílem metodiky. Efektivní využívání autorsko-právní ochrany kartografických děl však může vést k jejich uplatňování a k ekonomickým výsledkům - autoři a producenti kartografických děl budou na základě metodiky lépe vědět, jaká ochrana se na díla vztahuje a umožní tím efektivní uzavírání licenčních smluv apod.

6. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A LITERATURY SOUVISEJÍCÍ

1. *Creative Commons Corporation*. [online]. 2015. [cit. 2015-09-30]. Dostupné z: <https://wiki.creativecommons.org/>
2. Creative Commons [online]. 2015 [cit. 2015-09-30]. Creative Commons Česká republika - licenční prvky. Dostupné z: <http://www.creativecommons.cz/>
3. Čermák, K., Koplíková, E., Lorenc, L. Metodika a postupy prosazování práv z duševního vlastnictví u jednotlivých orgánů veřejné správy České republiky, v jejichž působnosti je prosazování práv z duševního vlastnictví. Patentová kancelář Čermák Hořejš Myslík a spol., Praha, 2007.
4. Česká republika. 216/2006 Sb. novela autorského zákona platná od 22. května 2006. In 2006 Sb. 2006, 72, s. 2707-2725.
5. Česká republika. 81/2005 Sb. novela autorského zákona platná od 23. února 2005. In 2005 Sb. 2005, 23, s. 658-663.
6. Česká republika. NAŘÍZENÍ VLÁDY č. 430/2006 Sb. o stanovení geodetických referenčních systémů a státních mapových děl závazných na území státu a zásadách jejich používání. In 2006 Sb. 2006.
7. Česká republika. Zákon 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a změně některých zákonů (autorský zákon). In 2000 Sb. 2000, 36, s. 1658-1678.
8. Česká republika. Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů - vysokoškolský zákon. In: 1998 Sb.
9. Česká republika. Zákon č. 200/1994 Sb., o zeměměřictví a o změně a doplnění některých zákonů souvisejících s jeho zavedením. In 1994 Sb. 1994, 62, s. 2018-2022.
10. Česká republika. Zákon č. 273/1993 Sb. o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl. In 1993 Sb. 1993, 68, s. 1386-1400.
11. Česká republika. Zákon č. 359/1992 Sb. České národní rady o zeměměřických a katastrálních orgánech. In 1992 Sb. 1992, 73, s. 2016-2026.
12. Česká republika. Zákon č. 527/1990 o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích. In: 1990 Sb. 1990, 86, s. 1946-1975.
13. Geoportál ČÚZK: přístup k mapovým produktům a službám resortu [online]. 2011 [cit. 2015-09-30]. ČÚZK: Geoportál. Dostupné z: <http://geoportal.cuzk.cz/>
14. Chaloupková, H., Holý, P. Autorský zákon. Komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012
15. JANKO, B. Znaky skutkové podstaty trestného činu podle nového trestního zákoníku. Bakalářská práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Teorie a praxe přípravného řízení trestního, Katedra trestního práva. Vedoucí práce: JUDr. Vladimír Kratochvíl, CSc. Brno, 2010. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/285288/pravf_b/bakalarka2.pdf
16. JELÍNEK, J. O novém trestním zákoníku. In: Sborník příspěvků z mezinárodní konference Olomoucké právnické dny. Trestněprávní sekce, 2009
17. KNAP, K. Autorský zákon a předpisy související: komentář. Praha, Linde, 1998. 588 s. ISBN 80-7201-126-X.
18. Knap, K., Optlová, M., Kříž, J., Růžicka, M. Práva k nemotným statkům. CODEX Praha, 1994
19. Lavický a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014
20. NOVOTNÝ, O., DOLENSKÝ, A., JELÍNEK, J. a kol. Trestní právo hmotné, obecná část. 4. přeprac. vydání, Praha, ASPI Publishing, s.r.o., 2003
21. Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) o právu autorském: 20. prosince 1996, Ženeva. In Smlouva SODV o právu autorském 33/2002 Sb. m. s., 1996.

22. Telec I. O nehmotných statcích a duševním vlastnictví. Právní rozhledy 11/1997
23. TELEC, I. Autorský zákon, komentář. Praha, C. H. Beck, 1997. 504 s. ISBN 80-7179-106-7.
24. Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007
25. Terminologický slovník zeměměřičství a katastru nemovitostí. [online]. [cit. 2015-09-30].
26. Dostupné z: <http://www.vugtk.cz/slovník/>
27. VONDRÁKOVÁ A. Tvorba a používání prostorových vizualizací z pohledu autorskoprávní. Sborník 19. mezinárodní konference „Geografie a geoinformatika - výzva pro praxi a vzdělávání“, 5 s., 2011.
28. Vondráková, A. Autorské právo v kartografii a geoinformatice. Edice Terra Notitia, Katedra geoinformatiky, Univerzita Palackého v Olomouci, 2012
29. VONDRÁKOVÁ, A. Autorsko-právní problematika v české kartografii. Sborník z 19. kartografické konference, STU Bratislava, 1-1s. 2011.
30. VONDRÁKOVÁ, A. Problematika autorských práv v geoinformatice a v kartografii v ČR. In HRUBÁ, L.; PODHORANYI, M.; KAPIAS, A. Sborník - Sympozium GIS Ostrava 2010. Ostrava, VŠB - Technická univerzita Ostrava, CZ-4-2, 2010. ISBN 978-80-248-2171-9.
31. VONDRÁKOVÁ, A. Produkty kartografie a GIS v komerční sféře a jejich autorskoprávní. Geodetický a kartografický obzor, 299-303s., 2011. ISSN 0016-7096
32. Všeobecné a obchodní podmínky Zeměměřického úřadu. Praha, Zeměměřický úřad, 2015.

7. SEZNAM VÝSTUPŮ, KTERÉ PŘEDCHÁZELY METODICE

1. Vondráková, A. Autorské právo v kartografii a geoinformatice. Prezentace na konferenci Geoinformatika ve veřejné správě 2014, 15.-16. 5. 2014, Česká asociace pro geoinformace, Praha.
2. Vondráková, A. Autorské právo v geodézii a kartografii. Prezentace na konferenci 11. setkání geodetů a kartografů. 6. 6. 2014, Komora geodetů a kartografů, Beroun.
3. Vondráková, A., Brus, J., Voženílek, V. Autorské právo v geografii. Posterová sekce, 23. sjezd České geografické společnosti a 16. kongres Slovenskej geografickej spoločnosti „Geografie v srdci Evropy“, 25.-28. 8. 2014, Česká geografická společnost, Praha. Abstrakt - In: Geografie v srdci Evropy: Sborník abstraktů. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2014, s. 253
4. Vondráková, A., Brus, J., Voženílek, V. Autorské právo v geografii. Panelová diskuse, 23. sjezd České geografické společnosti a 16. kongres Slovenskej geografickej spoločnosti „Geografie v srdci Evropy“, 25.-28. 8. 2014, Česká geografická společnost, Praha. Abstrakt - In: Geografie v srdci Evropy: Sborník abstraktů. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2014, s. 148
5. Vondráková, A. Autorsko-právní aspekty využívání datových zdrojů při tvorbě map. Prezentace, 23. sjezd České geografické společnosti a 16. kongres Slovenskej geografickej spoločnosti „Geografie v srdci Evropy“, 25.-28. 8. 2014, Česká geografická společnost, Praha. Abstrakt - In: Geografie v srdci Evropy: Sborník abstraktů. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2014, s. 227
6. Seminář Autorské právo a Open data. 9. 9. 2014, Česká asociace pro geoinformace, Praha.
7. Vondráková, A. Autorské právo a open data. Prezentace. Konference uživatelů GEPRO & ATLAS, 21.-22. 10. 2014, Praha.
8. Vondráková, A., Brus, J., Voženílek, V. Autorské právo pro praxi. Posterová sekce, konference GIS Esri ČR, 2014.
9. Vondráková, A. Autorské právo pro praxi. Prezentace, konference GIS Esri ČR, 2014. Abstrakt - In: Sborník příspěvků konference 23. konference GIS Esri v ČR, ArcData PRAHA, 2014. ISBN 978-80-905316-1-1 s. 7 Dostupné z: http://download.arcdata.cz/konf/2014/Sbornik_Konference_GIS_Esri-2014.pdf
10. VONDRÁKOVÁ A. Tvorba a používání prostorových vizualizací z pohledu autorskoprávní. Sborník 19. mezinárodní konference „Geografie a geoinformatika - výzva pro praxi a vzdělávání“, 5 s., 2011.
11. Vondráková, A. Autorské právo v kartografii a geoinformatice. Edice Terra Notitia, Katedra geoinformatiky, Univerzita Palackého v Olomouci, 2012
12. VONDRÁKOVÁ, A. Autorsko-právní problematika v české kartografii. Sborník z 19. kartografické konference, STU Bratislava, 2011.
13. VONDRÁKOVÁ, A. Problematika autorských práv v geoinformatice a v kartografii v ČR. In HRUBÁ, L.; PODHORANYI, M.; KAPIAS, A. Sborník - Sympozium GIS Ostrava 2010. Ostrava, VŠB - Technická univerzita Ostrava, CZ-4-2, 2010. ISBN 978-80-248-2171-9.
14. VONDRÁKOVÁ, A. Produkty kartografie a GIS v komerční sféře a jejich autorskoprávní. Geodetický a kartografický obzor, 299-303s., 2011. ISSN 0016-7096

8. SEZNAM ZKRATEK

3D - 3dimenzionální (trojrozměrné)
AGS - ArcGIS Server
AZ - Autorský zákon
CAGI - Česká asociace pro geoinformace
ČHMÚ - Český hydrometeorologický ústav
ČKS - Česká kartografická společnost
ČR - Česká republika
ČÚZK - Český úřad zeměměřický a katastrální
Data200 - Topografická databáze ČR, všechny vrstvy
DMP 1G - Digitální model povrchu České republiky 1. generace
DMR 4G - Digitální model reliéfu České republiky 4. generace
DMR 5G - Digitální model reliéfu České republiky 5. generace
EU - Evropská unie
FAQ - Frequently Asked Questions (Často kladené dotazy)
FBZL - fyzická osoba bez živnostenského listu
FO - Fyzická osoba
FSZL - fyzická osoba se živnostenským listem
Geonames - Databáze geografických jmen České republiky
LMS - letecký měřický snímek
MČR 1M - Mapa České republiky 1 : 1 000 000 barevná
MČR 500 - Mapa České republiky 1 : 500 000 barevná
OSM - Open Street Map
OSS - organizační složka státu (např. ministerstva)
OZ - Občanský zákoník
POS - právnická osoba
Sb. - Sbírky
SM 5 - Státní mapa ČR 1 : 5 000 (rastrová i vektorová podoba)
SMO 5 - První vydání Státní mapy odvozené 1 : 5 000
SPI - soubor popisných informací
UP - Univerzita Palackého v Olomouci
USC - územně správní celek (město, kraj, obec, městys)
VÚGTK - Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v.v.i.
WFS - Web Feature Services
WMS - Web Map Services
WMTS - Web Map Tile Services
ZABAGED® - Základní báze geografických dat ČR
ZM 10 - Základní mapa ČR 1 : 10 000 barevná bezešvá
ZM 200 - Základní mapa ČR 1 : 200 000 barevná bezešvá
ZM 25 - Základní mapa ČR 1 : 25 000 barevná bezešvá
ZM 50 - Základní mapa ČR 1 : 50 000 barevná bezešvá
ZÚ - Zeměměřický úřad